GENÇLİK VE TOPLUM

İLETİŞİM YAYINLARI AYLIK DERGİ • SAYI 6 250 LİRA

TATİL YOĞURT MU?

Sanayi Sitesi'nde çıraklar • Her tarafta disko
Pink Floyd'da son durum • Kumburgaz Bodrum
Yavuz Aydar'dan Chick Corea • Beyaz Dizi'den gerçek aşk

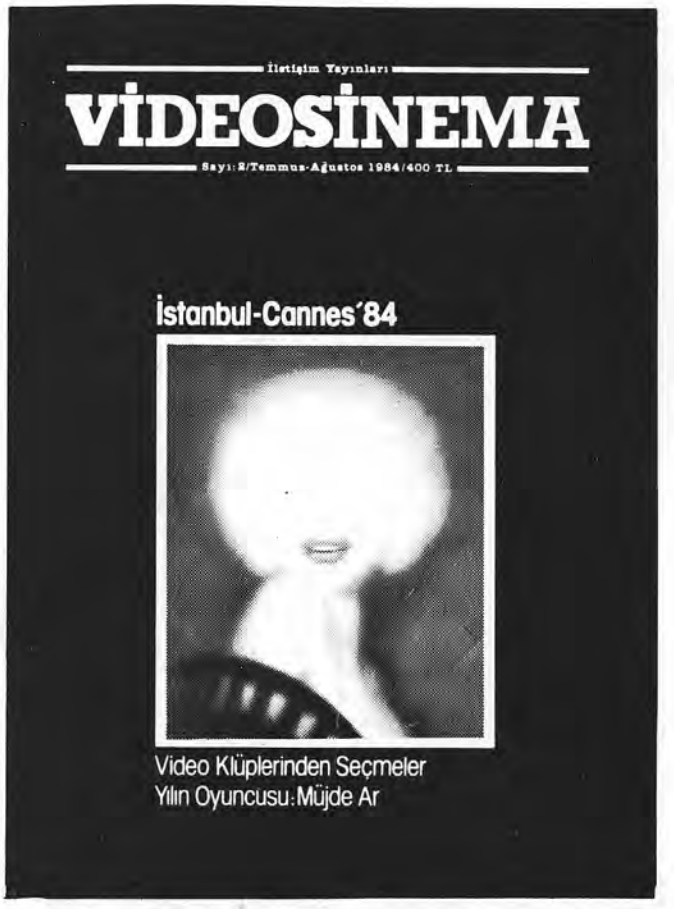

VİDEOSİNEMA

VİDEOSİNEMA'nın
Temmuz-Ağustos sayısında:

İbrahim AKSIN — Ahmet GÜNLÜK
Enis BATUR — Onat KUTLAR
Nezih COŞ — Ziya METİN
Yavuzer ÇETİNKAYA — Bertan ONARAN
Atilla DORSAY — Işıl ÖZGENTÜRK
Ahmet EKEN — Fatih ÖZGÜVEN
Burçak EVREN — Vecdi SAYAR
FÜRUZAN — Nejat ULUSAY

VİDEOSİNEMA Ağustos'tan itibaren her aybaşı bayilerinizde

İLETİŞİM YAYINLARI/PERKA A.Ş.
Klodfarer Cad. İletişim Han Cağaloğlu Tel: 520 14 53/ 54/55

DERGİ DE HAYATIN İÇİNDE

Tatilin bir sürü iş yapılabilecek önemli bir vakit olduğunu iki sayıdır inatla söylüyoruz. Aşırı gibi gelebilecek duyarlılığa yalnız başımıza sahip olmadığımız geçen sayıdan sonra gelen mektuplarla kanıtlandı. (Bir not: geçen sayının 3. sayfasında ''Haziran sayısı'' yazıyordu; oysa Haziran sayısı Haziran'da çıkmıştı. 1 Temmuz'da çıkan o sayı Temmuz sayısıydı). Mektupların büyük çoğunluğu Cem Sevin'in Pink Floyd'a şarlayan yazısına şarlayanlarca yazılmıştı. Türkiye'de rock olayının, özellikle rockun protestocu geleneğinin sıkı biçimde izlendiği bir kez daha ortaya çıktı. Ama, rockun protestocu geleneğinin içinde bulunduğu krizi de atlamamak gerek bu arada. Geçen sayıda Mehmet Şenol bu geleneği kollayan, Cem Sevin ise bu geleneği pek tanımayan eğilimleri temsil ediyorlardı. ''Karşı'' eğilime kızmak kadar, kendi eğilimimize ilişkin tartışmaları da önemsemeli oysa... Bu tartışmaya devam.

Bu sayıda da Pink Floyd'un ''şefi'' Roger Waters tartışmaya katılıyor.

Gönüllü hareketle ilgili olarak, boş zaman -ve toplumsal faaliyete ilişkin tartışmadan çok, Türkiye'deki gönüllü kuruluşlar arası çekişmelere bağlı bir tartışma doğdu, dergi etrafında. Bizim için ekiplerarası çekişmeler değil, gönüllü gençlik hizmetleri alanında yapılanlar, düşünülenler önemli; bu yönüyle konuyu ele almayı sürdüreceğiz.

''Kız Tavlama'' konusunda, kitap isteyeninden telefonla fırçalayanına kadar tür tür tepki geldi. Bu ''erkeksi'' konudan sonra, bu sayıda da ''kızlara yönelik'' işleyen düş ve istikbal oluşturma mekanizmalarını bir kıyısından tartışmaya başlayacağız.

Tatilin ciddiye alınması gerektiğini bağırıp çağırdıktan sonra, bu sefer artık bizzat tatil kavramı ve yerleşik tatil geçirme yolları üzerinde durduk. Sultanahmet'te yabancıları seyrederek, atari karşısına mıhlanarak, diskolarda tepinerek boş zamanla yarışanlar, güç bela okullarda, hatta parklarda yürütülen kültürel faaliyetler, ''kötü çocukların peşine gitmemek'' veya harçlık çıkarmak için çıraklık (aslında işçilik) yapanlar, sermayeyi at yarışlarından doğrultmaya çalışanlar yaşamın karşıtlıklar ve karmaşa ile örülü yapısına (dergi çıkararak) biz de bağlıyız. Bu karmaşa içinden bir unsuru ayıklayıp, ona sığınmak yerine, karmaşanın tamamından haberdar olma avantajıyla yaşamı etkilemeye çalışıyoruz. □

AYIN MEKTUBU

O DA SORUN MU?

Haziran sayısında Erhan Başkurt'un da belirttiği gibi, içerde yatan binlerce genç var. Bunlar, yeni araba alamadığı için babasına darılan, gününü kız tavlamakla geçiren Nedim gibilerinin dertlerine yabancı. Onlardan farklı. Ama yine de umudunu kaybetmemiş, bizimle yaşayan insanlar.

Polyester işçileri, üniversiteden atılıp bunalıma giren gençler, düşünen gençler. Sorunları olan gençler. Ama hakiki sorunlar. Yüreğini dağlayan sorunlar. Yoksa Heavy Metal, Punkçu, Diskocu gibilerininki gibi değil. Onlarınki de sorun mu? Olsa olsa şımarıklık, boş oturmaktan doğan sıkıntı.

Öylelerine tavsiyem: katılın DHKD'ye (Düşün Konuş Dinle Derneği) veya birilerine, muhtaç kişilere yardım edin. Ve ondan sonra bahsedin sorunlarınızdan.

Funda Baran / İSTANBUL

HEPSİ SORUN!

Gençlik ve Toplum'da neden hem polyester çıraklarının, hem de gününü kız tavlamakla geçirenlerin konu edildiği üzerine düşünen var mı acaba? Funda, (örneğin) kız tavlayanların sorunlarının "gerçek" sorun olmadığı kanısında. Ama en azından akla şu geliyor: polyester çıraklarının da Pazar günü izinliyken kız tavlama gibi bir sorunları oluyor. "Pek onların asıl sorunları değil" demenin bu durumda fazla bir anlamı yok; en azından bunu onlar kabul etmediği sürece. Doğru: Birtakım gençler tiner kokuları içinde günde 10 saat çalışırken, bazılarının 10 saat kız gözlemesi (boş zamanı değerlendirme beceriksizliğinin yanısıra) tuzukuruluk. Ama, bunun karşısında, belli konumlardaki insanların sorunlarının "gerçek" olmadığını söyleyip, bu sorunların neden buna rağmen varolduğunu düşünmekten, bunun nedenlerini araştırmaktan kendini alakoymak da bir tür aydın tuzukuruluğu değil mi? **Gençlik ve Toplum**'da polyester çıraklarının da, diskocuların da olması, bu tuzukuruluktan uzak kalmaya kararlı olmamızdan.

Funda'nın hatırlatması dolayısıyla, bizim de hatırlatmak istediğimiz bir şey var: 4. sayımızda **Çanakkale E Tipi Özel Cezaevi**'nden **Muhsin Budaker**, herkesle her konuda yazışmak istediğini belirtiyordu, bu çağrıyı Muhsin Budaker adına yineliyoruz. Cezaevindekiler üzerine konuşmak kadar, gerçekten onlarla ilişki içinde varolabilmek önemli. Böyle bir ilişkiyi doğrudan kuralım, mektuplaşalım...

Gençlik ve Toplum

PERKA A.Ş./İletişim Yayınları adına
Sahibi: ZEKİ TÜRKKAN
Genel Yönetmen: MURAT BELGE

Yayın Yöneticisi: TANIL BORA

Sorumlu Yazışleri Müdürü: EMRE ÜNSEV

Yayın Kurulu
YİĞİT EKMEKÇİ
MÜCTEBA ANĞ
RECAİ HALLAÇ
LÜTFİ KUZU
HAKAN KENİ
MEHMET ŞENOL
ABDULLAH ONAY
GÖKHAN CENGİZHAN
METİN GÜNEN
KEMAL CAN
İRFAN EROĞLU
SÜLEYMAN MELİH
KENAN HALİS

Katkıda Bulunanlar
HÜSNÜ ABBAS
ALİ GÖÇER
MURAT GEZER
CEM SEVİN
YANKI YAZGAN
AYŞENUR DOKSAT
BÜRGE İRTEL
YAKUP KARACABAY
YETKİNER ULUKILIÇ
REMZİ AYHAN

İLAN KOŞULLARI
Renkli dış kapak 200.000 TL
Renkli iç kapak 150.000 TL
Renkli iç sayfalar 100.000 TL
Siyah/Beyaz iç sayfalara 50.000 TL

YILLIK ABONE
(12 Sayı) 2500 TL
Yurtdışı Abone Bedeli 25 dolar

İletişim Yayınları/PERKA A.Ş.
Ofset tesislerinde hazırlanmıştır.
Renk Ayrımı: Üçel Ofset
Baskı: Göziem Matbaası
Dağıtım: GAMEDA

Banka Hesap No:
Yapı ve Kredi Bankası
Çemberlitaş Şubesi
No: 2364

İletişim Yayınları/PERKA A.Ş.
Klodfarer cad. İletişim Han.
Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel: 520 14 53

Ankara Bürosu
Necatibey cad. 21/35
Tel: 30 80 73

GENÇLİK VE TOPLUM

6

AYLIK DERGİ
AĞUSTOS 1984
250 LİRA

4 Tatil belâ mı?
... yoksa zevkli olabilir mi?

TATİLLER

6 Tıklım tıklım Kumburgaz
Gri tatil

9 Entellektüel Tatil
Bodrum'da

12 Şoförün yanında
Ankara'dan Saroz'a

13 Asi Gençlik
Şükrü beyden

14 Ondan Bundan

16 Çayçıraklar
Ne öğreniyorlar?

31 Doktorunuz diyor ki...
Doğum kontrolü

19 Sultanahmet Kültürü
Katmandu'ya köprü iken turistlere mekan olan yer

25 Roger Waters
Yapayalnız (Ele güne ve ekibine karşı)

27 Bir günlük Corea
Yavuz Aydar yazdı

35 İlâh mı külâh mı?
Dans grupları ve gençlik

37 Geçerken Oynayanlar
Parkta Tiyatro-1

41 Mikrobik
Parkta Tiyatro-2

42 Altılı ganyan
Biz de kaybettik

44 Aşklar Bembeyaz
15 günde bir Sevgili

49 Hedef evkadını olmak mı?

50 Liseli Tiyatrocuların Şikayeti

GENÇLİK TARİHİNDEN

51 Tıstıstıs taktak
Diskonun tarihi

58 Recai-Kültür Kulüpleri tartışması

60 Yazın Ortasında Okul

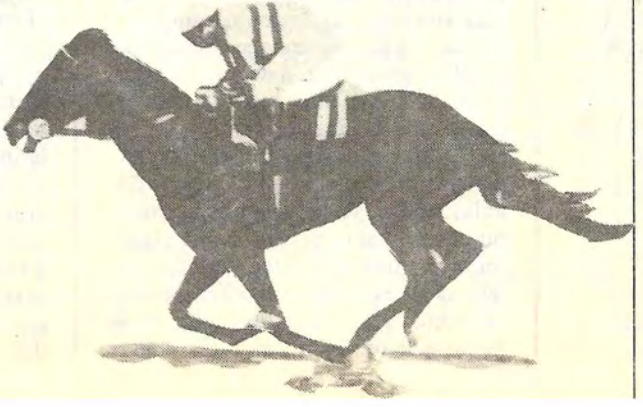

Tatil görev değil ki...

MEHMET ŞENOL

Okul dönemi bitmeye yaklaştığında çoğumuzun tatilde ne yapacağı önceden saptanmış durumda. Kimimiz aileleriyle birlikte kamplara, kimimiz yazlıklara, bazıları da birkaç arkadaş toplanıp geziye gidecek. Tatil sadece denize gitmek değil tabiî, okulun bittiği andan itibaren tatil başladığı için, örneğin evde oturup kitap okumak da tatil süresinin içinde yapılan bir iş. Bu da bir tür tatil oluyor. O zaman tatili daha şimdiden ikiye ayrılmış bir halde buluyoruz: Denize gidilerek orada yapılan tatil. Denizin de içinde olabileceği gibi bir okularası dönemde yaşanan tatil. Ama bizim aklımıza nedense hep birinci tür tatil geliyor. Birisi "tatilden geliyorum" dediğinde sürekli oturulan bir yerden ayrılma sözkonusu. Tatilin bizim dilimizdeki anlamı da bu zaten: Mekan değişikliği. Halbuki tatil, mekan değişikliğinin çok ötesinde bir şey. Bir yıl boyunca artık sürekli olduğu için kanıksanan, rutinleşen işlerden bir süreklik kopuş, o işlerin yerine başka şeyler yapmak da tatil anlamına gelebilir. Üstelik bunun çok tatlı bir yanı da var: Bu süre içerisinde yapacağımız işleri kendimiz seçme olanağına sahibiz. En azından böyle bir seçme için diğer zamanlara göre daha çok şanslı sayılırız. Aralık ayının ortasında birisi canı istediği için örneğin Side'ye gitmek isteyebilir. Ama bu işi yapmasını önleyen bir dolu engel de vardır önünde: Okul vardır, ders çalışması gerekir, işi vardır, para kazanması gerekir vb. Bunun Temmuz'da yapılması için engelleyici nedenleri sıralamaya kalksak herhalde daha az şey sayarız. O zaman şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: İnsanlar tatil aylarında kendi zamanlarında ne yapacaklarını belirleme şansına diğerlerinden daha çok sahipler.

Peki, bu şans gerçekte de var mı? Yani insanlar gerçekten bu tatil zamanlarında istedikleri şeylerle mi meşgul oluyorlar? İlk başta akla gelen bazı kısıtlamalar var. Örneğin, para bu konuda oldukça önemli bir rol oynuyor. Bugün yapılabilecek birçok şeyin yapılabilmesi paranın varlığına bağlı. Ama bu bile belirli bir tatil anlayışının bir parçası: Para varsa tatil yaparsın, yoksa yapamazsın anlayışı gibi. Bu belki bir ölçüde doğru. Ama değişik bir tatil anlayışı ile parasız ya da az parayla da tatil yapılabilir. Bu konuya ilerde değineceğiz. Şimdi burada belirtmemiz gereken paranın istediklerimizi yapmamızı engelleyen bir şey olduğu. Tatil anlayışımız paraya büyük ölçüde bağlıysa çoğu insan tatil yapmıyor demektir.

Bir diğer engel de yaz tatilinin nasıl geçeceğinin önceden başkaları tarafından saptanmış olması. Birçok genç yaz tatilinin başlamasıyla birlikte anababanın bu yaz ne yapmak istediğine bağlı bir tatile mahkum durumda. Olaya sadece denize gitmek açısından yaklaşırsak bu pek de istenmeyecek bir şey değil. Ama ana-babanın vesayeti altında geçen bir yılın belki de en güzel günlerinin gene onların direktifleri-tercihleri ve daha önemlisi kısıtlamaları ile geçmesi galiba o kadar istenir bir şey değil. Tatilde devlet kamplarına ailenizle birlikte gittiğimizi düşünelim. Orada gençlerin kendi aralarında kurduğu guruba hürriyet genellikle gündüz, o da gözlerinin önünde bulunmak şartıyla verilir. Gece olduğunda, örneğin guruplardaki genç sayısı azalır. Çünkü bir kısmı belli bir saatte yatağa girmek zorundadır. Aynı şey sitelerde de sözkonusu. Hem de her yıl aynı yere gitmek, aynı insanlarla geçen yıl yaptığınızdan pek farklı olmayan işleri yapmak gibi sıkıcı şeyler de var yanında... Bir yaz arkadaşını yeniden görmek çok güzel bir şey olabilir, ama aynı arkadaşla farkında olmadan geçen yılı tekrarlamak galiba herkesin yakındığı bir konu. Bunun sıkıntısı, yaz aylarında birdenbire artan çekirdek tüketiminden anlaşılabilir. Nerdeyse tatilin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olağan akşam turları ve ona eşlik eden çekirdek çıtlatmak sürekli tekrarlandıkça nerdeyse yapmaya zorunlu olduğumuz bir iş haline geliyor. Bu iş, tatili de iş haline getirmeye yardımcı oluyor. Halbuki tatil, insanların, nihayet kendi isteklerini yapacakları bir zaman dilimi olarak görülüyordu. Bu sefer tatilde insanların kendilerine iş yarattıklarını, bunu da tatili sıkıcı geçirmemek için yaptıklarını görüyoruz. Kısaca istenenin tersine bir sonuca varılmış oluyor. Bunun nedeni de galiba tatili sadece bir mekan değişikliği olarak görmek. Uzun süreli tatillerde, artık amaç haline gelmiş deniz bile önemini kaybetmeye başlıyor. Artık deniz de bir zorunluluk haline gelmiştir. Denizi olan bir yerde yaşamak sürekli ikametgâhtan gelen gelenekler **günü yaşama biçimleri** değiştirilmedikçe hiçbir farklılığı olmayan bir "kış yaşantısına" dönüşüyor. Tabiî denize girilerek yapılan, ama denizin bir aksesuar haline geldiği bir kış yaşantısı.

Buradan tatilin sadece insanların denize girmek, akşamları deniz kenarında çekirdek yiyerek turlayıp, dondurmak yemek vb. için bekledikleri bir şey olmadığı, tam tersine insanların baştan sona kendilerinin saptadıkları değişik bir hayat biçimi olması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu değişik anlayış anlamına geliyor. Bu anlayışın ne olduğuna girmeden ne olmadığı konusuna biraz girmek gerekli. Geleneksel tatil anlayışının galiba en önemli özelliği tatili çok kısa bir sürede yeniden- olağanlaştırması. Bununla, tatil mekanın ve orada 'tatilini geçiren insanın tatili yaşama tarzının farklı olarak' algılanamamasını kastediyoruz. Yani, bir insan tatile çıkıyorsa, sürekli mekanını değiştirmesi onun için yeterlidir. Yeni mekanında geldiği yerin oturmuş düzeninin, zaman geçirme biçimini vb. aynen korur. Bu, tatilin tatil-dışı hayatla aynı hale gelmesi demek. Örneğin, tatile 'çıkan' bir insan yeme, içme, barınma vb. ihtiyaçlarını aynı yöntemlerle gidermeye çalışır. Tencereler, bulaşıklar, yıkanan çamaşırlar, tedbirli olmak için alınan iki fazla pantolon, kazak, tatilde bir yere kapanış, deniz dışında hiçbir çekiciliği olmayan aynı bir hayat tarzını sürdürmenin neredeyse simgeleri haline geliyor. Tatil sitelerinde birbirlerine yeniden kavuşan arkadaşlar için alınan bu fazlalıklar birer gösteriş aracı demek. Hele, normal bir tatil gününün en önemli saatlerinin akşam 9'dan sonra herkesin cicilerini giyip piyasaya çıkması olduğu düşünülürse bu eşya merakının nerelerden kaynaklandığı ortaya çıkıyor. Tatilin akşam ge-

zantilerinden daha fazla şeyler ifade etmemesi durumunda, bir süre sonra bunda da bir olağanlaşmanın başlaması olağan hale geliyor. Bir süre sonra can sıkıntıları, değişik bir çay bahçesi ya da yol bulabilmek için gösterilen çabalar başlıyor. Kısacası tatil süresinde çekilen bu sıkıntıların temel kaynağı tatil mekanının eski mekana benzer özellikler göstermeye başlaması. Bunda tatil mekanlarının sunileşmesinin de payı var ama en büyük pay bizde, tatil anlayışında galiba.

Tatilde insanlar diğer zamanlarda yapmaya fırsat bulamadıkları işleri yapmak için uğraşırlar dedik. Gönlünce bir tatil için bazı kısıtlamalar var ama bir iş var ki bunun kısıtlanması pek mümkün değil: Karşı cinsle arkadaşlık. Tatile gitmekle aslında kış aylarında arkadaşlıklarımıza yaz materyali stok ediyoruz. Her akşam yapılan turların, tatil yapılan yerin en ince ayrıntılarına kadar öğrenilmesi hatta ezberlenmesi gibi amacı da olabilir gibi geliyor. Çünkü, yaz tatilinde gidilecek yerin iyi bilinmesi, en azından kışın başkalarına anlatabilmek için gerekli. Anlatılacak şeyler sadece mekanın şurası ya da burası değil. Daha önemli olanı, o kısacık sürede, insanın gösterdiği cinsel başarı. Yani tatilin kızsız/erkeksiz geçmesi, tatili anlamsız hale getiriyor kafalarda. Bu tatilde "bir kız/erkek bulmalıyım" düşüncesi tatile çıkan çoğumuzda hakim bir düşünce. Akşam turları, sahilde güneşlenirken şöyle bir etrafa göz gezdirme vb. böylece bir anda işlevselleşiyor. Aslında bunlar tatilin ilk başlarında olan bir şey. Zaman geçtikçe ve istenilen sonuç elde edilemeyince bu işlevselliklerde kayboluyor ve içinde ufak bir umut ışığının yandığı, ama artık sadece çekirdek ve dondurmadan medet umulan, başlı başına bir amaç haline geliyor. Yaz aylarında cinselliğin birdenbire çok önem kazanması, hatta bazen amaç haline gelmesi tatilin de geçirilme biçimini etkiliyor. Tatil boyunca davranışlarda, giyimlerde vb. bu amacı yönelik biçimlenmeler olduğu için gönlünce insanın istediğini yapabildiği bir tatil geçirme fırsatı da kaçarmış gibi oluyor. Avrupa'dan gelen yabancıların Türkiye'de tatili yaşama biçimleri de galiba o yüzden garipseniyor. Çalışma veya okul hayatının rutinliğinden bir kaçış olduğu tatili yaşama biçimlerinden açıkca ortaya çıkıyor. Örneğin, bir yabancının kumsalda saatlerce kitap okuması, çevresine karşı hiçbir duyarlılık belirtisi göstermemesi, tam tersini yaşayan bizler için bir diğer yabancı olay. Bunlar yabancılar yaptığı için yabancı olan şeyler değil aslında. Yabancı olan sadece tatili geçirme anlayışı. Bir tatil süresince zorunlu işlerin bırakılması ve onların yerini zengin ve istenir bir çeşitliliğin aldığı tatil anlayışı üretkenliği de beraberinde getirecek. İşin kolayına kaçarak sunulan tatil hizmetlerinden yararlanmak da bir yol tabiî. Ama tatili bizzat tatili geçirecek olan kişinin düzenlemesi, saptaması, onu hem üretken hem de zevkli hale getirir. Çünkü sonuçta tatil, tatili yapan kişinin eseri olacak. Gençlerin kendi aralarında gidişinden dönüşüne kadar kendi saptayıp gerçekleştirdikleri tatil birçok bakımdan değişik bir tatil anlayışının eseri olabilir örneğin. Ama bu değişik anlayış konusuna biraz daha girmek gerekli.

Öncelikle tatilin paranın bol bol harcanacağı bir zaman dilimi olmadığı konusunda birleşmek gerekli. Tatil paralı geçirilebilir ama paranın hitab ettiği birçok hizmet ve mal, geleneksel tatil anlayışından bölümler içeriyor. Örneğin, yatma sorununu pansiyonda kalarak geçirmek, en azından pansiyon hizmetlerinden yararlanma konusunda birtakım tavizlere hazır olmak demek. Üstelik pansiyonun bile bir tür hazırcılığı var. Baştan itibaren yatak sorunu hallediliyor. Ama yatma olayı **sorun** olarak alındığında çok iyi bir çözüm olacağı söylenebilir. Ama yatma olayını hemen çözülmesi gereken bir sorun olarak görmektense, üstünde oturulup düşünülüp nasıl zevkli bir hale getirileceği bir şey olarak görmek tatilini daha da zehgin hale getirebilir. Yani, yatma denilen olayın bizzat kendisi değişik ve tatlı bir şekilde tatil anlayışı içine alınabilir. Bunu gerçekleştirebilmek için düşünmeye başlandığında temel değişken olarak paranın olmadığı bir alternatif yatma biçimleri ortaya çıkabilir. Bunu sadece yatma olayında değil birçok değişik alanda yapabiliriz. Yapmamız gereken tek şey sorgusuz sualsiz, olmazsa olmaz diyerek kabul ettiğimiz birçok şeyi yeniden gözden geçirmek. Parayla tatile çıkmaktan parasız tatile çıkmaya, eşyayla tatile çıkmaktan bir tek gitarla tatile çıkmaya dek değişik yollar bulunabilir böylece.

Tatili bir 'beklenen ceza' olmaktan çıkarıp 'istenir bir zevk' haline getirmek için tatil anlayışında birtakım tadilatlara girişmek lazım galiba. □

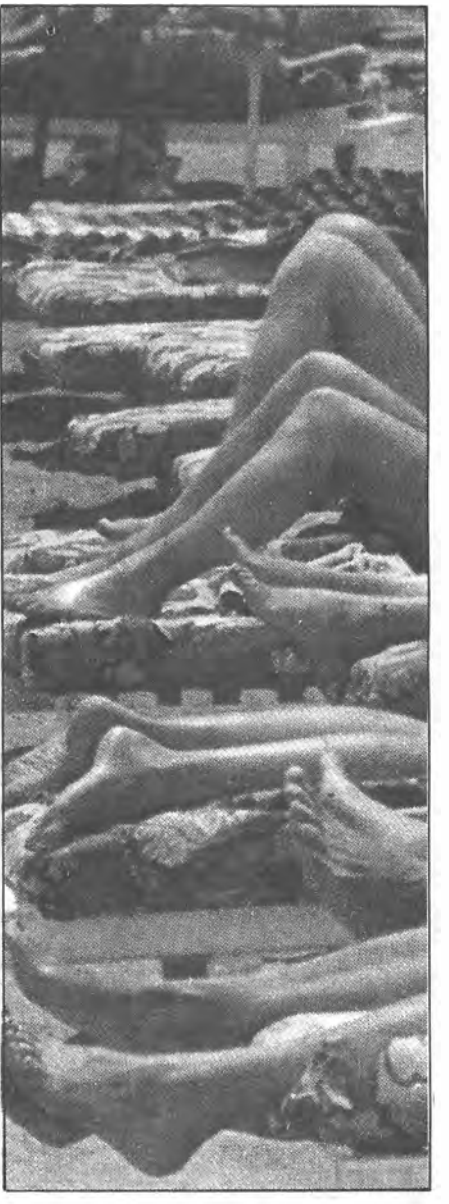

ŞİİR KÖŞESİ

TATİLCİĞİM

Çekirdek
Cinsellik
dondurma
ve akşam
piyasası.

Başımda anam babam;
aksesuarı deniz
olan
bir kış yaşantısı

Gönderen: Mustafa, Yılmaz Melek, Safinaz ve bütün Kumburgaz

"Ayağınızı çeker misiniz, denize gireceğim"

METİN GÖNEN

Buradaki insanların temiz olduğuna inandığı, aslında pek de temiz olmayan ama yine de Florya'ya kıyasla temiz bir deniz, içlerinde tıkış tıkış insanlarla, yüzlerce site, yüzlerce çadır, bu insanlara ait binlerce otomobil... Kumburgaz'ın yüzeysel olarak görünümü bu. Tabii bu arada, bunca insanın eğlence ihtiyacına cevap veren 3 disko, birçok çay bahçesi, kafe, kafeterya, pastahane, danslı kafeler ve benzerleri ve Hamit Çay Bahçesi'nden söz etmeden olmaz. Ayrıca Kumburgaz'da bu sene açılmış olan iki ayrı eğlence yeri daha var.

Kısacası Kumburgaz "sıradan"dan biraz daha değişik ve biraz daha büyük bir tatil kasabası görüntüsünde. Büyüklüğü açısından bir fikir vermek gerekirse; bir ucundan bir ucuna yavaş olmayan bir yürüyüşle yaklaşık bir saatte gidilebiliyor. Eni ise bir dakikada alınabilecek kadar kısa. Çünkü Kumburgaz, E-5 Karayolu'na paralel olarak ve denizle E-5 arasındaki dar bir alana kurulmuş. Zamanla da E-5 kasabanın ortasında kalmış. Bu yüzdendir ki; Kumburgaz'dan araba gürültüsü, egzos gazı ve toz-duman eksik olmuyor. İnsanların hızla gelen arabaların arasından sıyrılıp karşıya ezilmeden nasıl geçebildiklerine şaşmamak da mümkün değil.

İnsanlar buraya, İstanbul'a yakın bir tatil yeri olduğu için geliyor. Bu yüzden Kumburgaz yaz gelince; kiraladıkları ya da kendilerinin olan evlere veya evciklere hücum eden, çadırlarını kapıp kamp yerlerine koşan, ya da günübirliğine İstanbul'dan kaçan insanlarla doluyor. Genelde hali vakti yerinde kimseler bulunmasına rağmen, çadır turizmi yapanların sayısı da yabana atılamayacak kadar çok. Kumburgaz bunca insana hizmet etmek için, tıpkı İstanbul'da olduğu gibi kapıcısıyla, bakkalıyla, manavıyla, soğancısı, patatesçisi kente göç eden kırsal kesim halkı ve ne tür alavere dalaverelerin döndüğünü hepimizin bildiği, lunaparkçısıyla, langırtçısıyla ve de bunların atları, eşekleri, koyunlarıyla, burası köy mü kent mi olduğu anlaşılamayan bir yer görüntüsüne bürünüyor.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, tatil için Kumburgaz'ın seçilmesinin en önemli nedenlerinden biri, buranın İstanbul'a çok yakın bir yer olması. Bu, tatil yaparken bir yandan da her sabah işine gitmek zorunda olan iş adamlarının olduğu gibi, tatil için fazla miktarda para ayıramayanların da Kumburgaz'ı seçmesine neden oluyor. Ancak,

Bir sürü tatil köyü, bir de tatil şehri var:

KUMBURGAZ

insanların hem tatile gidip, hem de her sabah işlerinin başına gitmelerini anlayamadık. Onlar da anlayamamış olmalılar ki; İstanbul'dan Kumburgaz'a yazlığa, yani bir anlamda tatile gelip, oradan daha sakin tatil yerlerine tatile gidenler var. Gençlerin buraya gelmeleri ise çeşitli sebeplere bağlı. Bunların içinde en önemlisi, aileleri yani ebeveynleri buraya geldiği için onların da gelmek zorunda kalmaları. Bu tür bir zorunluluk yüzünden Kumburgaz'a gelenlerin hemen hemen birleştikleri bir nokta var: Kumburgaz'dan hoşlanmıyorlar ve burada eğlenemiyorlar.

Ailelerin buradaki gençler üzerindeki diğer bir etkisi ise, burada bile kendini gösteren, özellikle kız çocuğa baskı olayı. Burada da gençler, özellikle kızlar dilediklerince hareket edemiyor, dilediklerince davranamıyor. Yine isim vermek istemeyip, dört takma isim yazmamızı isteyen sırf kızlı bir gurup: "Ailelerimizin ve toplumun baskısı var. Eğer topluma ters düşersek, dışlanırız. Bu da bizim için felakettir. Ama yine de İstanbul'a nazaran biraz daha serbestiz. Örneğin geceleri biraz daha geç vakte kadar dışarıda kalabiliyoruz..." diyor. Biraz daha serbest olan gençler de var. Bunlar geceleyin geç vakte kadar diskolarda dans edebiliyorlar, "manita"larıyla ya da erkek arkadaşlarıyla geç vakte kadar dolaşıp eğlenebiliyorlar. Tabii bu şekilde birarada olan kişilerin, ille de duygusal bir beraberliği olması gerekmiyor. Kumburgaz'da çok görülen gurup arkadaşlığıyla birarada olanlar da var. Ancak, ister aileleri tarafından kısıtlanmış olsun, ister alabildiğince serbest olsun, buradaki gençlerin en büyük sorunları, robotlaşma. Nazan tarafından kendilerine "Çılgınlar Çetesi" lakabı layık görülen bir gurup genç, bu robotlaşmanın farkında ve karşısında olmakla beraber, aslında bundan pek şikayetçi değil. Nazan kendilerinin bir günlük yaşantısını şöyle özetliyor: "Sabah 10.00'da erkenden kalkıp koşuyoruz. Kahvaltıdan sonra denize iniyoruz ve akşamüstüne kadar kalıyoruz. Sonra yarım saat aerobik yapıp, saat altı'da "Av Bölgesi"ne inip turluyoruz. Biraz Hamit'te oturup, yemeğe gidiyoruz. Yemekten sonra da diskoya gidiyoruz..." Bu arada Ali söze karışıp, "Diskodaki alemleri unutmayalım!" şeklinde bir imada bulunuyor. Bu arada hemen şunu belirtelim: "Av Bölgesi" denilen yer, E-5'in hemen yanında ve E-5'e paralel olarak tüm Kumburgaz'ı kateden ve geceleri, arabaları ve arabalarındaki setleriyle ya da kılıklarıyla hava atmak için ortaya çıkanların piyasa yaptıkları bir cadde. Arabanın buradaki önemi oldukça büyük. Guruptan Nadir, **"Kimin arabası büyük, gösterişli ve içindeki seti güzelse kızı tavlar"** diyor. Bu arada insanların hava atmak, ya da piyasaya kendini göstermek için gittikleri bir başka yer ise Hamit Çay Bahçesi. Hamit, gerçekten başlıbaşına ayrı bir olay. Öyle ki; geceleri hemen yanında daha rahat koltukları olan, daha iyi müzik bulunan çay bahçelerinde ancak üç-beş kişi bulunurken, insanlar Hamit'te oturacak bir yer bulmak için sıra bekliyor. Sahibi bu durumu; buranın ilk çay bahçesi olma, iyi servis, esnaflık kalitesi, Avrupa'da bile tanınmış olma, insanların buraya alışmış olması gibi faktörlere bağlıyor. Hamit'in asıl

Toplaşma merkezi: Hamit. "Birini bulmak", TIR seyretmek için ideal.

görevi, bir "vitrin" olması. Yani insanlar aradıkları kimseleri Hamit'te buluyor. Elbisesiyle hava atmak isteyen buraya takılıyor. Bir saat içinde üç elbise değiştirip gelenler var. İnsanların buraya alışmış oldukları bir gerçek. Ancak neyine alıştıklarını merak ettik. Bize göre servis olağandı. Çayı her çay bahçesinde rastlanabilecek türden, müzik ancak bir çay bahçesinde olabileceği kadar güzel. Üstelik sandalyeleri tahta olması açısından oldukça rahatsız, manzarası olmayan, daha doğrusu zırt-pırt geçen otobüs, TIR seyretmeyi seveceklerin hoşlanabileceği türden bir manzaraya sahip, kalabalık, gürültülü bir çay bahçesi. Üstüne üstlük, bir çay kırk lira.

Kumburgaz'da gençlerin en önemli eğlencelerinden biri diskotekler. Gerçekten de gece olunca gençler akın akın diskolara gidiyor. İşin garibi, Kumburgaz'da sadece üç disko var. Danslı kafe'lere pek rağbet edilmiyor. Safari Pub Disco'nun iki ortağından **Oktay** Bey, **"Gençler hem bütün gün kumda oturmanın verdiği şarjı boşaltmak, hem eğlenmek, hoşça vakit geçirmek ve hem de spor tesislerinin olmayışı dolayısıyla, dans yoluyla bir tür spor yapmış olmak için diskoya geliyorlar. Hem müzik dinlemiş oluyorlar, hem de içiçe, gurup halinde eğlenmenin zevkini tadıyorlar"** diyor. Yine bu diskonun diskjokeyi **Rıfat Sevinç**; bu sene gençler arasında break dansının yaygın olduğunu, dolayısıyla bu tür dansa daha yatkın müziklerin daha ağırlıklı olarak çalındığını ve istendiğini belirtiyor. Koloni Disco'nun sahibi ise, **"Gençler buraya girerken mutlu, çıkarken daha mutlu"** diyerek gençlerin, o duman dolu, bangır bangır müziğin kalbi hoplattığı, loş ışıklarla gözün gözü görmediği ortamda, gerçekten eğlendiklerini belirtiyor. Üç diskonun da sahipleri bu işi sevdiklerinden, müziğe ilgi duyduklarından ve gençleri eğlendirebilmenin güzelliğinden dolayı seçtiklerini belirtiyor. İçlerinde yalnız Safari Disco'nun sahibi, aslında bir spor tesisi, örneğin bir tenis kulübü açmanın daha iyi olacağını ve bunu daha çok istediğini belirtiyor. Ancak böyle bir yer açmanın daha masraflı, daha karmaşık bir iş olacağını ve haklı olarak, yatırıma göre daha az kazançlı bir iş olacağını da ekliyor. Diskoya giden gençlere, "Neden başka bir eğlence değil de, disko?" diye sorduğumuzda, başka eğlenebilecek yer olmadığını (Hamit'te sohbet etmek dışında), burada biraz hareket ettiklerini söylüyorlar.

Bir de Kumburgaz'a günübirlik gelip, dönenler var. Bu tür ziyaretçilerin çoğunun amacı "kız tavlamak". Aslında kız tavlama olayı Kumburgaz'da bulunan hemen tüm genç erkeklerin ortak noktası. Aksi durum da tamamiy-

➡

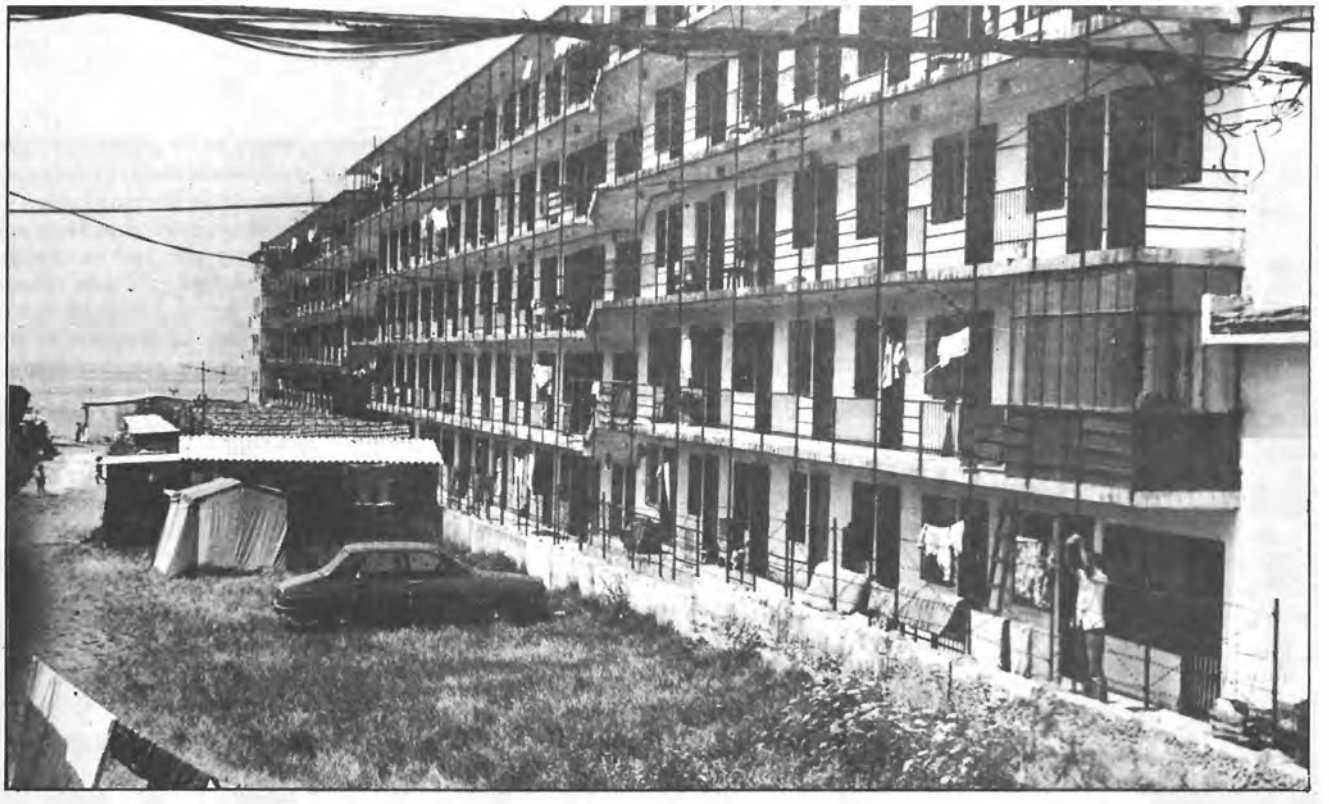

Tatil. Hem de duvardan duvara. Griyle bütünleşmek için. İşte Kumburgaz!

le geçerli. Yani hemen tüm kızların, iyi bir arabası olan, şık, zengin, yakışıklı bir erkek tavlamak gibi bir amaçları var.

Site arkadaşlığı

Yazının başından beri bahsettiğimiz tekdüzeliği ve eğlenememe sorununu bir ölçüde kıran birtakım guruplar var. Bu grupların büyük bölümünü "Site Grupları" oluşturuyor. Site gurubu, hemen hemen herkesin aynı siteden olması, guruptaki kişilerin aynı ortak zevkleri paylaşması ve benzer bazı nedenler yüzünden fazla büyüyemiyor. Yani site grupları genelde beşi, onu geçmeyen gençten oluşuyor. Zaten, gurubun ortak havasına uymayan kişi kendini guruptan dışlıyor. Durum böyle olunca, yani kişileri biraraya getiren nedenler daha belirgin olunca, site guruplarındaki gençler, birbirleriyle daha samimi, daha candan ve birbirlerine daha bağlı oluyorlar. Yine ortak zevklerin, uğraşların olması, eğlenememe sorununu büyük ölçüde ortadan kaldırıyor. Dolayısıyla bu grupların mensupları, Kumburgaz'dan zevk alabiliyor. Örneğin, diğerlerinin aksine, bu gençler, değişikliği tercih etmekle beraber, "Burası mı, daha başka bir yer mi?" diye sorulduğunda, burayı tercih ediyorlar. Hatta içlerinde, yeterince uğraşları olduğu ve bunlardan zevk alabildikleri için değişikliğe ihtiyaç duymadıklarını iddia edenler de var... Dalgıç ve Derya Siteleri'nin birleşiminden oluşan bir site gurubundan **Güven Koca** şöyle diyor: **"Biz her şeyden önce ortak zevkleri olan ve hemen hemen belli bir yaş gurubundan oluşan bir gurubuz. Ortak yanlarımız olduğu için de eğlenememe gibi bir sorunumuz yok. Aslında olay kendi alttoplumcuğunu oluşturabilme sorunu. Eğer alttoplumcuğunu oluşturabilirsen, her yerde eğlenirsin. Yok oluşturamazsan hiçbir yerde eğlenemezsin. Kaldı ki; bir insanla bir ağacı birbirinden ayıran faktörler vardır. Bu yüzden eğlenebilmen de, eğlenememen de aslında tamamen sana bağlı bir olay."** Yine **Güven, "Sitelerin her biri başlı başına ayrı bir birim"** diyor. Kısacası hemen her sitede, ya da en azından birkaç site ileriden kendine uygun birtakım arkadaşlar bulup, ortak yönleri paylaşarak birlikte Kumburgaz'da geçirilen bir tatilden zevk almak mümkün. Sitelerin ayrı birer birim olması diğer olaylarda da kendini gösteriyor. Örneğin bir spor olayında. Zaten hemen her sitenin önünde "Sitemize Yabancılar Giremez" ibareli bir levha var. Site guruplarının da, doğal olarak birtakım sorunları var. Yine yukarıdaki örnekte olduğu gibi, bir spor olayında birtakım engellemeler söz konusu. Bu engellemeler daha çok site halkından geliyor. **Güven** bu konuda da şunları söylüyor: **"Aslında onlar da haklı. Buraya kafa dinlemek için gelmişler. Ancak bizim istediğimiz, hem onların, hem de bizim ihtiyaçlarımıza cevap verecek şekilde denetime alınmış bir faaliyet. Örneğin, falanca saatler arasında, günde iki saat bir spor zamanı. Ben bu işin düzenlenebileceğine ve disiplin altında, yani programa uyularak bu işin yapılabileceğine inanıyorum. Hiçbir şekilde yalnız kendi zevkimize göre hareket etmeyi düşünmüyoruz. Ama, sırf kafa dinlemek isteyenlerin istekleri doğrultusunda hareket edersek, bu sefer de kendi ihtiyaç ve zevklerimizden vazgeçmemiz gerekir."** **Güven**, bu şekilde bir faaliyeti düzenlemek için, sitenin bu seneki yönetim kuruluna adaylıklarını koyacaklarını, böylece yönetimde söz sahibi olunca da bu dileklerini gerçekleştirmeleri için bir imkân doğacağını belirtiyor.

Site arkadaşlığının diğer bir yönü, bu arkadaşlığın senelerdir süregelmesi. Hatta İstanbul'da da devam etmesi. Yani, senelerdir ve aralıksız olarak süren bir arkadaşlık sözkonusu. Bu da ilişkilerin sıkılaşmasında rol oynayan diğer bir faktör. Zaten Kumburgaz'daki guruplarda, gerek site, gerekse sıradan bir gurup olsun, çoğunlukla aynı durum söz konusu. Zaten siteler de genellikle aynı çevreden insanlardan oluşuyor. Tabii bu arada, sadece yazın birarada olup da, kışın dağılan guruplar da çok miktarda mevcut.

İşte... İnsanların **"Tatil..."** diye koştukları Kumburgaz böyle bir yer. Kısacası, aslında tatil için pek iyi bir yer değil. Bunun en büyük nedeni de, Kumburgaz'ın artık bir tatil kasabası olmaktan çıkıp, şehirleşmekte olması. Bu yüzden, bize göre tatil için tavsiye edilebilecek bir yer değil. Ama yine de **Güven**'in dediği gibi: "Aslında her şey kendi alt toplumculuğunu yaratabilmene, bulabilmene bağlı..." □

Entellektüel rehabilitasyon için tek mekân BODRUM

HAKAN KENİ
ALİ ERLAT
ERSİN KALKAN

Özellikle 1975'den sonra Bodrum tatil yöreleri içersinde farklı bir nam edindi. Yıllarca "Bodrum Olayı" tartışıldı. Doğal güzellik bakımından Akdeniz ve Ege'deki pek çok tatil yerinden çok da farklı olmayan, hatta içinde denize girilecek yer dahi bulunmayan bu kasabanın cazibesi ne?

Tatil bugün rehabilitasyon anlamına geliyor. Yıl boyunca yoğun olarak işiyle gücüyle meşgul olan insanlar tatil süresince yorgunluklarından arınmak, bir yıllık yeni iş maratonuna moral ve fizyolojik yönden dinlenmiş, hazır olarak girmek için tatil yapıyor. Fizyolojik olarak dinlemk için deniz, kum, güneş, uyku vs. Moral yönden dinlenmek içinse eğlence... Fakat hem ruhu hem de bedeni huzura kavuşturmak öyle pek kolay değil. Çünkü eğlenmek için bayağı yorulmak gerekiyor.

Eğlenceyi erkekler için tanımlamaya kalktığımızda herhalde en önemli öğe olarak cinsi latif ortaya çıkıyor.

Yalnız bu dar anlamıyla değil, geniş anlamıyla da eğlence gündelik hayatta neredeyse adı var kendi yok bir söz. Tatil dışı zamanlarda eğlence denildiğinde pek çok insan için televizyon seyretmek anlaşılıyor. Gençler için ise eğlence biraz daha farklı. Doğal olarak çeşitli gençlik kesimlerine göre eğlencenin tanımı değişiyor.

Bu girizgahtan sonra "Bodrum neden farklı" sorusuna dönülebilir. Biraz önkabul gibi olacak ama, farklılığı yaratan en önemli öğe "cinsel serbestlik" gibi geliyor bize.

Bodrum bir "kurtarılmış bölge" durumunda. Buraya memleketin her yerinde geçerli olan ahlak, görgü vs. kuralları pek giremiyor. Örneğin pansiyonda aynı odayı bir kız ve erkeğin paylaşmalarında hiçbir sorun yok gibi. Üstelik kimlik de sorulmuyor. (Oysa hemen her yerde aynı soyadı taşımayan bir kızla erkek aynı odada kalamaz.) Gerçi bu serbestlik sadece Bodrum'a özgü değil. Şimdilerde birçok tatil yöresinde geçerli bu uygulama. Ama yanılmıyorsak bu konuda Bodrum "öncü". Yine aynı şekilde alt katta oturan bekar öğrencinin evine kız arkadaşlarını getirmesine şarlayan teyze tatile geldiği Bodrum'da kaldığı pansiyonda yandaki odada evli olmayan bir kız ve erkeğin birlikte yatmasına hiçbir şey demiyor.

Bodrum'da daha birçok konuda serbestlik var. Sokaklarda bağıra çağıra şarkı söyleme, grup olarak yakalamaca oynama, küfürlü ve yüksek sesle sokaklarda şakalaşma gibi pek çok yerde yapılması imkan haricinde olan birçok şey hemen hiçbir tepki görmeden gerçekleştirilebilir. Giyimden sözlere, davranışlara kadar benzer serbestlikler için en fazla "sosyal sapık mıdır bunlar nedir?" eleştirisi yükselebilir. Yani kısacası şehirde anormal olan pek çok şey Bodrum'da normal kabul ediliyor. Örneğin Bodrum'a tatil yapmak için gelen İnci ve Meleğin başına gelenler gibi... İnci ve Melek daha Bodrum'a geldikleri günün gecesinde yemek yerken iki genç erkekten içki içmek ve birlikte olmak teklifi almışlar. Taleplerine olumsuz cevap alan gençlerin tepkileri ilginç: "Ne kadar anormal kızlarsınız!"

Bodrum'da herkesin eğlencesi kendine. Sokakta bağıra çağıra dolaşıp kovalamaca oynamak; "yadırganmaz" diye düşünülüyor. Giyim serbest. Herkes kafasına göre eğleniyor ama, bazıları daha kafasına göre eğleniyor.

Bodrum'da gerçekten cinsel bir serbestlik var ve birşeyler oluyor. Ama bu Bodrum'a gelen herkesin aradığını bulduğu anlamına gelmiyor. Tam tersine sırf bu iş için Bodrum'a gelen genç erkeklerin büyük bir kısmı hayallerini gerçekleştiremeden dönüyorlar. Ama bu bile hayal kırıklığı anlamına gelmiyor. Çünkü her şey yakınlarında olup bitiyor. Kendileri bir şey yapamasa bile bir gün biz de bir şeyler yapabiliriz umudu hep diri kalıyor. Bodrum'da konuştuğumuz Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi öğrencisi olan Rıza, Mustafa ve Aydın üç yıldır Bodrum'a geldiklerini, ayaküstü muhabbetleri haricinde kızlarla istedikleri gibi ilişki kuramadıklarını söylediler. Buna rağmen gelecek sene yine Bodrum'a gelmek niyetindeler.

Farklılıklar ve manzaralar

Yumurta topuklu kırmızı çorap ve "Top-One" T-shirt giymiş barda martini içen gençler. Sokağın orta yerinde hüngür hüngür ağlarken kimsenin müdahalesini istemeyen genç kız. Gecenin yarısında içip içip nara atan Fransızlar. Jazz Clup'te türkü söyleyen Çukurova Üniversiteli gençler. Mendirekte Joan Baez ile başlayıp mastikayla biten gitar konserleri. Gün doğarken çok güzel bir Polonya ezgisini çalan meşhul flüt. Tatillerini sabah 10.00'dan gece 24.00'e kadar okey oynayarak geçiren kızlı erkekli üniversiteliler.

Bu manzaraların dışında Bodrum'un bir farklılığı da "entellektüeller". Muhtelif boylarda entellektüellerin Bodrum'da kendi mekanları var. Bu mekanlardan biri de **Mavi**. Sabah saat 4-5'e kadar açık ve çoğu üniversiteli insanlarla dolup taşıyor. Görece iyi müzik olan bu mekanlarda kah yaşlı bir şairin çevrisinde edebiyat, kah küçük bir grup içinde memleket meseleleri tartışan entellektüeller var.

Bodrum böyle. Neyse yazı bittiğine göre ya **Mavi**'ye ya **Hadi Gari**'ye. □

Pansiyoncu Doğan, Bodrum'un cinsel açıdan "serbest bölge" gibi olduğu kanısında. Samimiyetten çok "birşeyleri kanıtlama yarışı" olmasından şikayetçi.

Üniversite mezunu pansiyoncu yaz kış Bodrum'da

"Şehirde söyleyip burada yapıyorlar"

Doğan Karadağ Ege Universitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetim Bölümü'nden 1983 yılında mezun olmuş. 1983 Ekim'inden beri Bodrum'da ve Haluk Pansiyon'un işletmeciliğini yapıyor.

— Neden pansiyon işletmeciliği gibi bir meslek seçtin ve bu mesleği Bodrum'da yapmak istedin?

Doğan— İnsanın okuduğu bölümle ilgili bir iş yapma olanağı zaten çok az. Daha üniversitede öğrenciyken okuduğum bölümle ilgili bir iş yapmayı, memurluğu reddetmiştim. Kendi başıma bir iş yapmak niyetindeyim. Bodrum'a da yaz tatillerinde gelip gidiyordum. Kendi başıma bir iş yapmak fikriyle birlikte aklıma Bodrum geldi. Başlangıçta pansiyonculuk niyetim yoktu. Ne iş olursa yapacaktım. Sonuçta pansiyonculuk oldu.

Yaz-kış sürekli Bodrum'daydım. Kışın rahat okuma ve yazma olanağı buluyordum.

— Bodrum'un farklılığı ne?

Doğan— Bu farklılığı insanlar kendileri yaratıyorlar. Serbest bölge gibi bir şey. Özellikle kadın-erkek ilişkileri daha "özgürce". İnsanlar yapmak istedikleri şeyleri daha rahat yapabilme olanağına sahipler.

— Şöyle bir şey var ama: buradaki yaşantıdan memnun olan insanların çoğu aynı tarzdaki ilişkileri şehre taşınınca pek memnun olmuyorlar.

Doğan— Orada söyleyip burada yapıyorlar. Genelev örneği gibi. Çoğu kişi geneleve gitmenin sağlık açısından ve et alım-satımının yanlışlığından sözeder. Fakat bir-iki kez de olsa oraya gitme gereği duyanlar çoğunluktadır. Tabiî bu insanlar gözlem için gitmiyorlar. Bodrum için de öyle. Hem Bodrum'un yozluğundan, pisliğinden sözedip hem de her yıl Bodrum'a gelen çok kişi var. Reddediyorlar, fakat yapıyorlar.

— Peki Bodrum'un olumlu tarafları...

Doğan— İnsanların yaşayamadıklarını kendilerini zorlayarak da olsa yasamaları, yaşamaya çalışmaları olumlu. Kendisi için kaos olan bir sürü şeyi burada aşabiliyorsa bu güzel bir şey. Burada şehirde olduğu gibi bir erkeğin bir kadının peşinden koşup kurlar yapması gerekmiyor. Burada çok kısa bir sürede bu iş oluyor. Bir içki olayı, bir şiir olayı biraz enteklik yetiyor. Homoseksüellerin de bir katkısı olabilir. İnsanlar onlardan etkilenip (daha "cüretkâr" bir dünyanın göstergesi olarak) bir şeyler yapmaya kalkışabiliyorlar. Burada bir kızın bir erkeğin elini tutması şehirlerde olduğu gibi aylar sürmüyor.

— Gençler ve yaşlılar için de aynı şeyler mi sözkonusu?

Doğan— Yaşlılar da geliyor. Örneğin ortayaşın üzerinde dul ya da evli kadınların rahatlamak için buraya geldiklerini ve rahatlıkla bazı damızlıklar bulduklarını duyuyorum.

Ben genç-yaşlı buraya gelen insanlara kızmıyorum. Doğal karşılıyorum. Türkiye genelinde cinsel açıdan açlık çeken insanların sayısı oldukça fazla. Bodrum belki çözüm değil. Ama üstüne üstüne gidilmesi yarım yamalak da olsa iyi. İçinde bir sürü pisliği, olumsuzluğu barındırmasına rağmen.

— Bir de bizim tanık olduğumuz bir olay var: Senin pansiyonda kalan bir kızın Bodrum'da tanıştığı bir çocukla nişanlandığını duyunca çok kızmıştın.

Doğan— Kızdığım nokta taraflardan ikisinin veya birisinin bu ilişkinin aşk ilişkisi olmadığını bilmelerine rağmen böyle bir görüntü içinde olmaları gerektiğini düşünmeleri ve olayı basit iki halka takılmasıyla çözdükleri sanısına kapılmaları... Gerçek olarak sunulan şeylerin aslında gerçek olmamasının hissedilmesiyle duyulan bir rahatsızlık belki. Başkalarını aldatma gerekçelerini anlayabilirim de kendilerini aldatmalarını onlar adına küçültücü buluyorum. Bir şeyleri kanıtlamak isterlerken o şeyin hiç de kanıtlanmaması veya farklı kanıtlanması gerektiğini düşünmekten duyulan bir rahatsızlık. Çünkü kanıtlama biçimleri saçmalamanın ötesinde çirkinleşmeye -eğer ağır kaçmayacaksa- iğrençleşmeye başladı. Bu saçmalama bir yarışa bindiğinden çöküş daha da hızlanıyor tabiî. □

Bodrum'da farklı bir mekân

Arabesk-caz yelpazesine karşı kararlı bir yer: "Mavi"

GÜNEY ÖZTOK

Bodrum sokakları akşam saat yediden, sabah saat dörde kadar çalışan içki ve müziğin vazgeçilmez iki unsur olduğu lokanta ve barlarla renkleniyor. Bodrum'un yerlisi mudo, hippi, korsan taklidi gençliği, entellektüelleri, yaşlı zengin kadınları ve serbest olan, Bodrum'da zevk-ü sefayı arıyan, cebinde parası olmayan çeşit çeşit tatilcisiyle oluşan kozmopolit havasının tam olarak yansıdığı bu mekanlarda arabeskten Mazhar Fuat'a, oyun havasından caz müziğine kadar her tür müzik dinleniyor.

Mavi bu mekanlar arasında müşterisi, müziği ve Türk motiflerini taşıyan dekorasyonuyla sevimli özgün bir cafebar. Mavi adını Halikarnastan almış. Bodrum mimarisinin karakteristiği beyaz duvarları Türk ve yabancı çeşitli sanatçıların fotoğraf ve resimleriyle dekore edilen Mavi'nin, pembe ve mor çiçekleriyle Ege yöresi elyazmaları ve kilimleriyle basma yastıkları, hasır işleriyle düzenlenişinde insanları rahatlatan ve kaynaştıran bir havası var. Buraya gelenler hem bu zevkli ortamın verdiği dinginlik ve huzurla sohbetlere dalıyorlar, hem de her gün kulağınızı mahfeden seslerden uzak ve en önemlisi yerle yabancı piyasa müziğinden uzak, belli saatlerde **"Şahları da Vururlar"** oyununun müziğini yapan iki akademi öğrencisinin, **Serdar** ve **Sarper**'in gitarından Mazhar-Fuat, Bülent Ortaçgil ve Amerikan Folk Müziği dinliyor ve her gece "Şahları da Vururlar" bir kez geçilirken coşuyorlar. Gitarlar susturduğu zaman dinlenen caz, rock ve özgün Türk müziği parçaları eşliğinde Mavi'de tatlı saatler geçiyor.

Buranın bir başka çarpıcı yanı da, bu küçük işletmedekilerin arasındaki yakın ilişkiler. Burada tipik patron-hizmetli hiyerarşisi yok. Çalışanlar Bodrum'da varolan dejenere eğlence yapısının kırıldığı bu mekanın saygınlığını korumak için birliktelik içinde hareket ediyorlar. Buraya gelen müşteriyse mevsime göre değişiyor. Kışın Bodrum'un yerlileri, sonbahar ve ilkbaharda hem tatilcilerin hem yerlilerin hem şehirlerden kaçak aydınların uğrak yeri olan Mavi'ye yazın Bodrum'a gelen her çeşit tatilci gelse de, insanlar varolan ortama uyum sağlayabilecek nitelikte oluyor. Yani burada kız kesmeye imkan yok, çünkü gelenler bir anlamda çalışanlar tarafından elenerek içeri alınıyorlar.

Buranın farklılığı biraz da düzenlenişinde insana saygı unsurunun önem taşımasından geliyor. Türkiye'de turizm için yapıları bunca çırpışına rağmen yerleşmeyen temiz tuvalet ve müşteriye saygılı hizmet anlayışı, Mavi'de sevecen insanların sundukları hizmetler, kişilerin istek ve eleştirilerine saygı, temiz güzel kokulu bir tuvalette çeşitli özdeyişlerle bir pano ve insanların Mavi'ye dair yazdıklarıyla dolu ilginç bir günlükle karşımıza çıkıyor:

"Renkler aynı hızla kirleniyormuş. Birinciliği beyaza vermişler mavi hakemmiş, mavi zor kirlenirmiş", "Allah aşkınıza bırakın dişlerinizle tırnaklarınızı yemeyi de, gözlerinizle gökyünüzü yiyin (Ele Güne Karşı)" "Bu esnek kokusu biraz fazla değil mi?", "Mavi'de 13 yıllık güvenimi kaybettim, Bodrum'u sevmiyorum", "Bütün düşler mavidir gök ve deniz misali."

Bunlar tuvalette okuduğumuz notlardan birkaçı. Bu notlar tuvalete giren hemen herkes tarafından okunuyor, kimi zaman insanlar okuduklarına karşılık da yazıyorlar, bu nedenle de tuvaletlerin önünde genellikle bekleyen bir iki kişi oluyor. Mavinin sahibine **"bu günlüğü koymak aklınıza nereden geldi?"** diye sorduğumuzda, **"tuvaletlerde genellikle açık-saçık sözler yazılı. Ben buraya bir kağıt ve kalem koyalım, bakalım insanlar ne yapacak, diye düşündüm. Sonuçta şimdiye değin sadece birkaç kişi bunu denedi, gelenlerin % 95'i ise Bodrum'da ve Mavi'de geçirdikleri bir gecenin duygularını yansıttılar veya buradaki işleyişe dair bir şeyler yazdılar"** dedi. Bu senenin sonunda Mavi'yi işletenler Bodrum'da mevsimler ve Mavi'deki hayatla ilgili yazıları içeren bir senelik gazete çıkarmayı ve burada bu yüzlerce küçük notu da kullanmayı düşünüyorlar.

Sonuç olarak, Mavi, bütününde güzel ve oturmuş bir anlayışın temsilcisi. Bu kadar laftan sonra eğer aranızda güzel müzik dinlemek, hoş sohbetlerle dolu bir Bodrum gecesi yaşamak isteyen varsa hadi Mavi'ye. □

Çöpşiş-ızgara köfte-pizza birarada. Ne Bodrum'a özgü, ne de özgün. Tek fark, Bodrum'un "doruk" olması. Bu "kültür yelpazesi"nin dışında kalan bir yer de var Bodrum'da: Mavi.

Ankara'dan Saroz'a otostopla

Yaşasın kamyon şoförleri

Paralı, parasız bir sürü tatil yapma biçimi var. En az para gerektireni, oto-stop. İki arkadaş, Ankara'dan yola çıkıp Türkiye'nin sol üst köşesine kadar, otostopla gittiler. İzlenimlerini 10×8 cm. boyutlarındaki kağıtlara not etmişler. Kendi deyimleriyle "paramparça" bir şekilde. Fazla ilişmeden aktarıyoruz...

METİN AYGÜN

Ankara'nın bozkır havasına 26 Haziran günü bir belediye otobüsünün yardımıyla çıkıyoruz. Eskişehir yolundayız. Sırt çantalarımız ve bunların içinde kamp malzemelerimiz var. Sabah mahmurluğundaki Ankaralılar bize boş ve alaycı gözlerle bakıyor. Ümitköy'e ulaştıktan sonradır ki otostoba başlayabiliyoruz. Şansımız iyi. Fazla beklemeden bir kamyon bizi alıyor. Eskişehir'e kadar anlaşıyoruz.

Kütahya ayrımına kadar süren bu ilk adımda konuşulanlar genellikle İç Anadolu'nun yollarının kalabalıklığı, kazalar. Kütahya ayrımında inince, bir araç okyanusunda boğulur gibiyiz. Kamyonlar imdadımıza yetişiyor. Kamyon şoförleri sıcak insanlar; birini yolda sap gibi bırakmayı kabullenemiyorlar. Genç bir şoför alıyor bizi. Kamyonda yer olmamasına karşın, ön tarafa sığışıyoruz ve Bozöyük'e kadar birlikte gidebileceğimizi öğreniyoruz. Otostobun yasası bu: Kim nereye kadar götürebilecekse oraya kadar gideceksin. Bozöyük çıkışında dostça ayrıldıktan sonra Bursa'ya doğru yürümeye başlıyoruz. Neşemiz üzerimizde, şakalaşıyoruz, şarkılar söylüyoruz. Başka bir kamyon. Şoför, elimizi kaldırmamız gerekmeksizin bizi çağırıyor. Bursa'dan bir başka kamyon bulup Yalova'ya. Yaşasın kamyon şoförleri! Yaşasın dünya! Hayat güzel...

Yalova'dan feribotla Kartal'a geçiyoruz ve İstanbul. Şu ana kadar her şey yolundaydı. Bir haftayı bir güne sığdırmanın sevincini yaşıyoruz. Her şey, her yer o kadar hızlı değişti ki, yola çıkıştaki gerginlik kendini şaşkınlığa bırakıyor.

29 Haziran günü banliyö treniyle İstanbul dışına çıkmaya çalışıyoruz. Tekirdağ'a gitmek amacındayız. Havaalanına kadar ulaşıyoruz. Garip bir hava var. Kapalı ama bunaltacak ölçüde sıcak. Yürüyerek Londra Asfaltı'na çıkıyoruz. Alışmadığımız bir kalabalık. Nasıl olduysa gene bir kamyon bizi alıyor. Yolumuz Edirne ayrımına kadar (Kınalı). O ana kadar keyfimiz iyi. Ama, Ramazan Bayramı'nın ilk günü yola çıkmamızın ne kadar aptalca bir şey olduğunu bir süre sonra anlıyoruz. Hiç kimse bizi almaya yanaşmıyor. Saatler sonra Ereğli'ye kadar bir araba bulabiliyoruz. Buradan ötesini yürüyerek, sıcağa ve yorgunluğa karşı savaşarak geçiriyoruz. Tekirdağ'a 30 km. kalana kadar yürüyoruz. Akşam olmak üzere. Bir süre kararsız kaldıktan sonra kamp atmaya karar veriyoruz ve iki "site"nin arasındaki kumun üstüne yerleşiyoruz. Açıkta ilk gecemiz bu. Bundan sonraki üç gece açıkta yatacağız. Yakındaki bakkaldan rezil şaraplar alıp içiyoruz. Otostobun belki de en güzel yanı bu: Akşamlar alabildiğine özgür yaşanıyor. Kent yaşamının günlük dertleri, yorgunlukları yerini "doğal"a bırakıyor. Kâh hüzünlenip kâh derli toplu düşünülüyor ve "olağan" yaşamda sürekli iş, plân, program altında kendi kendine yabancı olmakla geçen zaman burada saydamlaşıyor. Ertesi günün ne kadar zorlu olacağı kaygısı bu düşünce ortamında çok çok uzata kalıyor.

30 Haziran. Yine bir arabaya binmeyi beceremedik. Dehşetli bir "sosyal olay" keşfediyoruz: Türkiye'de kamyon şoförleri, dinî bayramlarda karılarını ve çocuklarını kamyona doldurup bir yerlere gidiyorlar ve zinhar kimseyi arabalarına almıyorlar. Biz de çaresiz, bir belediye otobüsüne atlayıp Çorlu'ya, oradan da dolmuşla Tekirdağ'a gidiyoruz. Tekirdağ'ın güzelliği sinirlerimizi yatıştırıyor. İnecik'e doğru yürürken yorgunluktan ölüyoruz. Omuzlarımız mosmor. Sırt çantalarını taşıyamıyoruz. Ama akşamüzeri, güneş batmadan hemen önceki pırıl pırıl hava ilaç gibi geliyor. Bedenler bitmiş ama kafamız çoğalıyor.

Gece, yol kıyısında bir çeşme başındayız. Yaşlı bir karı-kocanın işlettiği bir bakkal kulübesinin yanıbaşına çadırı kuruyoruz. Geceyarısına kadar, yörenin sağlık memuruyla "aydın olmak" üzerine söyleşiye dalıyoruz.

Sabah erkenden toparlanıp biraz yürüdükten sonra bir Fransız TIR'ı bizi alıyor. Keşan'a ve E-24 karayoluna kadar işler iyi. Bayramın üçüncü gününde kamyonlarda hâlâ kamyoncu karıları var. Yürüyoruz. Su yok, yiyecek yok. Sonra teslim olup bir otobüsle Saroz'a gidiyoruz. Hâlâ pırıl pırıl ve sessiz olan kıyıya ulaşmayı sonunda başarıyoruz. Bundan sonra uzun bir süre hep o plânsız, programsız, **bizim** olan zaman var. □

Otostopçu— *Yanlış anlaşılmadığı ve Ramazan olmadığı sürece yolculuk garanti.*

Şükrü Beyi gençlerden kim kurtaracak?

Şükrü Çankaya'nın kitabı. "Böyle yükseliyoruz" diye kaşe basmış. Bütün gençler o zaman fuhuş, zina, kumar, içki peşindeymiş.

İRFAN EROĞLU

Avukat **Şükrü Çankaya** 1945'den beri kitap yazıyor. Demokrasi, Köy, Kıbrıs, Esnaf... Her konudaki görüşlerini anlatan kitaplar. 1967 yılında oturup gençlik üzerine bir kitap yazmış: **Asi Gençlik**. Üstünde kendisi tarafından basılmış kaşeler var: **"Bu kitap herkesindir"** ve **"50 yılın raporu"**. **Şükrü Çankaya** kitabı panik içerisinde yazmış. Gençliği **"ulusun malı"** ve **"hayatın ortadireği"** olarak tanımlıyor. "Hayatın bol bol sömürülmesi, yalnız gençlik çağına münhasırdır" diyor. Ama bu sömürmenin tehlikeli biçimler almasından endişe ediyor.

Çok üzülüyor **Şükrü Çankaya**. Kitabını hüzünlü bir şiirle bitirmiş:

"Ay doğar deniz mavi eğlenin kızlar!
Ahlak bozuldukça da yürekler sızlar!
Sırrımızı saklayalım biz hey yah ya!"

Mideden sonra cinsel seks

Şükrü Çankaya, şiirden de anlaşılacağı gibi, Türk gençliğini bir bela haline getiren illetin seks olduğu kanısında. Ama cinselliğin önemini yadsımıyor: **"Gençliğin bu cinsel ihtiyaçlarını her şeyden evvel kabule mecburum. Mideden sonra gençliği her faal ve hassas insanı ve hayvanı zorlayan ihtiyaç cinsel sekstir."** Avukat **Şükrü bey**, "cinsel seks" belasını başımıza saranların ikiye ayrılabileceğini düşünüyor. Bunlardan dişiler dış mihraklar. Şöyle ki: **"Kasten ucuna kadar açılan göğüsler, üst üste atılan bacakların altından ve mini "bebe" eteklerin kıyısından teşhir edilen merkez aksamı, elbette erkeği tahrik ve fuhuşa teşvik unsuru olmakta kalmayarak onu, dişiyi musallat edecektir. Bunda muhakkaktır ki dişiler suçludur. Erkeği tahrike hakları yoktur. Bu türlü saldırılara müsebbib kadındır. Ve kadınlarımız edeblerini muhafazaya mecburdur. Erkeklerimiz onlardan daha terbiyelidirler."**

Şükrü beyin birtakım izlenimleri de var. İzlenimlerini okuyunca, kimin daha terbiyeli olduğu konusunda ciddi kuşkulara düşmemek elde değil: **"İnce bir tül içinde bütün haşmetiyle kabaran yarı dekolte göğüsler, bel nahiyesinde incelip kalçalarda kavislenen sağrılar, bunların üzerine oturduğu senfonik bacaklar, delikanlıyı saran iç açıcı tombul kollar, gönülleri çileden çıkartan tarife sığmaz güzelliği taşıyan kırmızı dudakları bir kat daha süsleyen hayat kaynağı yüzler ve büyülü bakışlar sebebiyle volkanlaşan kavalye, bu havanın iksiriyle sarhoştu. Bacak, karın ve göğüs nahiyesinin ateşleri H.O.'yu eritmiş ve gönül potasında kavurmuştu."**

Nitekim Şükrü bey de dayanamamış. 16. sayfada anlatıyor: **"Serian yön değiştirip tekrar karşılaştım, yüzyüze geldim. Tatlı bir ivicacla çarpmamak nezaketiyle sol dönüş yaparken sağ göğsünü okşayabildim."** **Şükrü bey**, daha sonra kızla sevişmekten ucuz kurtulduğu bir partiyi de dehşet içinde anlatıyor. Giderek yoğunlaşan bir panikle, tahrik edilme tehlikeleri ile dolu bu zalim dünyanın düzeltilmesi için çareler arıyor ve buluyor: **"Kadınlarımızın evlenmeleri sağlansın ve buna ait usüller hazırlansın. Bedenen ve ruhen bir kocaya bağlanamayacak derecede moral hastaları ve isterikler genelevlere sevkedilsin."** **Şükrü Çankaya** bu sayede sokaklarda turlayıp göğüs ellemeye çalışmaktan kurtulacak...

Dış mihraklar

Şükrü Çankaya, Türk gençliğinin korunması için kızların hemen evlendirilip, evlendirilemeyenlerin genelevlere tıkılmasını önerirken, aslında "gençlerin başını sıkı tutma, onlara göz açtırmama"ya dayalı anlayışın bir varyasyonunu sergiliyor. Ve tabii "gençlik başıboş olmamalı" diye paniklenirken, yılların assolisti dış mihraklar da devreye giriyor: **"Kurnaz ideolojiler, zayıf bulduğu gençliği seçerler. Ve bunların gözlerinden, kulağından girer; evvela dimağını, sonra da bütün vücudunu sarar. Arkadan da mücehhez ordularını getirir, memleketini istila ve kendisini esir eder."**

Ulusun "malı" ve "hayatın ortadireği" olan gençlik değil; ama ona vesayet edenler **Şükrü beyin** kitabının aziz hatırası önünde saygıyla eğiliyorlar (herhalde)! □

ONDAN BUNDAN

ÇAN TİYATROSU KİMLER İÇİN ÇALIYOR?

*Gençlik ve Toplum'un 3. sayısında **Çan Tiyatrosu'nun** kuruluş haberini vermiştik. **Çan Tiyatrosu,** "Alternatif Tiyatro'nun 7 Emri'ni" şöyle belirlemiş: 1) İlişkilerde demokratiklik, 2) Çalışma biçiminde kollektiflik, 3) Ekipte yeralanların yetenekleri doğrultusunda görev alması, herkesin gücü ölçüsünde tiyatronun üretimine katılması, 4) Oyunu tek kişinin üzerine kurmama, starlaşmayı engelleme, bir oyunda başrole çıkan birini diğer oyunlarda ikincil rollerde oynatma, 5) Oyunun biçiminde, farklı sanat anlayışlarından yararlanma, değişik tekniklerle sürekli bir arayış içerisinde olma, aynı kalıba bağlanmama, 6) Oyunlarda, kollektif yaşamın gücünü yansıtma, özellikle gençlik oyunlarında, gençliğin temel sorunlarını yansıtıcı oyunları hedefleme, 7) Çalışmalara, oyuncu olmayan çocuk ve gençleri de katarak birlikte oyun üretimini sağlamak.*

*Çan Tiyatrosu, Yeşim Müderrisoğlu'nun "Sokak Kedisi Marilu" oyununu çalışıyor. Doğanın kirletilmesine karşı tepkileri dile getiren bir oyun. **Çan Tiyatrosu'nun** 7. emrinin yerine getirilebilmesi için adresi veriyoruz: **Çan Tiyatrosu- Murat Celal Meneviş sok. 3/B Aşağı Ayrancı-ANKARA.***

ANKARA'DA KISA FİLM ŞENLİĞİ

ODAK Sanatçı Gurubu tarafından 3-11 Kasım tarihleri arasında Ankara'da düzenleneceği bildirilen KURGU 1. kısa film şenliğinde ana etkinlik olarak kısa film ve senaryo yarışması yeralacak. Sinema karikatürleri sergisi ile konferans ve panellerin de yapılacağı şenlikte sinema kitapları da sergilenecek.

*Yarışma ve sergiye katılmak için 1 Ekim 84 tarihine kadar şenlik komitesine başvurmak gerekiyor. Şenlik iki yılda bir yinelenecek. Koşullar ve katılma formu **PK. 59 Yenimahalle Ankara** adresinden sağlanabilir.*

Türkiye'de kısa filmin yaygınlaşması ve gelişmesi amacını güden ODAK Sanatçı Gurubu bu amaca ancak şenlikle ulaşılabileceği gerçeğinden yola çıkarak düzenleyecekleri KURGU kısa film şenliğinde diğer sanat dallarında da özenli, yenilikçi çabaları destekleyeceklerini bildiriyorlar.

FESTİVALDE REHBER KIYIMI

Uluslararası 12. İstanbul Festivali için fazla koşuşup yorulanlar herhalde rehberler. Sanatçıları havaalanında karşılama, gümrükten geçirme, otellerine götürme, şehirde gezdirme, provalara götürüp getirme, konserde sanatçıların gazoz ihtiyacını karşılama, hep onların işi. Arada "odama gelmez misin?" gibi tekliflere karşı mücadele etmek de var. Rehberlerin bu hizmet karşılığında aldıkları tek şey, tabii bu bayağı birşey, gösterileri bedava izleme şansı.

Bu sefer bu şansları festival başladıktan kısa bir süre sonra ellerinden alındı. Yönetimle aralarındaki anlaşmaya göre, rehberler ellerindeki Serbest Giriş Kartı ile, sahipsiz koltuklara veya merdivenlere oturacaklarmış. Ancak festival başladıktan 15 gün sonra, gelen bir emirle, rehberlerin Atatürk Kültür Merkezi'ndeki gösterileri ancak ikinci balkondan izleyebilecekleri bildirilmiş. Diğer salonlarda da kendilerine ayrılan yerler kaldırılmış. Paco de Lucia'nın ikinci konserinde görevlilerce pek nazik olmayan bir şekilde dışarı çıkarılmış. Rambert balesinde bir kız rehber sürüklenerek salondan atılmış.

*Rehberler bu durumu **Aydın Gün** ve **Vedat Demirci'ye** anlatmak istemiş ama kabul edilmemişler. Bir keresinde de **Nejat Eczacıbaşı'yı** yakalayıp konuşmağa çalışmışlar. Önce dinler gibi olmuş. Sonra arkasını dönüp yürümüş. Giderken de "...ittirin gidin" demiş.*

*Başlangıçta 41 rehber çalışıyormuş. Bu olaylardan sonra 23 kişi ayrılmış. Geriye 18 rehber kalmış. Söylenene göre de bunlardan 9'u torpilli. **Vedat Demirci'nin** iki kızı ve yeğeni de festivalde rehber olarak görevliymiş.*

ONDAN **BUNDAN**

BUL KARAYI AL PUANI

*Üniversite sınavı oldu. Herkes merak içinde. Abdurrahman Kahraman ve Yüksel Değercan sonucu merak etmiyorlar. Çünkü, Abdurrahman Hacettepe İşletme'ye, Yüksel de Ankara SBF-İşletme bölümüne gireceklerini biliyorlar! Hatta, girecekleri "kesin" olduğu için şu anda okudukları yüksek okullardan kayıtlarını sildirmişler. **"Öğrencinin sınav sonucunu öğrenmek için acele ettiğini"** kendi duygularından bildiklerini söylüyorlar. Peki Abdurrahman ve Yüksel kaç puan alacaklarını (kendi deyimleriyle aldıklarını) nereden biliyorlar? Aslında bunu bilmek çok zor değil. ÜSS'den sonra birçok gazetede "puanınızı nasıl hesaplarsınız" tabloları yayınlandı. Herkes yaptığı doğrulara göre kaç puan aldığını bu tablolardaki, yöntemlere göre hesaplayabilir. Ama, Abdurrahman'ın söylediğine göre "öyle" hesaplayınca en az bir saat sürüyormuş. Kendileri, geliştirmiş oldukları başka bir yöntemi uygularken, gazetelerde yayınlanan tabloların yanısıra bankaların bu konuda çıkardıkları broşürlerden, çeşitli kitaplardan yararlanmışlar, dersane hocalarıyla konuşmuşlar. Ama yöntem sır. Çünkü Abdullah ve Yücel "bu **emeklerinin karşılığında**" para kazanıyorlar. Temmuz ayının ilk günlerinde, Kızılay'da isteyen (ve 150 lira veren) her üniversite adayına puanını yaklaşık olarak hesaplıyorlardı. 3-5 dakika içinde. Birinci basamak sonrasında da aynı hizmeti sağlamışlar. Gazetelerin yalnızca ana bayilere dağıtabildikleri "birinci basamağı kazananlar listesi"ni buralardan alıp Kızılay'da 100 TL karşılığında kazanıp kazanmadığını meraklısına bildirmişler.*

*Abdurrahman ve Yüksel, Anıttepe Lisesi mezunu **Mehmet Afker**'in puanını hesaplarken birlikteydik. Mehmet **"ancak ümidi olanlar hesaplatır"** diyerek sonuç öğrenmeye istekli gözükmedi. Ama Abdurrahman'la Yüksel ücreti boşverip hesap makinesine saldırdılar. Sonunda, Mehmet'in 410 eşit ağırlıklı puan alacağı ortaya çıktı. Abdurrahman'la Yüksel danışmanlık hizmeti de sağlayarak kendisinin birinci tercihi olan Hukuk Fakültesi'ne girmesinin çok uzak bir ihtimal olduğunu bildirdiler. Mehmet, epey ikna olmuş gözüktü; gerçi kendisini "ümitli" saymıyordu ama, yaklaşık olarak "beklediği" sonucun da Abdurrahman'la Yüksek'in hesabından çıkan sonuç olduğunu söyledi.*

Birçok kişi, Abdurrahman'la Yüksel'e "umut taciri", "uyanık", "bezirgan" gözüyle bakabilir. Peki, insanın nereye gireceğini seçme hakkını asgariye indiren Üniversite Giriş Sınavı'nın kendisi neyin taciri? Zaten Yüksel, "şimdiki kafam olsa üniversiteye girmezdim, başka bir işte çalışırdım" diyor. Üniversite olayına bu kadar yabancılaşmanın en büyük ifadesi, insanın aynı konumda olduğu insanlara (sonuç bekleyen üniversite adaylarına) "ne durumda" olduklarını bildirmesi. Sınav sisteminin bilgi üretiminden uzak sürecinde, Abdurrahman'la Yüksel'in yaptıkları aslında daha bilimsel bir faaliyet. Bir başka büyük çelişkiyi, Mehmet'in konumu gayet iyi yansıtıyor. "Bilgisayarla", iki kere iki dört mantığının kuşku kabul etmez "bilimsel-otoriter" yöntemiyle hesaplandığı söylenen sınav sonuçlarına, bu niteliğine karşın "acaba kaç çıkacak?" sorusu çerçevesinde bakılıyor. Ne kadar bilimsel olursa olsun, bu süreç çoğunlukça "talih piyangosu" olarak yaşanıyor. "Bilim yuvalarına" daha girmeden bilimsel yöntem konusunda edinilen bu yaklaşımın, sonraki yıllar içinde değiş(tiril)eceğini de kimse beklemesin). Bu bilgiyi ayrıca 150 TL. almadan veriyoruz, duyurulur!

son dakika *SORUŞTURMA*

20 Mayıs'ta Ankara'da yapılan "Üniversiteler Arası Halk Oyunları Yarışması"nda "keyfi tutum ve davranışlarda bulundukları" gerekçesiyle İ.Ü. Halk Oyunları Topluluğu üyesi ve Hukuk Fakültesi öğrencisi beş öğrenci hakkında Hukuk Fakültesi Dekanlığı'nca soruşturma açıldı. Soruşturmanın gerekçesi İstanbul'dan gelen grubun yarışma sırasında "yarışma değil şenlik istiyoruz" diye bağırmaları.

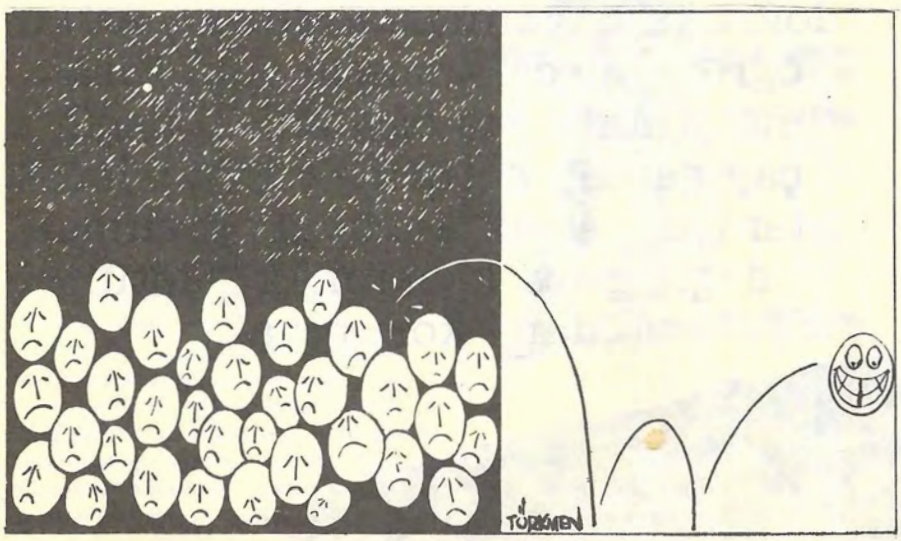

ADANALI KARİKATÜRCÜ GENÇLER

*Adana Karikatürcüler Kulübü, geçtiğimiz günlerde Adana'da bir karikatür sergisi düzenledi. Bu sene içinde çalışmaya başlayan kulübün ilk sergisiydi bu. Kulübü kuran gençler, bir süredir Çukurova Ekspres gazetesinin "Çıngırak" mizah sayfasını hazırlıyorlar. Zaten birbirleriyle de bu sayede tanışmış ve kulüp kurmaya karar vermişler. Yandaki karikatürün sahibi M. Ali Türkmen'in adresini veriyoruz, yazışarak daha fazla bilgi almak mümkün: **M.Ali Türkmen- Cumhuriyet Mah. 976 Sok. No:5 Karşıyaka/ADANA.***

Çırak dediğin iş öğrenmez, çay getirir

Eti ustasının, peki kemiği kimin?

Aslında, çıraklığın özü, "işi öğrenmeye" dayanıyor. Daha doğrusu dayanırmış. Çünkü artık öğrenebilecek ince iş yok. Olsa bile çıraktan iş öğrenmesi değil, çay getirip götürmek gibi işler isteniyor. Artık amaç iş öğrenmek değil; para kazanmak "kötü yoldan" korunmak.

Günlük gazetelerden birinin çocuk-gençlik "Çırak Osman" diye bir dizi var. Karikatür-dizi. Bu çırak Osman'ın hayatı oyunla, dedesiyle konuşmakla, neşe içinde geçiyor. Arada sırada da çalışıyor. Çırak Osman'ı izleyen her çocuk çıraklığa özenebilir. Meslek sahibi olup "eli iş tutmak" için bir yere çırak olarak girmek, çocuk romanları yazan **Kemalettin Tuğcu**'nun kahramanları tarafından da sık sık "kötü arkadaşların peşinden giden" yaramaz veletlere gösterilen bir çıkış yoludur. Belki daha soğukkanlı bir yorum şöyle dile getirilir: "Kuşkusuz fazla yüksek olmayan, ama maddi durumu kötü ailelerin çocukları için ilerde iş ve sanat sahibi olma olanağı sağlayan bir müessese." Çırağın toplumda yerleşik tanımı da buna uyarlı. İlerde iş sahibi olmaya yönelik bir "müessese" olması, çıraklığı işçilikten ayıran özellik. İşçi, yaşamı boyunca aynı işi yapmaya mahkûm. Çırak ise, başlangıçta zorluk çekecek, küçük olduğu için ezilecek. Ama zamanla, işi öğrendikçe kalfa olacak, usta olacak ve kendi dükkânını açıp, kendi çıraklarını tutup "sahip" olacak.

Ankara'da Sanayi Sitesi'nin 14 yıllık çaycısına göre iş öyle değil: **"Bunların hiçbir geleceği yoktur. 3-5 sene çalışırlar. Askere gittikten sonra babasının parası varsa dükkân açarlar. Yoksa devlet dairesine filan girmeye çalışırlar, hademelik yaparlar."** 18 yaşındaki mobilya kalfası **Erdoğan Erhan** da aynı kanıda: **"Dükkân açamazsın. Para lazım, para yok. Askerden döndükten sonra ağabeyimin terzi dükkânında çalışacağım." Erdoğan**'ın durumu gene iyi; askerden döndükten sonra ne yapacağını bilemeyen kalfalar Siteler'de çoğunlukta. Polyester gibi, ustası, kalfası zor bulunan ağır işlerde hâlâ dükkân açma şansı var. Geçen sayıda ele aldığımız gibi, bu tür işlerde çalışanlar bu "şans"tan ötürü hayatları pahasına çalışmayı sürdürüyor.

Genel olarak, çıraklıkla işçilik arasındaki ayrımın giderek kalktığı söylenebilir. Teknik gelişiyor, dükkânlar çoğalıyor, iş inceliğini yitiriyor. Aslında çıraklığın özü, "işi öğrenmeye" dayanıyor. Daha doğrusu dayanırmış. Çünkü artık öğrenilecek öyle ince bir iş yok. Çırağın sanat öğrenmesinden çok, birtakım niteliksiz işleri yapması isteniyor. Belli bir beceriyi değil, basit işgücü gerektiren işler. 28 yaşındaki mobilya ustası **İsmail Yalçın** çok hızlı gelişen bu süreci özetliyor: **"Dörtbuçuk sene çıraklık ettim ben. Eskiden işi öğrenene kadar çıraklık yapardın, öğrenince kalfa olurdun. Şimdi öyle değil. Çırak şunu bunu götürür, çay getirir. İşi ancak boş kaldığında öğrenir. Kendinden ufak birini çırak diye getirdikleri zaman çıraklık bitiyor, kalfa oluyorsun. Eskiden bunun gibi kolay değildi."** 20 yaşındaki mobilya kalfası **Celal Sözen "Zorunuza gidiyor"** diyor, **"Ben 3-4 sene çalışıp kalfa oldum. Şimdi en fazla iki sene dükkânda kaldı mı kalfa oluyorlar." Celal** kızıyor bu işe: **"Sen çalış çalış kalfa ol, sonra adam ben kalfayım diye hemen çıksın. Onların iyi iş bildiğini sanmıyorum."** O kadar hızlı bir süreç ki, 1964 doğumlu **Celal** bile "eskiden inekler daha iyi süt verirdi" diyen dedeler gibi kalıyor.

Devletin çırağın "nasıl bir şey" olduğu konusundaki yorumu da ilginç. Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü'ne göre, çırağın kanunen çırak sayılması için ailesi ile işyeri arasında sözleşme yapılmış olması ve haftada 8 saat eğitim merkezinde çıraklık eğitimi görmesi gerekiyor. Geri kalanlar çıraktan değil, işçiden sayılıyor. Yasaya göre, 2 ilâ 4 sene eğitim gördükten sonra kalfalık belgesi alınıyor. Ama, bu belgeyi alanlar arasında iş bulabilenlerin sayısı çok az. Elektronik kalfası belgesine sahip olan 16 yaşındaki **Halil Yenal** elindeki belgeyle iş bulamadığını söylüyor: **"Bizim bilgimiz normal çıraklardan daha iyi, ama dükkânlarda bunu aramıyorlar. Bizim aldığımız bilgiler lüzumsuz geliyor. Nasıl olsa adam radyo tamiri yaptırıyor, daha fazlasına ihtiyacı olmuyor."**

Zaten işyeri sahipleri çıraklarını eğitim merkezlerine göndermeye niyetli değiller. Çırağın haftada 8 saat derse gitmesi gerek, meslek hastalıkları ve iş kazalarına karşı sigorta edilmesi gerek, asgari ücretin yüzde 30'u oranında para alması gerek. Ne gerek var? Hiçbir iş sahibi böyle gereksiz işlerle uğraşmak istemiyor.

Bir günl gazetenin günlük ekindeki "Çırak Osman". Çırakların sıkıntıları, sorunları da konu ediliyor ama, gene de "ne idüğü belli", zaman zaman da eğlenceli bir çıraklık, Osman'ınki. Ankara Siteler'de Osman gibi çırak pek yok...

Çırağın işi bu. Getir-götür. Arada vakit kalırsa işi öğrenecek.

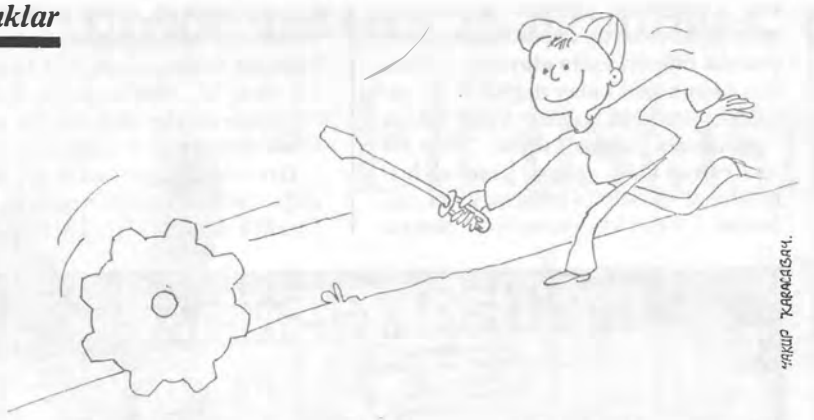

Çıraklıktan kalfalığa geçmekte eğitim merkezleri şu anda işlevsiz. Çünkü istenen bilgi, eğitim, beceri değil. Birkaç çalışan genç, nasıl kalfa olunduğunu anlatıyor:

Bekir Külünk: "Bir sene evvel işe girdim. Bir şey bilmiyordum. Bakkala gittim, öteberi aldım, yemek getirdim. İşten biraz anlayınca, bir de bana çırak getirdiler, kalfa oldum. Çırağım oldu."

Erdoğan Erhan: "Dükkân süpürdüm, takım toparladım, bakkala gittim, şerit bileyledim, çaya gittim."

Hacı Altıntaş: "Üç senedir çıraklık yapıyorum. Çırak ne zaman gelirse o zaman kalfa olacağım. Çırak gelsin ki iş yapabileyim."

28 yaşındaki **İsmail** ustanın dediği gibi, **"Kendinden ufağı gelenin çıraklığı bitiyor."** 15 yaşındaki **Bekir**'in "çırağı olunca", kendisi çıraklıktan kurtulmuş. 16 yaşındaki **Hacı** hâlâ bekliyor, çünkü çırağı yok. "Terfi etmenin" işi bilmekle hiçbir ilgisi yok. Daha küçük birinin gelmesini beklemek gerek.

Kalfalığın koşulunun bile "daha ufak birinin gelmesi" olan Siteler'de bütün ilişkiler ufalayıcı. Hele çıraklar, bu hiyerarşinin en altında, iş öğrenmesi gerekmeyen, ayak işlerine bakan, neredeyse tek önemli işlevleri bir başka çırağın kalfalığa terfisini sağlamak olan insanlar. Siteler'in çayocağındaki delikanlı, "çıraklar..." deyince dudağını büküyor: **"Bir şey bilmezler, çekinirler, iki lafı arka arkaya getiremezler. İki çayı doğru dürüst taşıyamazlar. Ne muhatabımız olacak ki bizim o bebelerle."**

Çırakların bu başı sonu olmayan yaşamını bir mobilya atölyesi sahibinin oğlu, **Mustafa Gökçe** anlatıyor: **"Burada çıraklara fazla güvenmezler. Anahtar vermezler. İki sene filan çalışabilirse tutarlar. Kışın çırak bulabilmek için yalvarırlar. Mahallenizde tanıdığınız çocuk varsa getirin diye herkese haber salarlar. Yazın çırak bolluğu vardır. Bir sürü çocuk geçici olarak gelir. Bazısı 3-4 gün çalışıp dayanamayıp gider. Yazın, nasıl olsa bol olduğu için, bazen keyif için çırak alırlar. Ayak işlerine baktırıp küfür ederler. Nasıl olsa üç aylığına geldi diye. Sonra kış geldiği zaman kendisi istemese bile çıkartırlar. Zaten kışın fazla iş olmaz."**

Yazın Siteler'de en sık rastlanan çırak tipine örnek, orta üçe giden helvacı çırağı **Mevlut Özdemir**. Okula devam ediyor, yaz aylarında biraz para kazanabilmek için çalışıyor. Aileleri tarafından Siteler'e gönderilenler büyük çoğunluk. Bunun tek nedeni para değil. Oğlanlar mahallelerde hırsızlık yapan, kavga edip kötü oyunlar oynayan "bozuk" çocukların peşine gitmesinler diye. "Bir mesleği olsun" diye düşünenler giderek azalıyor. Çünkü Siteler'deki işler, meslek olmaktan çıkıyor. Çıraklık, giderek "sanat öğrenmek"ten, geçimini sağlamaya yönelik çalışmaya, düz işçiliğe dönüşüyor. Çıraklar haftada 1000-1500 TL alıyor, kalfa olunca bu para 3500-4000'e yükseliyor. Ve ancak o zaman biraz iş öğrenilmeye başlanıyor. İlerde dükkân açma ihtimali de çok az kişi için var. Kazanılan para artacak, o kadar...

"Sanat erbabı"nın nitelikli veya niteliksiz işçiye dönüştüğü bu süreçte, hâlâ eskinin tanımları, eskinin hiyerarşisi geçerli. İsmail usta **"eskiden usta demek yarı baba demekti"** diye yakınıyor; ama usta hâlâ korkulan biri. 1000 liraya bir hafta çalışıp dayak yemek, bir işçi için anormal. Ama işçi küçük olunca; "eti senin kemiği benim" diye usta eline meslek öğrenmesi için teslim edildiği günlerdeki sıfatlar geçerliliğini kafalarda korudukça dayak da, hiç para almadan çalışmak da gayet normal oluyor. Çıraklık Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün "günlük dilde çırak denen bir sürü çocuk aslında çırak değil, işçi" demesi hiçbir şey ifade etmiyor. Çünkü Siteler'de kararnamelerle değil, günlük dille konuşuluyor. □

Çayocağı, yanında da "çırak aranıyor" ilanı. Bulunacak çırak fazla yorulmayacak. Çünkü başlıca işi çay getirip götürmek...

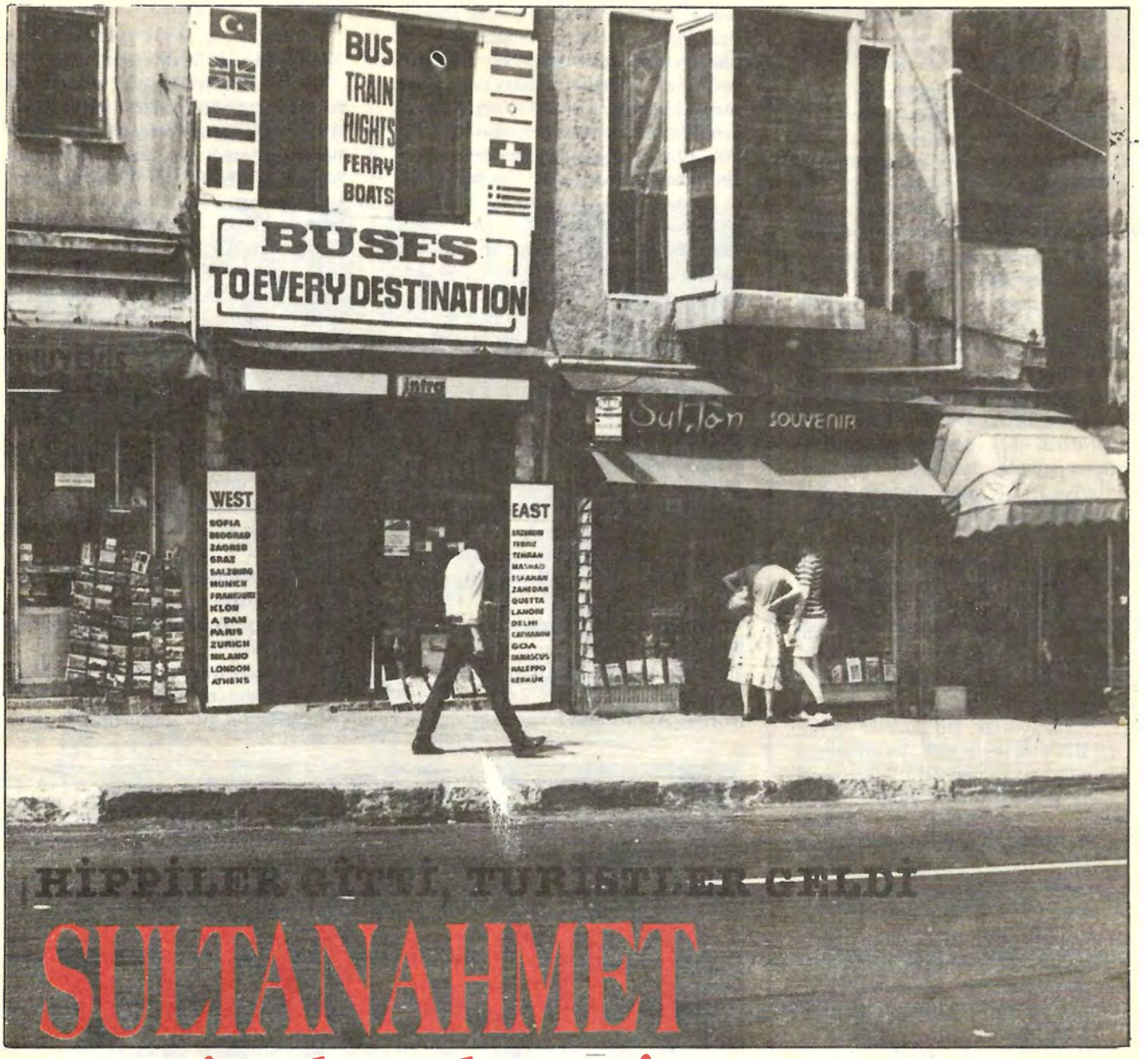

HİPPİLER GİTTİ, TURİSTLER GELDİ

SULTANAHMET neyin başkenti?

Sultanahmet'e gelmenin amacı ne? Para, can sıkıntısı, dil, şenlik... ama en fazla: turist kızlar. Bu son gerekçeyi herkes birbirinin üzerine atıyor.

TANIL BORA - KEMAL CAN

Bir zamanlar parkta insanların sırt sırta yattığı, çiçekli minibüslerin zorlukla yer buldukları **"bitli cenneti"** Sultanahmet yok artık. Dünya başkentlerinde Doğu şubesi artık eskilerin hafızalarında, anlatılanlarda kalmış. Yeniden düzenlenen park ve caddeler gibi, insanlar da değişmiş. Sultanahmet şimdi çok büyük bir açık hava turizm bürosu haline gelmiş. Eskiden burada gönüllerince davranan hippilerin yerini alan turistlerin artık pek yalnız kalma şansları yok. Çünkü ne amaçla olursa olsun, birileri gelip bir biçimde onlarla uğraşıyor. Ya bir şeyler satmaya, ya bir

şeyler almaya, ya yardım etmeye, ya da yalnızca konuşmaya çalışıyorlar. Çok kararlı birkaç kişinin dışında, yanında bir ya da birkaç Türk olmayan turist görmek zor. İşte yavaş yavaş Türkleşen Sultanahmet'te her gün ve gece böylesine bir coşkululuk oyunu sürdürülüyor. Herkes kendince birşeyler koparmak peşinde.

Yaz aylarında açık hava gençlik mekânı haline gelen Sultanahmet'te bu insanlar ne arıyorlar, ya da ne buluyorlar? Aslında etrafta biraz dolaşınca bu kalabalığın hiç de homojen olmadığı hem farkediliyor. Dilini ilerletmek gibi bir derdi olan ve elinde sözlükle turistlerin peşinde koşanlardan tutun, çocuklarına ilginç insan göstermek için gelmiş ana-babalara kadar her tür insanı görmek mümkün. Ama ortak olan, aşağı yukarı hepsini buraya çeken şeyin turistler oluşu. Buraya takılan yerli çoğunluğu, dil bilen ve bilmeyenler diye kabaca ayırmak mümkün. Dil bilmeyenlerin sessizce bir köşede oturduğu bu yerde, dil bilenler oradan oraya koşuşarak bir yabancıyla konuşabilmeye uğraşıyorlar. Dil bilenler ya dillerini daha da ilerletmek, ya dil bilmelerinin nimetlerinden yararlanmak, ya da yurt dışı özlemlerini gidermek için geliyorlar. Tabii, 4-5 dil bilen Türk ve yabancı profesyonel komisyoncular ve "gönüllü" turist danışmanları da burada bolca görülebilmekte. **Ayakçı** olarak adlandırılan komisyoncuların bir kısmı yılların deneyimi ile bu işi oldukça kârlı bir hale getirmişler. Daha yeni ve az dil bilenler ise "adam başı" çalışarak üç beş kuruş kazanma peşinde. Ayrıca her türden satıcı ve alıcılar da burada. Dil bilenler arasında, parasını daha sağlam bir yatırım olarak gördükleri yabancı kızlara yatırmayı, böylece sorunlarını belasız bir biçimde halletmeyi düşünenler de hiç az değil. Yurt dışı özlemlerini, Batı hayranlıklarını doyurmaya çalışan önemli bir gurup ise turistlerle daha düşünsel ilişkiler kurduklarını sanıyorlar. Bu arada yerli **"freak"** (acaip insan)lerden de bahsetmek gerek. Birçok kişinin dejenere Türk gençliği diye adlandırdığı bu yerli uçuklar, buraların kendileri için daha rahat bir ortam olduğunu düşünüyorlar.

"Herkesin turisti kendine"

Dil bilmeyenler ise çoğunlukla izleyici durumunda. Çok az bir kısmı dil bilenlerle arkadaşlık kurarak, izleyicilikten kurtulabiliyor. Ama izleyicilik sanıldığı kadar zevksiz bir iş değil herhalde! Çünkü en büyük kalabalığı onlar oluşturuyor. Hatta ısrarla sürekli gelenler bile var. Kimi "yabancı karı" görmeye, kimi ilginç insanları seyretmeye, kimi de burayı merak ettiğinden geliyor. Plajlarda görülen japone kollu t-shirt giyen, vücut güzeli delikanlıları bile görmek olası. Tüm bu karmaşa içerisinde, aslında gizli bir uyum olduğu söylenebilir. Zira herkes kendi durumunu, ne olduğunu, ne aradığını biliyor. Amaçlarına göre herkes farklı biçimde algılıyor burayı.

Çay bahçesinde karşılaştığımız **Erhan Duman** buraya gelmesinin nedeninin dilini ilerletmek olduğunu söyledi.

Erhan- Uzun süredir İngilizce çalışıyorum, yazın pratik yapmak için buraya geliyorum. Burada turist çok, ilişki kurmak zor olmuyor. Hem İngilizcemi ilerletiyor, hem de iyi vakit geçiriyorum.

- Burada, gördüğümüz kadarıyla çok fazla Türk var. Hepsi senin gibi dil için mi geliyor?

Erhan- Benim gibi dil için gelen birkaç kişi tanıyorum, ama başka amaçlarla gelenler de çok. Mesela kızlar için gelenler, yalnız kızları, karıları kovalıyorlar. Ayrıca komisyoncular var, turistleri götürdükleri yerlerden yüzde alıyorlar. Ben şimdiye kadar hiç para almadım, onları gezdiriyorum, sonunda para vermek istiyorlar, almıyorum. Çünkü amacıma ters düşer, hem ülkeyi yanlış tanıtmış oluruz... Bazen bir dükkâna giriyoruz, dükkân sahibi bana "Komisyoncu musun?" diye soruyor.

- Burada hiç sorun çıkmıyor mu? Komisyoncular falan size kızmıyor mu?

Erhan: Sorun çıkmıyor pek. Turistler masrafları veriyorlar, aslında ben istemiyorum ama, veriyorlar... Benim başıma gelmedi ama, bazı arkadaşların başına gelmiş. Bazen de turistler para istiyorlarmış... Komisyoncular bize karışmaz. Herkesin turisti kendine.

Gerçekten, **Erhan** gibi dil öğrenmek için gelen birkaç kişiye daha rastladık. "Bitlileri sevmediğini" söyleyen **Erhan** veya bitlilerle de ilişki kurmakta sakınca görmeyen başkaları, burayı açık hava dil laboratuvarı olarak görüyorlar. Tabii turistleri de malzeme. **"Herkesin turisti kendine"**. Ama dil öğrenmek çoğu zaman tek amaç olmaktan çıkıyor.

Sultanahmet'in dünyaca ünlü **Pudding Shop**'unda konuştuğumuz İ.Ü.'lü **Taner, Korkmaz, Alper** ise daha farklı bir nedenle buraya geldiklerini söylüyorlar.

Taner- Samimi bir havası var buranın. Arkadaşlarla gelip rahat rahat oturabiliyoruz. Tabii alkolün verdiği yardım da var.

Korkmaz- Burada dünyanın her yerinden insanlarla tanışıyorsun. Buraya gelince bizim gibi düşünenlerin varolduğunu düşünüyoruz. Buraya gelen Türk ve yabancıların rahatlığı ortamı sıcaklaştırıyor.

Alper- Ben üç yıl İngiltere'de kaldım. İlk aşk, ilk iş, ilk açlık; her şeyi orada gördüm. Döndüğümden bu yana uyum sağlayamadım. Bir tek burada rahat ediyorum.

Bu fotoğraf Şükrü babanın Sultanahmet'teki barakasının duvarına yapışık. Soldan ikinci Şükrü baba. Sağ başta rahmetli Hippi Yener, kucağında Timothy'nin kardeşi. Yener'le Şükrü'nün arasında da Timothy'nin annesi.

- Peki, buraya gelenlerin hepsi sizin gibi mi düşünüyor?

Taner- Maalesef hayır! Zaten buranın adı çıktı. Ne kadar karanlık iş çeviren, karı avcısı, komisyoncu varsa hepsi Sultanahmet'te. Bunlar piyasayı kirlettiler.

Korkmaz- Burası turistler için bir anlamda pilot bölge. Buraya gelen turistler rahat davranıyor, bu da karı avcılarına yarıyor. Yani kültürel alışveriş değil, cinsellik yatıyor ilişkilerin altında. Önce havadan sudan konuşup, geceye hazırlık yapıyorlar. Böyle dönüyor Sultanahmet çarkı.

Alper- Yalnız, polis ve bekçiler yabancıların yanındaki Türklere kötü davranıyorlar. Mesela parkta oturuyoruz, geliyorlar bize tutup rehberlik belgesi soruyorlar. Böyle saçma şeyler oluyor.

Süper rahatlık ve kalite farkı

Alkolün verdiği yardımın etkisiyle, yabancıların rahatlattığı hazır bir ortam, kendi rahatlıklarını sağlamak için çaba göstermeyenlere oldukça çekici geliyor. Kendileri gibi düşünenleri, gerekli **uyumu** sağlayamayanları, yalnızca görmek bile onları rahatlatıyor. Kendileri adına hiçbir şey yapmaksızın bütün gün "oh ne rahatız" diyerek oturan birçok genç buraya gelmeyi alışkanlık edinmiş.

Kâmil ve **Bahadır**'ın anlattıkları ise daha ilginç ve değişikti.

Kâmil- Sizin de gördüğünüz gibi bir dolu turist geliyor buraya. Ama onlarla tanışmanın belli bir raconu vardır. Burada uzun süre kaldın mı öğrenirsin. Bazılarına istedikleri şeyleri verdin mi hemen kayarsın. Ama öbürleri çok zor. Zaten niyetinin yalnız yatmak olduğunu anladı mı olmaz. Yatmak, tabiî normal bir ihtiyaç, anatomik bir şey... Erkek adamsın. Ama bizim tek amacımız bu değil. Tanışmak, konuşmak... Biz tanışıyoruz, geziyoruz; olursa oluyor, olmazsa olmuyor. Onlar gidiyor, biz yine burda kalıyoruz... Yabancı kızlar çok farklı. En azından seni terslemiyor. Türk kızları bağırıp çağırıyor, çirkeflik yapıyor.

Sultanahmet'e takılmanın önemli nedenlerinden biri: dil geliştirmek. Kimi sözlükle ve el hareketleriyle turist peşinde koşanlar var...

Bahadır- Türk kızları ile kıyaslanamazlar. Bunlardan sonra Türk kızları hiç çekilmiyor... Buradaki heriflerin de yüzde 90'ı avcıdır. Fikirleri öyle. Belli başlı 15-20 tip var. Ama bütün gençlik akıyor buraya. Bir kez buranın adı çıkmış. Karı avcısı Türklerin bazıları tam teşkilatlı, arabalı, paralı falan.

- Peki, siz ilk nasıl takıldınız buraya?

Kâmil- Gelip parkta takılıyordum, can sıkıntısından. Şen bir yer, değişik bir yer diye gelmeye başladım.

Bahadır- Sürekli değişik olaylar, yeni yeni insanlar. Sektör gibi bir şey.

- Sizce diğer gençlerin buraya takılmasının nedenleri ne?

Bahadır- Temel neden can sıkıntısı. Dejenere tipler var. Türk ama Amerikalı gibi giyiniyorlar. Onları Türk gençliği olarak alamazsın. Hepsini sepetlemek lâzım. Türk gençliğine aykırı dediğim.. Zaten onları karakter olarak sevmiyorum. Onlar serseri.

Kâmil- Biz de Türkiye'deki hayat çekilmez diyoruz, ama kendi yaşantımızdan memnunuz. Dışarıyla pek farkı olmayan bir yaşam sürdürüyoruz.

- Burada, yabancılarla böyle yakın ilişkiye girmek, size neler sağlıyor?

Kâmil- Adamlar her yerde süper rahat. Argo konuşuluyor, yemek yerken sümkürüyorlar, vapurda ayakkabılarını çıkarıyorlar. Ben de parkta otururken bir kaç kez çıkardım. İşte bu rahatlık beni süper etkiledi, rahat olmayı öğrendim.

Bahadır- Avrupa'da gençlere karışan yok, baskı yok, ayakların sıkıyor çıkarıyorsun. Türkiye'de ise bir yığın ıvır-zıvır. Ama yine de onlarla ilişkilerimiz, diğer ilişkilerimizi ve düşüncelerimizi fazla etkilemiyor.

Sultanahmet'in efendisi turisttir

Yabancı kızların farkını farkeden gençler, ayakkabılarını çıkarabilmeyi fazla abarttıklarından olacak, buraya sıkça geliyorlar. Burada yaşadıklarını başkalarına anlatmaktan hoşlandıklarını söylüyorlar. Sultanahmet'te herkesin birbirinin üzerine attığı karı avcılığı konusunda, buraya sürekli gelmemeleri ve kalite farkı dışında bir ayırım koyamamaları ilginç. Demek arada bir gelen ve kaliteli takılanların karı tavlamasında sakınca yok.

Buranın asıl sahibi, yerlisi olan ve Sultanahmet'in yeni kültürünün çıkış noktasını oluşturan turistlerle konuştuğumuzda, artık onların da eski hippilerle pek alakası kalmadığını gördük. Hepsi buraya farklı farklı nedenlerle geliyorlar. Kimi rastlantı sonucu, kimi meraktan, kimi eski anılarını tazelemek için, kimi de buranın ününü duyduğu için.

Sultanahmet'te artık, **"Türkiye çok ucuz, tam bir turist cenneti, kaldığımız otel temiz, ama erkeklerin bakışlarından rahatsız oluyoruz", "Hippi diye bir şey duyduk ama ne olduğunu bilmiyoruz... Buraya rastlantı sonucu geldik"** diyen Avustralyalı **Debbie** ve **Sally** gibi hanım hanımcık turistler görmek mümkün. Fakat bir seyahat acentasında çalışan **Zanzibarlı Yusuf** buraya gelenlerin yüzde 80'inin pislik olduğunu söylüyor ve ekliyor: **"Avrupalı çok fakir adam. Birinci sınıf değil, son sınıf otel istiyorlar."**

Danimarkalı **Martin** ve **Lizbet** ise buranın ününü duydukları için geldiklerini söylüyorlar: **"Bütün broşürlerde adı var. Her yerden insanların ve ucuz biletlerin bulunabileceği yazıyor."** Al-

➡

Sultanahmet

man kardeşler **Uli** ve **Martin Eckhardt** da başka kültürleri tanımak için geldiklerini belirtiyorlar. **"Yabancı birileriyle konuşmak önemli bir şeydir."**

Sultanahmet'in bugünkü durumuna gelişini, Lizbet **"Eskiden hippiler vardı, şimdi turizm var. Hippiler artık tüm ideallerini yitirdiler."** Uli ise **"Buranın başına gelenler daha önce başka yerlerin de başına geldi. Önce freakler geliyor, sonra ardından turistler; freakler gidiyor, turistler kalıyor"** diye açıklıyorlar. Sultanahmet'e gelen turistlerin hepsi Türklerin genelde **haddinden fazla** yardımsever oldukları konusunda birleşiyorlar. İsrailli **Becca**, gece otel odalarına iki kişinin girmeye çalıştığını söylüyor. (Herhalde yatmalarına **yardım** edeceklerdi). Ayrıca **Uli** de buradaki gevezeliklerden, Türkiye ile ilgili öğrenmek istediği şeyleri alamadığından şikayetçi.

Sultanahmet kültürü

İnsan Sultanahmet'te bir süre dolaşınca, turizmin nereden bakılırsa bakılsın, zararlı bir şey olduğunu düşünmekten kendini alamıyor. Bunca insanı, böylesi bir sığlığa sürükleyen, bizzat turizmin kendisi. Yüzlerce genç, buradaki turistlerin peşinde bütün gün dolaşıp, ipe sapa gelmez bir yığın şey konuştuktan sonra, yaptığı işi fazlaca önemseyerek, anlamsız bir gülümseme ile buradan ayrılıyor. Bu bağlamda, burada en saygıdeğer işi komisyoncuların yaptığını düşünmek pek de yanlış olmaz, herhalde.

Sultanahmet'te, bazı eski hippilerin yeni iş alanını oluşturan turizmin yarattığı, sığ bir kültür oluşmuş. Eski hippi kültürünün tortuları, biraz Batı özlemi, geleneksel konukseverliğimizin biraz abartılı bir uygulaması, azıcık para kazanma çabası, sözde freak bir kültür ve "anatomik" ihtiyaçların görsel doyumu gibi bir yığın şeyin garip bir karışımı. Ama bu oluşan çarpık kültürcüğün çok uzun bir süre kendini devam ettirebilmesi pek mümkün görünmüyor. Çünkü bu kültürün temel dayanağını oluşturan turistleri buraya çeken şeyler yavaş yavaş azalmakta. Onlar da artık buraya eskisi kadar rağbet etmiyorlar. Belki ilerde yalnızca çevre esnafının sürdürebileceği bu kültür, turistlerin azalmasına paralel olarak etkinliğini yitirecek. Zira şimdi bile turist başına çok fazla Türk düşüyor, bu oran artınca buranın cazibesi de azalacak.

Tüm Sultanahmetli arkadaşlara bol turistli bir mevsim dileğiyle. □

İZAHLI SULTANAHMET TARİHİ

Sultanahmet, aslında 1950'lerden beri İstanbul'un en mühim turizm merkezi. Tarihî ve turistik yerlerin yoğunlaştığı, şehir içi ulaşım olanakları açısından merkezi konumu olan bir semt. Turist geldi mi mutlaka uğruyor. Bu kadar çok turistin varlığı, hiç kuşkusuz yerlileri de etkiliyor. 1960'lı yılların sonlarına doğru başlayan bir süreç, "Sultanahmet kültürü" oluşturacak boyutlara varmış. Bu süreci Alman genci **Uli**, Sultanahmet parkında gayet basit özetliyor: **"Batı'da herkes hippi olmuştu, Doğu'ya, Hindistan'a, Katmandu'ya gidiyorlardı; yol üzerinde de Sultanahmet vardı. Uğradılar..."** Ayakçılarıyla, papikçileriyle, Pudding Shop'uyla, Hostelleriyle, esnafıyla, acentalarıyla, Sultanahmet kimine göre bir sektör, bize göre de bir alt-kültür. Bu alt-kültürün son 15 yıllık tarihinde, Alman gencinin sözünü ettiği "geçerken uğrama" olayı belirleyici etken.

İstanbul'dan Katmandu'ya yol gider

"Magic Bus" ve sonrası

Gençlik ve Toplum'un birinci sayısında ele aldığımız hippilik, varolan toplumsal düzeni reddeden, Batı'daki refah toplumuna karşı çıkan bir akımdı. Bu karşı çıkış, "saf, bozulmamış" Doğu'ya yönelişi de beraberinde getirdi. Onbinlerce Batılı genç, 60'ların sonlarında Hindistan'a, Katmandu'ya, budizmin ve diğer Doğu dinlerinin kutsal topraklarına seyahat etti. Toprakların kutsallığı biraz da esrar, kokain gibi "uçuşa geçmeyi" sağlayan araçların bolluğundan kaynaklanıyordu.

Bu seyahatlere ilginç bir örnek **Magic Bus** (yani Sihirli Otobüs). Magic Bus, Londra ve Amsterdam'dan kalkarak Hindistan'a gidiyordu! Güzergâh ve konaklama yerleri belirsizdi. Müşterilerini toplaya toplaya gidiyor, müşterilerinin keyfinin istediği yerde konaklıyordu. Bir kentin göbeğinde veya bir plajda... veya Sultanahmet'te. İstanbul'un Hindistan yolu üzerindeki "stratejik" konumu, esrar bulmanın kolaylığı ve dünya başkentinin "egzotik büyüsü", "Magic Bus'un" her seferinde en az bir hafta İstanbul'da konaklamasını getirdi. Buna tek başına seyahat eden hippiler ve zamanla çoğalan Magic Bus türü "acentalar" ekleninince, dünya başkenti İstanbul hippi ve gençlik başkenti haline gelmeye başladı. Dünyanın her yerinden bir sürü hippi burada buluştu; eski meclisin aşağısında, arkeoloji müzesinin bahçesinden, Sarayburnu'na, Cankurtaran'a doğru olan boş alanlarda, Sultanahmet parkında oturdular, gitar çaldılar, uyuşturucu ile "yükseldiler", yatıp kalkıp yemek pişirdiler, şarkı söylediler. Bir minibüslük yer için kanlı-bıçaklı kavgalar bile görüldü. Turizm şirketlerinin camlarında "Kabil'de keyif partisi" türünden ilanlar asılıyordu. Anlatılanlara göre, o zamanlar Sultanahmet'te hem Afganistan'a otobüs bileti, hem de "keyif parti"ye bilet aynı anda kesiliyordu.

Bu süreç, bir yandan da İstanbul'un yerlilerini etkiledi. Önce tüccarları. İstanbul çıkışlı Hindistan-Afganistan biletleri satılmaya başlandı. Otobüs piyasası canlandı. Hoteller; lokantalar hisası canlandı. Hoteller, lokantalar hippilere yönelik olmaya başladı. Ve ta-Amerika'da düzenin bütün kurumları tarafından inceden inceden örülen ticari bir ağla etrafı çevrilen hippilik, Sultanahmet'te bu sürecin sonunda hiç de ince olmayan bezirgân ilişkilere tabî olmaktan kurtulamadı. Batı'da serbest piyasanın yaptığını, Sultanahmet'te yeraltı piyasası yaptı.

60'ların sonlarında yoğunlaşan hippi akımının asıl derinden etkilediği kesim, gençlikti. İstanbul'un çeşitli liselerinden delikanlılar, "turist kız ayarlamak" üzere Sultanahmet'e taşındı. 13.30 Boğaz vapuru, turist gençler ve turist avcılarıyla tıklım tıklım doluyordu. O

Bunlar yerli camii turistleri. İstanbul'un meşhur camilerini görmeye geliyorlar. "Rahatlık" çıplak ayakta oturmaksa, cami turistleri hippileri aratmıyor.

günlerden kalanlar, başlıca saiklerin ekonomik (avanta kapmak), cinsel (turist kızlar) ve kendine güven sorunu olduğunu söylüyorlar. "Üstün" Batılı ile birarada olmak, -hele kızını ayarlamak- birçok kişi için birkaç saatlik sınıf atlama duygusu sağlamış olmalı. Bunun "samimiyetten değil yalaklıktan" olduğunu söyleyen eleştiriciler de var, geleneksel "misafirperverliğimizden" söz eden de...

"Sarışın dev adam" gerçekten dev miydi?

İstanbullu gençlerin derdi başka, hippilerinki başka olunca; her iki tarafın hayat felsefesi de (farklı içeriklerde olsa bile) "kafasına göre takılma"ya dayalı olunca; aradaki ilişki bir hayat tarzını paylaşma değil, alış-veriş temelinde yürüdü. Ama bu yargıyı genelgeçer saymak zor. Çünkü, özellikle 1968-69'da, birçok genç Sultanahmet'in yabancı sakinlerine daha samimi bir ilgi duyuyordu. Uyuşturucu, rock müzik gibi tekil alanların ötesinde, hippiliğin hayata bakışı ile kendi konumu arasında paralellik kuranlar vardı. Barış, eşitlik; bütün davranış sınırlarının kalktığı, her şeyin özgür olduğu bir dünya. Birçok genç, Sultanahmet'teki yaşıtlarına yalnız "avanta koparılıp tavlanacak" insanlar olarak değil, böyle bir dünyanın temsilcileri gözüyle bakıyordu. Özellikle yabancı okullarda okuyup, blucin giyen, Beatles dinleyen, İstanbullu ayrıcalıklı gençler arasında böylelerinin sayısı oldukça fazlaydı. Kendisinin de o zaman "geri kalmış toplumun özel kişileri" olarak tanımladığı bu kesimin içinde olduğunu söyleyen **Murat**, 15 sene önceki bu duyarlılığı anlatırken oldukça saldırgan:

"Hepimiz 13-14 yaşından sonra tanrıyı reddedip basit bir mantıkla mükemmel bir dünya kurarız. O zaman, bütün sınırların kalktığı özgür bir dünya diyorduk. Büyükler hep kendi olamadıklarını oldurmak için birşeyler söylüyorlardı. Biz ise her şeyi halletmiştik.

Hippiler Boğaz delikanlıları için sarışın, güzel, kafaya uygun melek gibi adamlardı. Bu "sarışın dev adam"lara aptalca bir hayranlık duyuyorduk. Çok şey bekliyorduk. Bütün bildiklerimizi bir anda anlatmak istiyorduk. Türkiye'den geri kalmış bir ülkeden de böyle insanlar çıkabileceğini göstermek istiyorduk. Adamların söyledikleri, davranışları büyük hayal kırıklığı yarattı. Fasulyeyi elle yiyordu. Çatal bıçak kullanmıyordu. "Biz eşek gibi çalışır, çatal bıçak yaparız. Ama yürüyen kapitalist düzen olur" diyordu. Ben İstanbulluydum, çatal bıçağın temiz, güzel bir şey olduğunu biliyordum. "Sorun çatal bıçak değil, sorun başka bir yerde" diye düşünüyordum. Ama hiç kimse Batılıyı eleştirme cesaretini gösteremiyordu.

Bunlar sarışın devler değildi. Birtakım karakafalı insanlarla sohbet edip kendi olaylarından uzaklaşmak isteyen insanlardı. Biz de o düzeydeydik. Hatta onlar bizim düzeyimizdeydi.

Bir sürü güzel şey yıkıldı. Dünyada kötü olan çok şey ise yürüdü. Hippi olanlar, bir şirkete girip 100 bin lira para alabildiler. Bu parayı birlikte kullanmayı da hiç düşünmediler. Hani para boktandı? Hani "Abi, 10 lira olsun yeter, biz takılırız" deniyordu?"

Murat'a göre, Sultanahmet kanalından hippiliğe ve diğer başkaldırıcı akımlara katılanları tüketen şey, her şeyi basit bir mantıkla halledip "Biz böyle yaparız" diye düşünmek ve böylece üretken olmayan, "hazır" bir yaşam tarzını benimsemek. **"Ben bayılana kadar gitar çalışırdım, hâlâ da bu iş bitmiştir demiyorum. Bütün hayata böyle takılmak lazım"** diyor.

Önceden hippileri hayal ettiği dünyanın temsilcileri olarak düşünerek veya mutlak hayranlıkla Sultanahmet'in içine dalıp da çıkamayan birçok genç var. Yurt dışına gidip gelmeyenler, aşırı dozdan ölenler, hâlâ boş boş ortalıkta dolaşanlar. Büyük çoğunluk ise, şimdi uyumlu bir yaşam tarzını benimsemiş ➡

durumda. Son olarak, 60'ların sonlarında Sultanahmet'te toplaşan başkaldırıcı gençlerin büyük çoğunluğunun 1970'lerle birlikte bu başkaldırıyı siyasi bir temele aktardığını eklemeli.

Sultanahmet'te turizmcilik yapan genç Nadir, hippiler için **"Boş insanlar"** diyor. 60 yaşındaki, kullanılmış eşya alıp satan **Şükrü Türker**'e göre ise **"Hippi insan demektir"**. Hele meşhur **Yener Restaurant**'ın (şimdi yerinde Alemdar Gençlik Kulübü var) sahibi lokantacı **Hippi Yener** var ki, **"hippi kralı Yener"** diye bütün dünyada biliniyor. Hippilere para ve yemek veren Yener, Sultanahmet civarında saçı sakalı ilk uzatan ve hippiliği savunan ilk Türk. Yakın zamanda ölen hippi Yener'le birlikte sabahlara kadar içtiğini söyleyen kunduracı **Celil,** yakın zamanda bir sürü yabancı gencin dükkânın olduğu yere gelip onun öldüğünü duyunca hüngür hüngür ağladığını anlatıyor. Celil'e göre Yener bir akşam içerken **"Bu insanlardan biri gittiği yerde bizim ona yaptığımız muameleyi anlatsa yeter; ben burada Türkiye'yi temsil ediyorum"** dermiş. Ama iş yalnızca o kadar değil. Sultanahmet'teki birçok "eski toprak" esnafın paraya değil insanlığa değer veren hayat felsefesi, hippilerinkiyle birçok noktada kesişmişe benziyor. Şükrü baba anlatıyor: **"Hippi dünyanın en iyi insanıdır. Dünyaya bir kere geldik, dünya nedir, diyor. İcabında ahıra gider yatarım, annadın mı, dünyayla alakam yok, diyor. Uyuz köpek görse bile seviyor, annadın mı; kral insan."** **Şükrü** baba, hippilerle kendi arasında iki büyük fark saptamış. Birincisi, **"Hippilerin durdukları yerde sosyal güvenceye sahip olması. Adam hippi olsa bile, anası-babası hippi değil, annadın mı; para gönderiyorlar, o da geziyor."** Bir de uyuşturucu işi önemli. Günde en az yarım şişe rakı içen Şükrü baba **"Esrarın ağzına sıçayım"** diyor: **"Hippiler onu rakının tadını bilmediğinden içiyor. Rakıyı bir diktiler mi deli oluyorlar."** Hippi **Yener** ve onun gibi düşünenlerin hippilere sevgisi gerçekten sağlam. **Şükrü Türker**, uyuşturucu kaçakçılığından Türkiye'de hapis yatan İngiliz **Timothy**'nin **"Türkler tarafından harcandığını"** söylerken üzülüyor; **Timothy**'nin annesini kendi barakasında misafir etmiş olmasıyla avunuyor.

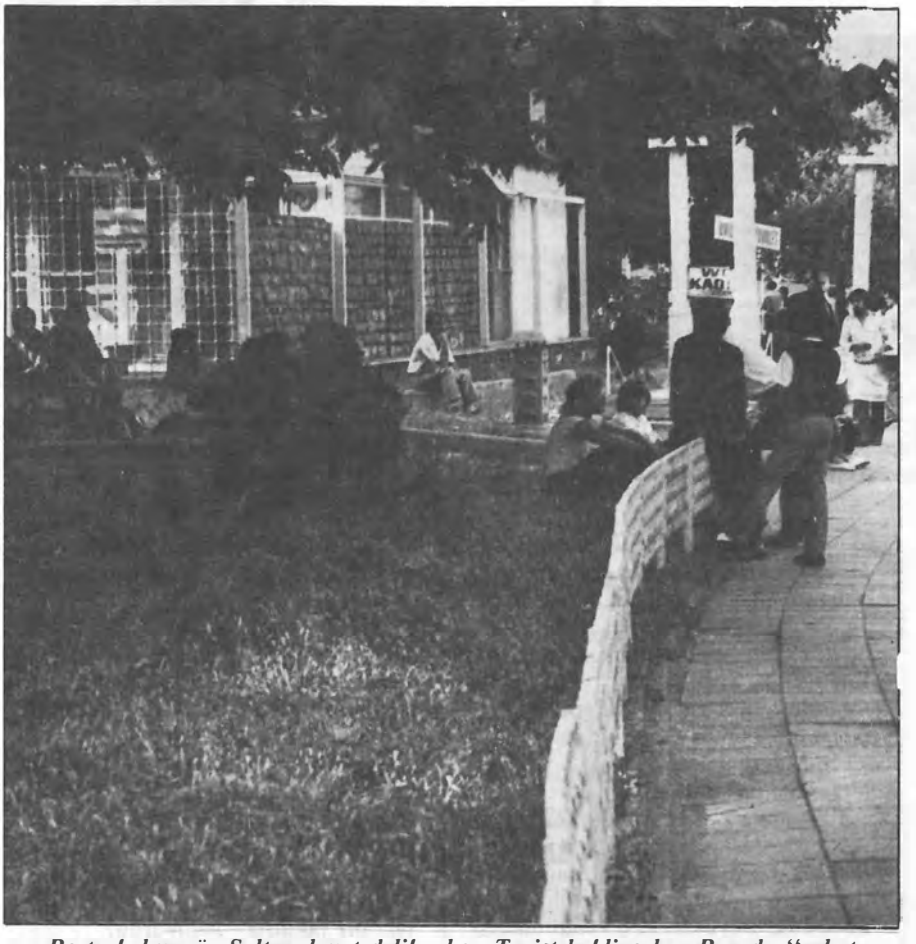

Boşta kalmış üç Sultanahmet delikanlısı. Turist bekliyorlar. Burada "rahat ediyorlar". Rahat etmek için turist gerek. Kendi başlarına rahat etmeleri mümkün olamaz mı?

Şükrü baba, gençleri suçluyor; turist gençlere yalnız kendi menfaatleri için takılıyorlar diye. **Celil** de yabancıların arkadaşlık peşinde olmasına karşın Türklerin elele gelindi mi "yerleştirme" derdinde olmalarından şikayetçi. Bir keresinde ona bile "karı" sormuşlar, kovalamış. Şunu teslim etmek gerek: Hippiler hakkında Sultanahmet'in "fani dünyayı" iplemeyen esnafı birçok "entelektüel"den fazla düşünmüş. "İlk gelenlerle" sonradan gelen "serseriler" arasındaki farkı, "turist-hippi farkını" en iyi gözlemleyenler onlar. Tabii Şükrü baba gibi olmayan esnafı saymıyoruz.

Hippi cennetinden turizm merkezine

70'lerle birlikte, Sultanahmet canlılığını giderek yitiriyor. Bunun başlıca nedeni, hippiliğin bütün dünyada ölmesi. Ama, doğuya yönelik seyahat yolu uzun süre varlığını koruyor. 70'lerin ortalarında hâlâ "keyif parti" ilanlarına rastlanıyor. Sultanahmet "piyasa" haline geliyor; uyuşturucu pazarlayanlar, ayakçılar, avantacılar, avcılar yerleşiyor. Sırt çantalı, **"Biz turist değiliz, insanları tanımak istiyoruz"** diyen yabancı gençler, Doğu dinlerinin ve yeni (sahte) dinlerin peşinden gidenler hâlâ var; ama artık kimse onlara "sarışın dev adamlar" diye bakmıyor. 70'lerin sonlarında Afganistan ve İran yolu kapanınca, Sultanahmet daha da donuklaştı. 5 sene önce, Fransa'da öğrenci iken Sultanahmet'te parasız kalınca turizmciliğe başlayan Zenzibarlı **Yusuf**, turistlerin Sultanahmet'ten lüks otellere, "normal" yerlere kaydığını anlatıyor. Sultanahmet parkında güneşlenen Danimarkalı bir genç, **"Artık hippiler yok, turistler var"** diyor.

Ama gene de Sultanahmet'in bir tarihi var. Hâlâ birtakım gençler "Magic Bus" zamanındaki hippi cenneti Sultanahmet'i görme umuduyla geliyorlar. Murat, **"Sultanahmet'te vakti zamanında olan her şey başka bir estetikle sürüyor"** diyor, **"Yalnız artık Türk gençleri sarışın dev adamların kendilerinden daha yakışıklı, daha güzel olduğunu sanmıyorlar"** "Bir başka estetikle süren" Sultanahmet kültürünün nasıl bir şey olduğunu anlamak için diğer yazıyı okumakta yarar var. Ama bu, gerçekten epeyce "başka" bir estetik. □

'YALNIZ KALDIM'

Beni Floyd'un tekniğini çalmakla bile suçladılar. Böyle budalalık olur mu? O kahrolası teknik benimdi!

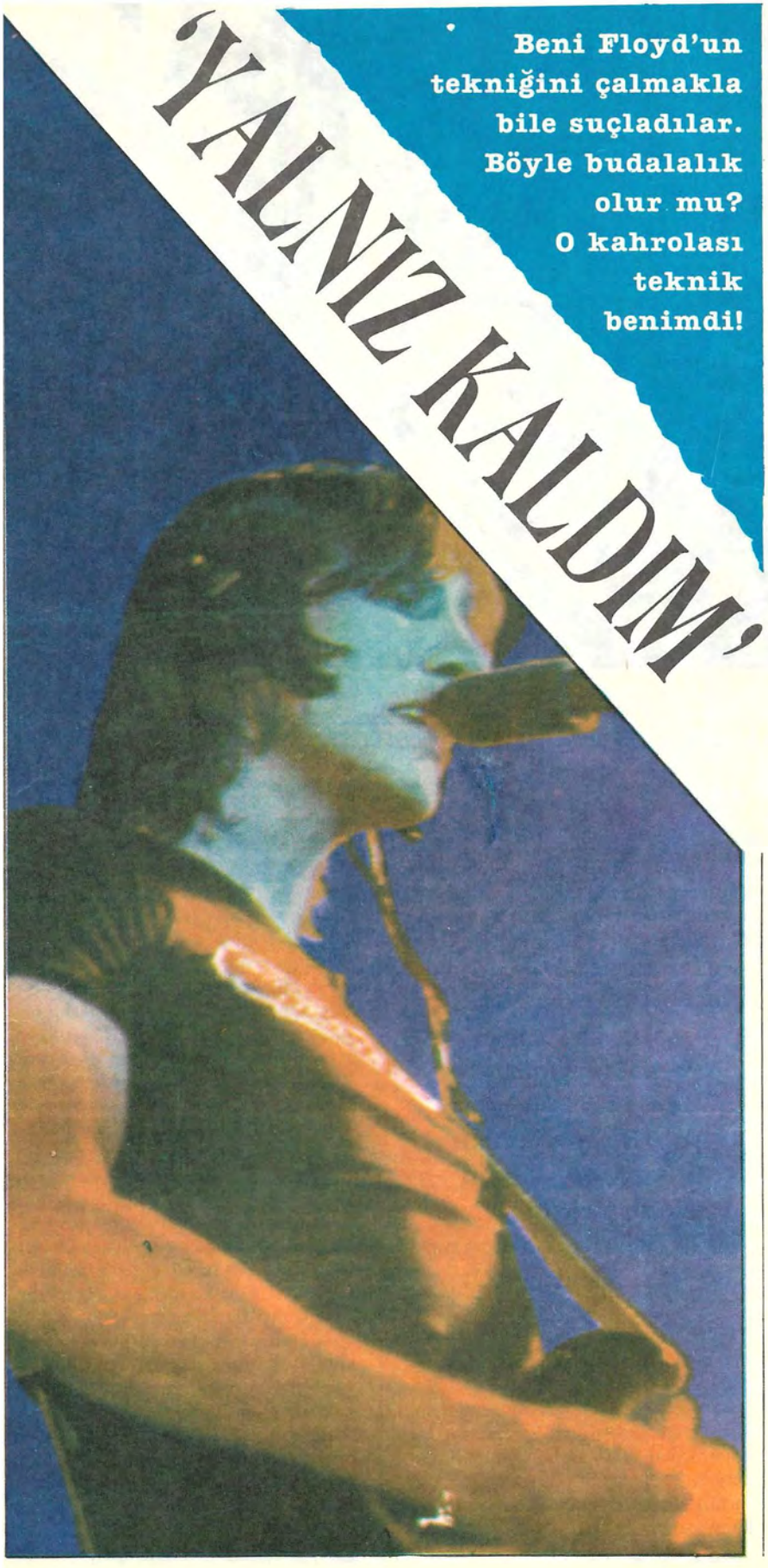

Pink Floyd'la ilgili tartışma sürüyor. Geçen sayıda gurubun yerinde saydığını savunan gitarist ***David Gilmour****'un görüşlerini aktarmıştık. Bu sayıda da gurubun başçısı ve fiilen "şefi" olan* ***Waters****'ın gurup ve kendisi hakkındaki "son" fikirlerini sunuyoruz. Waters, Express dergisinden* ***Yves Stavridès*** *ile söyleşmiş.*

Bu vesileyle Waters'la ilgili son gelişmeleri de aktaralım. Geçen sayıda Türkçe "meailini" verdiğimiz ***"The Pros and Cons of Hitchhiking"*** *(Otostopun yarar ve zararları) adlı son albümü ile ilgili büyük bir show düzenledi. Showun maliyeti, Nicholas Roeg'in imzası, Gerald Scarfe'nin canlı resimleri ve üç boyutlu gösterimiyle 1 milyar Franga malolacak. Herkes ortaya çıkan çelişkili görünümün etkisinde. Bir zamanlar ünlü* ***"Money"*** *şarkısında para suçtur denirken, şimdi 1 milyarlık bir "suç" işlenmesi... öte yandan showun her şeye karşın ağırbaşlı, kaliteli havası ve Waters'ın radikalliğini koruması. Taraflar keskinleşiyor. Bir yanda (geçen sayıda* ***Cem Sevin*** *gibi) Waters'ın fikirlerine "yoğurt mu?" diyerek "ticari hile" gözüyle bakanlar var; diğer yanda Waters'ı ticari etkinliklerinin öncesinde düşüncesiyle, yaptıklarıyla ele alıp destekleyenler. Pink Floyd, aslında şimdi her zaman olduğundan daha canlı bir döneminde...*

●

— Gurubunuz, kağıt üstünde kaldı. Mukavele açısından, Pink Floyd markası altında ilerde başka albümler çıkaracak mısınız?

Waters— — Mahkemeler dışında ilerde ne sürebilir hiç bilemiyorum. Öte yandan, Deep Purple'ın bir daha hiç birleşmeyecekleri sanılan üyeleri bile geçen ay yeniden biraraya geldiler. Ben, şimdilik kendimi böyle bir olasılıktan çok uzak hissediyorum. O yönde hiçbir isteğim yok. Sadece para benim ilgimi çekiyor. Paramsa yok.

— Ama, parayı israf etme konusunda -çok az kere tekrarlanan aşırı lüks showlar- hayli deneyimlisiniz.

Waters— Ben olaydan yanayım. Olay olsun diye, insanın parasını pencereden fırlatıp atması hiç de akılsızlık sayılmaz. Hem o zaman albümünüzü biraz daha fazla ciddiye alıyorlar.

— Aslında albümlerinizi ciddiye almıyorlar mı demek istiyorsunuz?

Waters— Kesinlikle. Emi Plak Yapımevi'ndekiler beni az çok bir eski üye gibi görüyorlar. Söylediğim hiçbir şeyi dinlemiyorlar. Hiçbir şeyi anlamıyorlar. Hiçbir şey de yapmıyorlar. Belki de beni, onlara göre daha kolay satan Pink

➡

1967'de Pink Floyd EMI plak firması ile kontrat imzaladı. Sonra da "genç ve yetenekli" müzikçiler gidip kendilerine giysi seçtiler. İşte bu gördüğünüz giysileri. Solda Rick Wright, en "afilli" duran, soldan 2. Waters, geride Nick Mason, sağda Syd Barrett (sonradan gitti biliyorsunuz).

Floyd markasının katili diye gördükleri için.

— Eee?

Waters— Diyelim ki bağırdım onlara. Ama her şey yerli yerine oturmakta...

— Uzun bir süre tek başınıza tasarladığınız plakları başkalarıyla birlikte imzaladınız. Nedenini sorabilir miyiz?

Waters— Sorabilirsiniz. Ama sorun şurda ki, aynı şeyi ben de kendime soruyorum. Kısa bir süre önce, albümün çıkışı sırasında Londra'lı bir müzik eleştirmeni beni Floyd'un tekniğini "çalmakla" suçladı, evet "çalmakla"... Nasıl bu kadar budala olunabilir anlamıyorum. Bu kahrolası teknik aslında benimdi!

— Kısacası, artık bugün yalnızsanız.

Waters— Yalnız olmak hiçbir zaman kolay değildir. Böyle olsun istemedim. Ama yalnız kaldım. Unutulmamalı ki "The Pros and Cons of Hitchhiking"'' ile "The Wall"ı aynı dönemde besteledim. **Nick Mason** daha o sırada ayrılmıştı. İlk denemeleri David Gilmour'la Rick Wright'a dinlettim. Yalnız **"The Wall"** onları ilgilendirdi. Sonra, **"Final Cut"** sırasında kendimi David'le başbaşa buldum. Ve bu korkunç bir durumdu...

— Yine de show'un ilk bölümü biraz 'Pink Floyd'un en iyileri" görünümünü taşıyor.

Waters— Bu, Floyd'un, David Gilmour yerinde Eric Clapton, Rick Wright'ın da Andy Newmark'la verdiği bir show. Andy'yi bana karım tanıştırdı. Clapton'a da ben bir telefon salladım. Basit oldu yani...

Son plağımla Wall'u aynı zamanda bestelemiştim. Wall'da Mason gitmişti zaten. Final Cut'ta da David Gilmour'la başbaşa kaldık. Bu korkunç bir durumdu.

— Bu, "Pros and Cons..." albümündeki her şeyi anlamak mümkün değil.

Waters— Oto-stop, monogamiyi anlatan bir allegoridir. Rüyasında bir adam karısıyla bir arabada gidiyor. Giderken, yolun kenarında parmağını kaldırmış, denge bozucu unsurla, seksle karşılaşıyor...

— "The Wall"a göre show'da göz kamaştırıcılıkta bir azalma var gibi...

Waters— Rock, hiç de rekabete açık bir iletişim değil. Bu yanılgıyı basınla dinleyici kitle yaratıyor. Tolstoy roman yazarken, kimse gelip de ona "Hadi, artık biraz daha fazla şey koy romanlarına" demiyordu. Her albümün, her romanın kendine özgü bir anlatımı var. Hiçbir plak, bir öncekinden, artık bitmiş, kapanmış, ölü bir şeyin tekrarı olamaz.

— Gündelik yaşamda pek göze çarpmayan bir insansınız. Sahnede heyecanlanır mısınız?

Waters— Hayır. Ama bu garip, çünkü mimari öğrencisiyken, yirmi kişi önünde yaptığım her tez savunusunda korkudan titrerdim. Sahnedeyse, şimdi yalnızca zevk duyuyorum. Sinir yönünden, kendimi bir golfçü gibi eğittim: insan kendisiyle evren arasındaki tüm etkileşimi koparmayı öğreniyor. Çok Çinisi bir oyun bu.

— Onbeş yıldır hep düşünceye dayalı albümler yapıyorsunuz. Başkalarının yazdıklarını okur musunuz?

Waters— John le Carre okurum. Smiley ve evlilik yaşamının kargaşası beni çok etkiler. Yaşamı hakkında çok az şey biliriz. Ama yine de Sirk'in işleri onun elindedir... □

Çeviren: **Şirin Tekeli**

YAVUZ AYDAR YAZDI

Chick Corea ile bir gün...

YAVUZ AYDAR

Sık sık ya da sürekli TRT 3 programlarını izleyen müzikseverler, yıllarca **Chick Corea**'yı plaklarda izledikten sonra sahnede de dinlemek fırsatını elde ettiler bu yıl. **12. Uluslararası İstanbul Festivali** çerçevesinde 8 Temmuz Pazar gecesi 21.30'da **Atatürk Kültür Merkezi**, büyük salonu tarihi bir gün yaşadı.

Ancak 2000'e yakın seyirci alabilen bu salonda, ünlü piyano virtüözünü, daha onbinlerce hayranı haftalar önce yitirmişti izleme fırsatını. Bu yüzden yine TRT 3 programlarından medet umarak müzikseverleri düşünerek, biz de haftalar önceden İstanbul'la ilişkiye geçtik. Festival ilgilileriyle bilgi alışverişi yaparak Corea'nın programını saptamaya çalıştık. Dinleyicilere hem kendi sesini duyurmak, hem de konseri sunmak amacındaydık. İki gün önceden geldiğimiz İstanbul'da edindiğimiz tek bilgi, Corea'yı Viyana'dan getirecek uçağın, konser sabahı Yeşilköy'e ineceği idi. Hazırlıklarımızı buna göre sürdürürken, 16.30 kesin haberi geldi. Ses alma cihazımızla Yeşilköy Havalimanına demir attığımızda saat 16.00'yı gösteriyordu. İniş saatinden 5 dakika önce gelen uçak Chick Korea, eşi ve **Steve Kujala**'yı ilk kez getirmişti Türkiye'ye. Gümrük çıkış kapısında bizden başka herhangi bir görevli yoktu. Bu da işimizi rahatlatmış ve kısa bir süre sonra da kapıda görünmüşlerdi. Kendimizi tanıttıktan sonra, kendilerini otele götürecek arabaya kadar yürüdük. Bayan rehber de ricamızı kıramayarak bizi Corea'nın otomobiline aldı. Yeşilköy-Taksim arasındaki yaklaşık 30 dakikalık yol boyunca cihazımızı açık tuttuk.

İstanbul Festivali'nde en büyük ilgiyi görenlerden biri Chick Corea oldu

İşte, 14 Temmuz 1984 Cumartesi günkü TRT 3 Stüdyo-FM'de yayınlanan görüşme:

Aydar— Sayın Corea, müzik yaşantınıza babanızın caz topluluğunda ve 4 yaşında başladığınızı biliyoruz. Bu kadar küçük bir yaşta olmanıza rağmen ne gibi bir müzik eğitimi gördünüz? O eski günleri anlatır mısınız?

C.Corea— Evet, müziğe küçük yaşta başlamamın nedeni babamdı. Bana nota okumasını ve piyano çalmasını öğretti, örneğin... Ve bana yıllarca bu konuda öncü oldu.

Aydar— Peki, gerek Columbia Üniversitesi ve gerekse Juliard müzik okulundan ayrılıp, neden profesyonel müziğe başladınız?

Corea— Bu iki okula da kısa bir sü-

TRT III'ün anonsu ete kemiğe büründü

*Türkiye'de genç müzikseverler için gelenekselleşmiş birtakım "müzik kaynakları", simgeleşmiş bazı sanatçı adları var. Evinde kendi seti, kasetli teybi vb. olsun olmasın, müzik dinlemeye özel anlam yükleyen her genç için **TRT III** böyle bir kaynak örneğin. **TRT III** içinde de özel olarak "Cumartesi-Pazar saat 11.00"; yani **Stüdyo FM**. Genel olarak pop ya da piyasa müziği dışında "kaliteli" diye nitelenmesine alışılmış rock ve caz-rock, ancak **TRT III**'ün iki-üç programından "edinilebiliyor."*

*Gerek **Stüdyo FM**'de gerekse caz ve caz-rock'a yer veren başka **TRT III** programlarında, duyulduğunda "Hah, işte kaliteli bir şeyler çalınacak" dedirten simgesel isimlerden biri, **Chick Corea**.*

*İtalyan asıllı caz piyanisti, caz-rock'un "tam teşekküllü" bir müzik olayı haline gelmesinde büyük katkısı olan süper üretken sanatçı, yani "şu bizim **Chick Corea**", **İstanbul Festivali** kapsamında İstanbul AKM'ye geldi, biliyorsunuz. Ve İstanbullu müzikseverler Corea'ya büyük ilgi gösterdi. Bilet maratonunu konser gecesi AKM kapısı önündeki serüvenler izledi, salon hınçahınç doldu, vb. Chick Corea da -belki beklemediği halde- gördüğü bu gerçekten yakın ilgiyi hissetti, yaşadı. Bir süredir birlikte çalıştığı flütçü ve saksafoncu **Steve Kujala** ile birlikte çaldıkları "hayli ince" müziğin yüksek bir "kabul" düzeyi bulması, konser sonunda dinmeyen alkışlar, Corea'nın caz şarkıcısı eşi **Gayle Moran**'la birlikte birkaç parça sunması ve ardından, Türk seyircisinin umulmayacak ölçüde başarılı katılımıyla bütün salonun Corea ile birlikte resmen müzik yapması.. Chick Corea'nın İstanbul konserini hayli sıcak bir olay haline getirdi. Chick Corea, konser sonrasında kuliste kendisiyle görüşmek, fotoğrafını çekmek isteyen gazetecilerle imza almak ya da sadece sohbet etmek isteyen hayranlarını kabul etti. Corea'nın buradaki alçakgönüllü, sıcak, insanca davranışları bu dünyaca ünlü müzisyenin "TRT III'ten duyulan bir isim" olmaktan çıkıp "tanıdığımız biri" haline gelmesine yol açtı.*

*Özel merakla plaklarını, bantlarını vaktiyle edinmiş olanlar dışında çoğumuz Chick Corea adını en sık Stüdyo FM'de duymuşuzdur herhalde. Bu nedenle, programın yapımcı-sunucusu **Yavuz Aydar'ın** Chick Corea ile karşılaşması bize anlamlı geldi. "Corea İstanbul'daydı" diye, ünlü piyanistin "hayatı ve eserleri" üzerine kuru bir şeyler toparlamaktansa, "Nasıl bir insandır bu Chick Corea?"yı sergilemeye çalışalım dedik. Yavuz Aydar da oturdu, Corea ile geçirdiği günü **Gençlik ve Toplum** için yazdı.*

Biz Chick Corea'yı sevdik. Size de tanıtalım istedik. □

re için gittim. Gerçi bu okullara gittim ama daha önce orada öğreneceğim bilgileri piyano çalarak öğrenmiştim zaten. Gereksinimim, müziği akademik olarak öğrenmekten çok, uygulamaya dönüp para kazanmaktı. Kendi deneyimimi sürdürmeyi ve kendi çalışmalarımı yapmayı daha uygun bulmuştum.

Aydar— Elektro piyanonun tuşlarına ilk dokunduğunuz zaman ne hissettiniz?

Corea— Benim için çok garip bir şeydi, çünkü 10-15 yıldır bildiğiniz akustik piyanoyu çalıyordum. Bir anda elektro piyanonun ne anlama geleceğini ve benim onunla ne yapabileceğimi anladım. Sonra gördüm ki, elektro piyanoya dokunmak biraz daha değişik bir şeydi.

Aydar— Duyduk ki, size elektro piyanoyu ilk kez Miles Davis göstererek "işte enstrümanın" demiş. Doğru mu bu acaba?

Corea— Hayır. Gerçi bana bu çalgıyı çalmamı söyleyen Miles'dı ama ben onun orkestrasında ilk olarak normal piyanoyu çalıyordum. Sonra elektro piyano ile birkaç plak kaydı yaptık. Bunun üzerine tüm konserlerde ve plaklarda bu çalgıyı çalmamı önerdi ve tercih etti.

Aydar— Bize biraz "İspanyol kalbinizden" söz eder misiniz?

Corea— Plaktan mı söz ediyorsunuz yoksa genel olarak mı?

Aydar— Genel olarak.

Corea— Her şeyden önce çocukluğumdan bu yana ben İspanyol müziğine hayranım. Büyüdüğüm Boston kentinde Latin topluluklarıyla çalıştım. Dans müziği gibi şeyler çaldık. New York'a gelince, birçok Latin müzisyenle çalışmaya başladım. Bu öyle bir müzik ki, benim kalbime çok yakın. Duyguları çok açıklıkla sergilemeye uygun bir müzik. Daha çok dans müziği olarak Rock'n Roll'dan da fazla tercih ettiğim bir müzik...

Aydar— Flora Purim ve Gayle Moran sizi nasıl etkiledi? Yetenekleri ve teknikleri için neler söylersiniz?

Corea— Her şeyden önce, Flora benim ilk topluluğum Return of Forever' da şarkı söylüyordu. Önceleri benim yazdığım parçalara şarkı sözü yazıyordu. Daha sonraları Gayle benim topluluğuma katılınca, o yalnızca şarkı sözü değil, beste de yapmaya başladı. Ben bunları orkestram için düzenledim. "Leprechaun" albümündeki "Soft And Gentle" ve "Music Magic" albümündeki "Do You Ever" gibi... O günden bu yana Gayle ile birlikte birçok çalışmamız oldu.

Chick Corea— Seyirciyle mükemmel bir ilişki kurdu.

Aydar— Bugüne kadarki müzik yaşantınızda, şimdiye kadar birçok ünlü ve büyük müzisyenle çalıştınız. Bunların arasında sizi etkileyen ya da en çok sevdiğiniz biri var mı?

Corea— "En iyisi şudur" diyemeyeceğim. Çünkü şimdiye kadar çalıştığım tüm müzisyenlerin kendine özgü bir tadı, bir duygusu vardır. Ve benim de tabiî ki onlara karşı duygularım... Bu nedenle bir ayırım yapamıyacağım. Onların hepsi benim topluluğum ve her birinin benim için özel bir değeri var.

Aydar— Peki pop-caz ya da jazz-rock guruplarından beğendikleriniz var mı?

Corea— Yine "en iyisi şudur" diyemeyeceğim. Çünkü birçok topluluk var ve bunlar arasında da birçoğu benim arkadaşım. Ve bunların çoğu topluluklarını değiştiriyor. Bana göre bu türde şimdi gerçekten çok güzel çalışmalar yapılıyor.

Aydar— Weather Report ve Jösef

Fotoğraf: YİĞİT EKMEKÇİ

Zawinul hakkındaki görüşleriniz?

Corea— Josef çok büyük bir müzisyen. Onu daha yeni gördüm. Topluluğun W. Reportla Japonya'da bir konserde karşılaştık. Ben üçlümle, o da topluluğuyla oradaydı. Bu konserde W. Report'u dinleme olanağı buldum. Çok yaratıcı bir topluluk.

Aydar— Şimdiye kadar kaç plak çıkardınız? Gerek solo ve gerekse topluluklarla.

Corea— Sayısını bilemeyeceğim. Sanırım 40 ya da 50 olmalı ama bilemiyorum. Belki de daha fazladır, emin değilim.

Aydar— Peki bu albümler arasında en sevdiğiniz hangisi?

Corea— Cevap vermek için çok zor bir soru. Ben sizin gibi dinlemem kendi plaklarımı. Ben onları yalnızca üretirim. Sonuç olarak onlarla benim aramda değişik bir ilişki vardır. Genellikle şu anda yaptığımı daha çok severim. Çünkü en son yaptığım o'dur.

Aydar— Bu ülkemizi ilk ziyaretiniz. Türkiye'ye gelmeden önce herhangi bir bilginiz oldu mu?

Corea— Fazla değil. Yalnızca Amerika'daki bazı lokantalarda dinlediğim Türk müziği dışında tabiî... Bu arada Türk dostlarım da var ama ülkeniz hakkında geniş bilgi sahibi değilim...

Aydar— Stüdyo FM dinleyicilerine bir mesajınız var mı?

Corea— Stüdyo FM'i dinleyen herkese teşekkürler. Ben Chick Corea... Bütün caz müzisyenleri, yaratıcı arkadaşlarım adına bu tür müziği dinlediğiniz için teşekkür ederim. Dileriz bizleri konserlerimizde de dinleme olanağı bulursunuz. İstanbul'da olmaktan çok mutluyum. Dilerim en yakın zamanda yine birlikte oluruz. En iyi dileklerimle...

Haftalardır heyecanını yaşadığımız görüşme, otelin önüne geldiğimizde tamamlanmıştı. Bu arada Chick Corea'nın albümlerinde sık sık dinlettiğimiz ünlü bayan şarkıcaı **Gayle Moran**'ın, arabanın ön tarafında oturan eşi olduğunu o sırada öğrenmiştik. Otelin lobisinde Gayle Moran'ı oldukça şaşırtan önerimizi ilettik: **"Ülkemizdeki Chick Corea hayranları, sizi de çok iyi tanıyıp seviyorlar, eğer konserde tek bir şarkı bile olsa büyük sürpriz olacak."**

Çekimser bir davranışla, bu konudaki kararın eşine ait olduğunu söyledi. Aslında bu çekimserliğin altında "Chick Corea'nın konserinde ben ne yapabilirim" alçakgönüllülüğü yatıyordu. Onları daha fazla meşgul etmeden istirahatleri ile başbaşa bırakıp Atatürk Kültür Merkezi'ne geldik. Prova saati olan 20.00'de de konser salonundaki odalarında birlikteydik.

Steve Kujala ile birlikte provaya başladıklarında, Gayle Moran salonun en üst balkonunun önünde belirdi. Olumlu işaretinin ardından ilk balkona, oradan da salonun ortalarına gelerek dinledi provayı. Akustik kontrolü tamamlanmıştı. Bu arada arka planda yarı açık durumda bulunan perdenin indirilmesini istemeyi de unutmamıştı. Chick Corea. Sıra ışıklara gelince, yetkililere dönerek durumu sordu. Bunun üzerine salon kararda ve sahne spotları tamamen yandı. Corea, telaşla spotların azaltılmasını ve salonun da ışıklandırılmasını istedi. Çünkü seyirciyi de görmek istiyordu. Her şey tamamlanınca, Steve Kujala ile birlikte yarım saat kadar çaldılar. Odalarına çekildiklerinde 30 dakika kalmıştı konserin başlamasına.

Öneriyi tekrarlamanın tam zamanıydı. Bu defa Chick Corea da yanımızda idi. Her hallerinden, Gayle Moran'ın sahneye çıkmasının pek de önemli olmayacağı düşüncesi anlaşılıyordu. Bu-

➡

nun üzerine ülkemizdeki Chick Corea hayranlarının, Gayle Moran'ın sesinden tanıyıp sevdikleri birkaç parça ve özellikle **"Leprechaun"** albümündeki **"Soft and Gentle"**i hatırlatınca durum değişti. Karar verilmişti. Moran, sahneye çıkacak ve şarkı söyleyecekti. Ancak vokale uygun bir mikrofon gerekliydi. Festival ilgilileri bu saaten sonra hiçbir şey yapamayacaklarını, önceden hiçbir bilgileri olmadığını özür dileyerek ilettikten sonra, bu sorun da çözüldü.

Chick Corea'nın dinleyicilere hitap edeceği anons mikrofonunu kullanacaktı Gayle Moran. Bu sırada saatler de konserin başlamasına 5 dakika kaldığını gösteriyordu.

Sahne yetkilisinin daveti üzerine yavaş yavaş perde arkasına doğru yürüdük. Bu sırada monitörden salon amirinin telaşlı sesi geliyordu. **"Lütfen sanatçılarımızı hemen almayın!"**

Güvenlik önlemlerinin tam olarak yerine getirilmesini istiyordu yetkililer. AKM, dıştan çepeçevre kasklı polisler tarafından kuşatılmış, tüm koridorlar kontrol altına alınmış, odalar kilitlenmişti. Oysa salon hiç de öyle değildi. Kenarlarındaki boşluklar hınca hınç doluydu ayaktaki Chick Corea hayranlarıyla. Yetkililer, kendilerini üst balkonlara çıkarmak için gayret ediyorlardı. Bu sırada saat 21.30'u gösteriyordu artık. Şimdi de sahne amirinin sesi duyuldu. **"Eğer daha fazla beklenecek ise sanatçıları odalarına almak zorundayım, ayakta kaldılar".** Gelen cevap, Corea'nın 1 dakika sonra sahneye çıkabileceği yönündeydi. Sahne yetkilisi Corea'ya bunu ileteceği sırada iş işten geçmişti. Salondaki 2 bin kişiyi aşkın müziksever, çılgınca alkışlıyordu. Çünkü haftalardır beklenen ünlü piyano sihirbazı sahnedeydi artık.

Alkışlar durduktan sonra, açış konuşmasını yapan Corea, İstanbul'da olmaktan duyduğu memnuniyeti ve dinleyicilere teşekkürlerini iletti.

Hiç parça ismi vermeden piyanonun başına geçen Chick Corea, birbirinden güzel 3 bestesini yorumladı. Bunlar aslında Türk hayranlarının tanımadığı yeni yapıtlardı. Başka bir deyimle, klasik bir caz yorumcusu vardı sahnede. Beklenen ve de sevilen Corea rengini bulamayan bazı hayranları, gözgöze gelerek durumu algılamaya çalışıyorlardı. Tüm dikkatler Corea'da yoğunlaştığından Steve Kujala'nın flütü farkedilemedi. Aslında ülkemizde tanınmayan bu iri vücutlu genç, enstrümanında bütün maharetleri cömertçe sergiliyordu. Zaman zaman son derece ilginç üfleme etkenliğini ustaca kullanan Kujala, zaman zaman da flütte duyulması çok zor olan şeyler elde ediyordu. Özellikle peslerde, sanki bir soprano saksafon çalıyormuş izlenimi de kulaklardan kaçmadı.

3 parçalık bu ilk bölümden sonra mikrofona gelen Corea, bundan sonra çalacağı eserler için açıklamada bulundu. Önceki albümlerinde zaman zaman yeralan kısa çocuk parçalarından örnekler verecekti. Bunlara, yeni yaptığı bestelerini de ekleyerek **"Children's Song"** adı altında içinde bulunduğumuz yıl çıkan son çalışmasından parçalardı bu yapıtlar. Sırayla 9-10-11-15-13 ve 6 numaralı olanları yorumladı. Müziğe 180 derecelik bir açıyla yaklaşan Corea, çeşitli müzik türleri arasındaki sentezle, cesur denemeler yaparken, çocukları da ihmal etmemiş olması, yıllardır ilgiyle izlenen yönü, ünlü piyanistin.

Binlerce seyirci ile Corea'nın bütünleşerek müzik yaptığı konserden sonra Gayle Moran, "2-3 yıldır böyle konser vermemiştik," dedi.

Flütün, çocuklara daha sevimli hitabedebilen sesinden yararlanarak ortaya koyduğu bu şirin yapıtlar, Corea'yı biraz daha yaklaştırdı salondaki dinleyicilere.

Tekrar mikrofona gelen Chick Corea, kısa bir süre önce İstanbul'da konser veren İspanyol gitar virtüözü, arkadaşı **Paco De Lucia** için yazdığı **Marjorka**'yı anons etti. Yaklaşık 12 dakikalık bu güzel beste, dinleyicileri Akdeniz'in ılık rüzgarıyla Majorca adasına kadar götürdü. Steve Kujala'nın bu parçadaki uzayan notaları her üfleyişinde ise Akdenizliliğimizi hatırladık. Özellikle bu bestedeki sıcaklık, akıp giden notalar, dinleyicileri de iyice ısıttı. Corea, ilk bölümün sonu için en uygun besteyi seçmişti.

Corea, konserde çalacağı en uzun bestesini, ikinci yarının ilk parçası olarak belirlemişti. Tek başına yorumladığı 20 dakikalık bestesi iki bölümlüydü:

a) Improvisation Flamenco Spirit
b) Romance

Parçayı anons ederken, son bölümü eşi Gayle Moran'a ithaf ettiğini söylemeyi de ihmal etmedi.

Akustik piyanodaki virtüözitesini bir kez daha kanıtladıktan sonra, Steve Kujala tekrar göründü sahnede ve isimlerini anons etmediği iki yeni bestesini yorumladılar birlikte. Bunlardan birini arkadaşı Steve için yazdığını söyledi.

Sıra gecenin sürprizine gelmişti. Eşi Gayle Moran'ı, kendi bestesini söylemek üzere sahneye davet ettiğinde, dinleyicilerin şaşkınlığı ve sevinci, gerektiği gibi tepki göstermemelerine neden oldu. "Leprechaun" albümündeki ünlü bestesi "Soft and Gentle", yetersiz mikrofona rağmen bütün salonu büyülemeye yetti. Orta yaşını geçmiş bir şarkıcı olan Gayle Moran, son tekniğinin getirdiği tecrübe, renginden hiçbir şey kaybetmemiş pırıl pırıl sesi ve kusursuz bir yorumla sundu şarkısını. Salondaki tepki ve sevinç doruk noktasına ulaşmıştı. Aralıksız 2 dakika süren alkışlara Gayle Moran, Corea'nın bestesi **"Sapin"**le karşılık verdi.

Bu arada saatler 24.00'e yaklaşıyordu. Alkış tufanı bitmiyor, giderek artıyordu. Yeniden sahneye gelen Chick Corea, seyircilere **"Ne yapmamı istersiniz?"** diye sordu. Yükselen alkışları eliyle hafifleterek mikrofona geldi tekrar. Salonu ikiye ayırdı önce. Birlikte müzik yapmayı önermişti. İlk akoru sağ tarafa verdi ve oradan da kusursuz bir yanıt geldi. Piyanonun başına geçen Corea ile 2000 kişi, gerçekten unutulmaz bir gösteri sundu o gece. Hemen hiç falso vermeden tamamlanan bu vokal-piyano show'undan sonra, düzenli el çırpma ile tekrarlandı aynı gösteri.

Tıklım tıklım salon, tam anlamıyla bütünleşmiş, adeta müzikle kilitlenmişti.

Chick Corea, ilk kez geldiği Türkiye'de ilk konserinde dinleyicileriyle 3 saat beraber oldu. Saat 00.30'da dinlenme odalarına doğru yürürken, Gayle Moran'ın ağzından şu sözler dökülüyordu: **"Biz iki-üç yıldır böyle bir konser vermemiştik."**

17 yıllık meslek hayatım boyunca çeşitli vesilelerle ülkemize gelen gerek pop ve rock, gerekse caz sanatçılarının birikisi hariç hemen tümünü izleme olanağı buldum. Edindiğim kesin izlenim şudur ki: Ülkemizde giderek artan bir çağdaş müzik dinleyicisi potansiyeli vardır. Kurumlarımız ve özel teşebbüsümüzün bu konuya eğilmeleri, gençliğimizin kültürel ve sanatsal alandaki bu açlığını gidermek hususunda gösterecekleri olumlu girişimler her zaman takdirle karşılanacaktır. □

DOKTORUNUZ diyor ki...

siz gençlerin sağlık köşesi

'DOKTORUNUZ' diyormuş ki...

diyormuş ki:

«...çocukların ağzına acı biber sürmeyiniz, sonra, sivilceli olurlar. Gençler fazla mastürbasyon yapmayın, sonra, rahatsızlanırsınız. Çok hoplayıp-zıplamayın fıtık olursunuz. Windsurf ruhunuzu dinlendirir, bak onu yapın ...» falan.

Bunu duyunca adamın içinde müthiş bir müdahele isteği doğuyor... vece... ediliyor.!

Artık burası ciddi bir tıp köşesi. Sululuğa izin yok.

Ne yazık ki doktorunuzun işine sen verildi, hatıra olarak köşenin başlığına vücut profili kaldı.

acaba adama haksızlık mı ediyoruz. hani tavrını antidemokratik buluyoruz ama bu konudaki demokratik tavrı da bulabilmiş değiliz. neyse... önce bi arayalım da.

Ana temamız gençleri ilgilendiren sağlık sorunları olacak. Bu da kapsamı belirsiz bir kavram...

Neden olmasın? Çevrelerindeki kişiler onları ilgilendiriyorsa... Annelerinin eldemlerinde kireçlenme olabilir, ya da dedelerinde bunama başlayabilir..

Şimdilik, biraz keyfi olarak saptıyacağım konu/sorunları başlıklar halinde ele alırız. Sizlerden gelen ilgilenme ve tepkilere göre bu keyfilik kaybolur (inşallah!).

Meselâ:

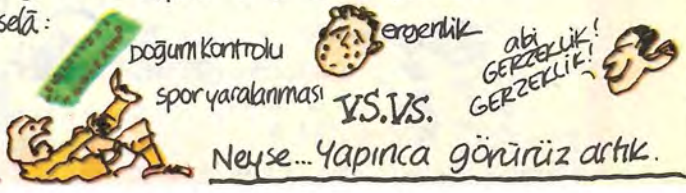

Neyse... yapınca görürüz artık.

Şimdi burda DOĞUM KONTROL YÖNTEMLERİnden (kısaca DKY) gençlere "gidecek" olanlarını açıklamak, tanıtmak istiyorum. Genç yaşlısı ne filan demeyin, kastettiğim, gençlerarası cinsel ilişkilerin planlı (taammüden!) olmaması... anlık duygulanımlar, küçücük etkilenimlerle gelişip gerçekleşmesi. Yani "düzenlilik"ten uzaklığı ve içgüdüselliği... Bu özellikler kullanılacak DKYyi de belirliyor.

← gençlerde bu samimiyet var mı?

DKYlerden birisi KONDOM (prezervatif)
Penise geçirilen lastik bir kılıf adeta. Spermlerin vaginaya çıkması önleniyor, yani döllenme olayını gerçekleştirecek olan taraflardan birinin yolu kesiliyor.

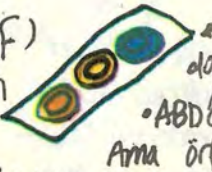

← böyle ambalajlarda dağıtılıyor/satılıyor.
• ABD'de de çiçekleri var.
Ama örf ve adete aykırı bulunduğundan getirilmemiş herhalde. Bunlardan büyük bölümü ABD yardımı.

OLUMLU YANLARI

* Koruma oranı çok yüksek.
* vücuda bir yan etkisi yok sayılır.
* sorumluluk paylaşılıyor hatta erkeğe aktarılıyor.

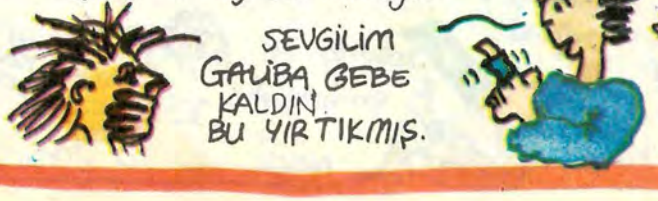

OLUMSUZ YANLARI

cinselliği öldürüyor! hazırlıksız ve de plandışı seri-şildiği durumlara uymuyor!
OHOOO! PREZERVATİFİ BULCAN, TAKCAN.. ÇOK MASRAFLI, KİM UĞRAŞIR!

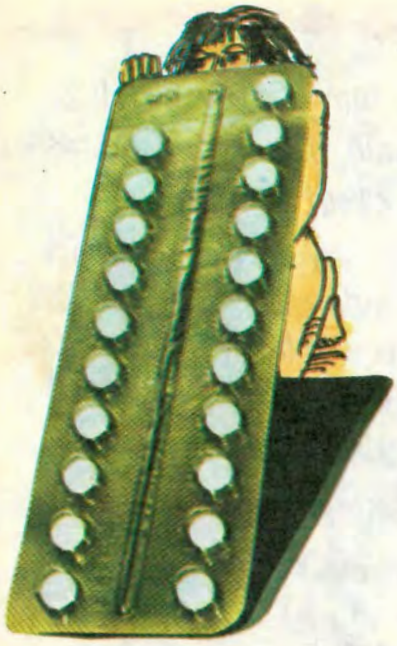

TIBBIN EN ÖNEMLİ VE ACİL GÖREVLERİNDEN BİRİ DOĞUM KONTROLU KONUSUNDA ETKİN VE GÜVENİLİR BİR YÖNTEM GELİŞTİRMEKTİR.

FREUD, 1903

DOĞUM KONTROLU, tıbbın cinsel. özgürlük mücadelesine bir katkısı mı, yoksa dünyadaki nüfus artışını önleyerekten içinde bulunulan genel bunalımın çözümü için bir öneri mi, yoksa...

Herneyse, sonuçta gebelik önlenebilir hale geldi.

Hangi ÖNLENME YAHU?

Bu işte kadınların durumu çok daha fazla vehamet arzetmekte.

P.ÖH, TÜRKİYE'DE CİNSLERARASI İLİŞKİNİN KAÇTAKAÇI CİNSEL İLİŞKİ*..?

*GENÇLER KATEGORİSİNDE

SEN NE DİYORSUN DOKTOR EFENDİ! DAHA GENCECİK EVLENME YAŞINDA BİR GENÇKIZ İÇİN.. OĞLAN ÇOCUĞU OLSA ANLARIM.. AHLAKSIZLIK BU

-mesele.1-

İşin ilginci, o kadar da düşük bir oran di'il. Sadece toplumsal kısıtlamaların azalması rol oynamıyor, gebelik ihtimalinin azaltılabilmesi de etken!

KANITINIZ, ARAŞTIRMANIZ? CİDDİYET LÜTFEN?

SEVGİLİM, GEBELİK SENİN PROBLEMİN

-mesele.2-

Gebelik korkusu berbat birşey.

① ya, baştan cinsel ilişkinin kurulmasını önlüyor.

~di'miama, sonra N'OLUR?

② ya da,

YA ÇOCUKUMUZ OLURSA?

SAHİ..?

KURULANI ZEHİR EDİYOR!

Doğum kontrolunda sorumluluk nedense hep kadına yükleniyor. Tek başına böyle bir sorunu göğüslemek... öyle zor ki. oysa erkekle kadının birlikte kullandıkları bir özgürlüğün YAN ETKİLERİNİ de birlikte gidermeleri daha adaletli gözüküyor insana...

Benim kişisel favorim (DKH)®,©!
yani DOĞUM KONTROL HAPLARI.
Ancak bu nesnelerin de pekçok olumsuz yan etkisi olabiliyor.
En iyisi bir dr.'a muayene olup, sonra salık verilen tipteki DKHyı kullanmak.

diycek çıkabilir. Üzülmeyin, Avrupa'da bile oluyor(muş) böyle şeyler, hatta daha sık. Ülkemizde, bunlara rağmen, kafa doktorların sayısı giderek artıyor.

DKHnın ETKİ MEKANİZMASI

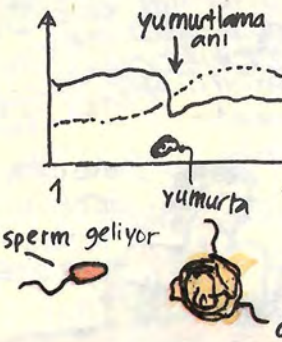

Hormon düzeylerindeki değişmelere bağlı olarak, kadın vücudunda heray bir yumurta serbest kalır.

DKH bu yumurtlama olayını önler. Hormon düzeyindeki değişmeyi önleyerek. 14.gündeki ani düzey değişikliğini önler, yumurtlama da olmaz. (Burada bu kadar anlatılır, okulda böyle bi cevap versek, direkt çakardık!)

şimdi, benim sizlere bir dr.'a bi görünün demem meslektaşlara iş çıksın diye di'il.
Gerçekten -en azından bugün için- sizin farkında olamıycağınız bazı sakıncalı durumların ortaya çıkarılması ve zarardan korunmak için gerekli şimdilik böyle.
Örneğin DKH kullanacak kişinin
*adetleri düzenli olmalı
[normalde iki adet başlangıcı arası 28-30 gündür.]
* bazı KC ve Kalp hastalıkları aşırı şişmanlık DKH için engel!

DKHnın OLUMSUZ YANLARI

* Bi kere, düzenli alınmazsa etkisizliğinden sorumluluk kabul edilmez.

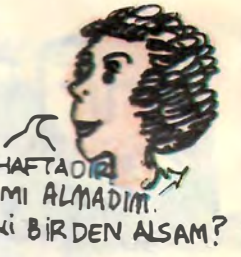

* Kafadan bir hap alındığında, başağrısı, mide bulantısı, sivilce gibi şikayetler çıkabilir.

OLUMLU YANLARI

* İyi bir koruyucu
*

Daha epey yöntem var ama onların çoğu çoluklu-çocuklu kişiler için...
Şimdilik bu kadar. Hoşçakalın.

Coşkun Evcim, toplum gurup elemanlarına göre yüzde 50 oranında kızla birlikte. Çalışma değil, reklam sırasında. Kendisi, önden üçüncü. Guruba "aile" diyor. Aile fertlerini, ailenin reisi (aynı zamanda gençliğin ilâhı) seçiyor. Kızların seçilme yeterliliği biraz daha fazla. Türkiye'de böyle bir sürü aile daha var. Reklam yapma olanaklarına göre farklılaşıyorlar. Bildiğimiz ailenin reisleri, bu işe eskisinden daha hoşgörülü bakıyorlar. Maksat, gençler kötü işlere kanalize olmasın. Dans, sağlam bir kanalizasyon yolu...

Coşkun Evcim'e göre gençlik ilâh istiyor

Kızları bul, dans gurubunu hemen kur

Gençleri "zararsız işlere" kanalize etmenin yollarından biri dans. "Kanalize" çabalarında kızlara rağbet fazla, erkek zaten bol bulunuyor.

SÜLEYMAN-MELİH DEMET TIĞIN

Dans belli bir yükseliş gösteriyor toplumumuzda. **Tolga Han**'la başlayan dans 'fırtınası' birçok gurubun katılmasıyla 'bora' halini alıyor. En büyüğünüzden en küçüğümüze, televizyonun karşısına geçip eğlence programlarının vazgeçilmez bir konuğu olan bu grupları seyrediyoruz. Kimilerimiz mini etekli dans eden kızları seyrederken serinleme imkânı buluyor. İşletme niteliği taşıyan dans grupları da büyük gazinolarda meşhur şarkı zenaatkârlarına eşlik ederek bacak gösteriyor. Müziğin eşliğinde dans edilirken artık dansın eşliğinde de şarkı söylenebiliyor. Dans guruplarının para kazanmak için diğer bir yolları tango'dan rock'n roll'a kadar her türde kurslar vermek. Batı

➡

toplumlarında pek çok okul dans öğretiyor. Bir sanat olarak kabul edilip, kendi gelişimi içerisinde, diğer sanat dalları ile beraber inceleniyor. Ama bizim dansçılarımızın hepsi 'alaylı'. Alaydan yetişip dans dersleri veriyor.

Serbest piyasa kurallarına uymak zorunda olan bu guruplar arasında rekabet var. Hepsi "yenilik" nidalarıyla çıkmasına rağmen, birkaç bacak, birkaç kol hareketi dışında birbirinin aynısı olmaktan kurtulamıyor. Bu arada televizyon birazcık taraf tutup, azıcık kabak tadı vererek belirli grupların diğerlerini 2 boy - 1 boyun geçmelerini sağlıyor.

Hakan Peker, Tolga Han, Çetin Cengiz, Nilüfer Eray, Ümit Eris, Yılmaz Şahin, Coşkun Evcim... Bunlar ismi çıkmış dans gurubu sahipleri. Kurucusu olma sıfatıyla isim babalığını kendi lehlerine kullanıyorlar. Tabii, aynı zamanda gurup elemanları arasında star gibi parlayan da onlar. Bu dans guruplarına, söylenene göre, herkes girebiliyor. Gerçi bir ön eleme yapılıyor ama başaranların çoğunluğu kızlar oluyor. Erkeklere karşı bu eleme biraz sert, yani. Böylece teçhizatı kızların oluşturduğu, starların da genellikle erkek olduğu guruplar varlığını sürdürüyor.

Dansın, bu guruplar dışında yapıldığı yerlerden birisi de liselerimiz. Sosyal ve kültürel faaliyet deyince 'delilo'dan başka bir şey düşünülmeyen okullarımızda aslında bir değişiklik sayılabilir bu. Dansın faaliyet kolları ise şöyle sıralanıyor: Break, disko, akrobatik rock'n roll, electric bugi ve son gelen: Smorf (lastik dans).

Dansın yükselişini seyretmek için tepelere çıkın gibi önerileri reddederek, müziğin sesine kulağımızı verip yönümüzü bulmaya çalıştık. Evreka! Ama müzik sesleri yukarılarda değil alt kattaydı. Basamaklardan inişimiz metronom vuruşlarını andırıyor. **Yılmaz Şahin Dans Stüdyosu**'ndan yayılan müzikle içeri başlarımızı sallayarak giriyoruz. **Yılmaz Şahin**'i arıyoruz, ama yok. Onun yerine gurubun organizatörü, **Yeni Asır**'ın eski muhabiri **Akın Coşkuner**'le konuşmaya başlıyoruz. Bu dans gurubunun kuruluş amacının dans etmek, dans edenlerle beraber olmak olduğunu, bu arada kazancın da işin içine girdiğini söylüyor: **"Gençler doğal yapısı olarak heyecanlıdır. Anarşi ve terör bitti. Artık eskiye dönüş yok. Yeni dönemde zararsız şeylerle uğraşmak, boşalmak istiyorlar. Boş zamanlarını değerlendiriyorlar."**

Yılmaz Şahin Dans Gurubu diğerleri gibi çoğunlukla kızlardan oluşuyor. İki ayrı gurup var; biri amatör, diğeri profesyonel. Profesyonel kadro gazino programlarına çıkıyor. Ayrıca dördü erkek, onu kız toplam ondört amatör var. **Coşkuner** neden kızların çoğunlukta olduğunu şöyle anlatıyor: **"Erkeğin dans etmesinden pek hoşlanılmıyor, kızları görmek istiyorlar. Tabii bu daha çok gazinolar için geçerli."** Daha sonra gurup elemanları ile konuşuyoruz. **Ersin Umulu**, daha önce okul guruplarında, şölenlerde dans etmiş. Dans ederken müzikle bütünleşip hiçbir şeyi görmediğini, böylece rahatladığını söylüyor. Ortaokul son sınıftan ayrılma olan **Gonca Çolak "Dans benim her şeyim"** diyor. **"Dansla birçok şey anlatılabilir. Mesela 'you mean everything to me' iki sevgiliyi anlatıyor, sen dans ediyorsun."** Dans dışında ev işleri ile uğraşan **Gonca** ramazan dolayısıyla oruçlu olduğunu ve Hz. Muhammed'i anlatan bir kitap okumakta olduğunu ekliyor. **Ersin** ve **Gonca** buranın değişik bir çevre olduğunu, değişiklik aradıkları için buraya geldiklerini söylerlerken, çalışmayı yönetenlerin otoriter tutumunun onları hiç rahatsız etmediğini görüyoruz. Alışkanlıktan olsa gerek. Aynı dans gurubundan **Osman Budak** diğerlerinden değişik bir şey söylüyor: **"Yaşamımdaki boşluğu dans ederek kapatıyorum."** Bir dans gurubuyla yetinmeyip **Coşkun Evcim** dans stüdyosunda soluğu alıyoruz. Çalışma olmadığı halde gurup elemanlarının çoğu orada. Günlerinin büyük bir bölümünü orda geçirdikleri kuşkusuz. **Coşkun Evcim** gurubuna "aile" diyor. Bir aile ortamı oluşturduklarını söylüyor. Türkiye'deki aile kavramı ne zamandır bize ilginç geliyordu zaten.

Evcim dansı bir spor olarak görüyor: **"Dans bir spordur, hareket yaparsın, boşalırsın."** Artık futbolda hiçbir şey yapamıyoruz diye üzülmemize gerek yok. Onun yerine dansta madalyalar alıyoruz. **"Ama"** diyor **Coşkun Evcim, "Dans Türkiye'de dejenere ediliyor. Bilen de bir gurup kuruyor, bilmeyen de."** Dans guruplarının bir kişinin adı altında olmasının nedeni ise, **Evcim**'e göre **"gençliğin ilah görmek istemesi."**

Coşkun Evcim "gençlik ilah istiyor" diyor. Camdan kızlar gözüküyor. Kızlar, ilahla birlikte bir dans grubunun temelini oluşturuyor.

Gurubun elemanlarından **Aylin Koç** DTCF'de okuyor. **Aylin "Dans bizi monotonluktan kurtarıyor. Biz dansı topluma kazandırmak istiyoruz"** diye konuşuyor. Bu arada Türkçeyi zor konuşan biri dikkatimizi çekiyor. İsmini anlayamadık ama Avusturya'dan gelen bu dansçı, Türkiye'de break dansını yaygınlaştırmak istediğini söylüyor. **"Avusturya'da herkes break yapıyor. Türkiye'de niye yapmıyor?"** diye soruyor.

Bu soruyu düşüne düşüne stüdyodan çıkıyoruz.

Gülhane Parkı'na anne babalarının elinden tutup gezmeye gelen çocuklar bu arada bir çocuk oyunu izleme fırsatını buldular.

Beş kafadarlar, "Bir Şeftali Bin Şeftali"yi parklarda oynadı

Geçiyorduk, oynadık...

Gecekondu çocukları oyuna kibar muhit çocuklarından daha fazla ilgi gösterdi. İlgi gerçekten oyuna mıydı?

Yazı ve fotoğraflar
EMRE ÜNSEV

Yazın gelmesiyle birlikte tiyatrolar ya perdelerini kapattı ya da başka şehirlerde açmak üzere turneye çıktı. **Beş Kafadarlar Tiyatrosu** ise çalışmalarına ara vermeyip İstanbul'un parklarında, park yoksa buldukları boş bir alanda çocuklara oyunlar oynadı. İranlı yazar **Samed Behrengi**'nin **Bir Şeftali Bin Şeftali** oyununu yorumladılar. 3-18 Temmuz tarihleri arasında Gülhane Parkı, Gültepe, Hürriyet Mahallesi, Gaziosmanpaşa, Çeliktepe, Küçükbakkal, Kalamış Parkı arasında dolaşıp durdular.

Beş Kafadarlar Tiyatrosu bundan iki yıl önce **Nedim Saban** tarafından kurulmuş. Nedim kuruluşlarını, amaçlarını şöyle özetledi: **"Genç yetenekler Türkiye'de birtakım yerlere alınıyor ve sömürülüyor. En azından parasal olarak olmasa bile yetenekleri sömürülüyor. Sen otuz yaşına gelen kadar bekle, biz ustanız deniyor kimi tiyatrolarda. Gençlerin üretim çağı olan o gençlik çağında gençler tiyatro yapamıyor. Gençlerin birlikte üretebileceği bir tiyatro olayı için kuruldu Beş Kafadarlar Tiyatrosu. İlkesi çocuk Tiyatrosu yapmak. Bu ilkeye ulaşmak için ücretsiz oynamak ve tüm kitlelere ulaşmak!"** İlk oyunları **"Bir Eğlendirici Aranıyor"** u dört ay boyunca Aksaray Köşebaşı Tiyatrosu'nda oynamışlar. Geçen sene **"Çizmeli Kedi"**yi sokaklarda ve parklarda, bu sene de **"Koltuktan Kalkmayan Çocuk"** Hodri Meydan Kültür Merkezi'nde sergilemişler. Hemen hemen her oyunla birlikte kadro değişmiş. Şu anda oyuncu sayısı isminden iki fazla olarak yedi kişi: **Nedim Saban** (1967), **Doğan Dayır** (1965), **Mete**

➡

Gültepe'ye gidildiğinde yine aynı filmi mi oynayacaklar dedi bazıları. Oyunculara yaklaşmak, ellerini tutmak, konuşmak için yarıştılar. İzledikleri onlar için hâlâ ulaşılamayacak şeyler. Bu kırılmadığı sürece seyirci oyuncunun verdiğine tabi kalıyor.

Açıkgöz (1965), **Nuray İnal** (1964), **Güngör Varlı** (1966), **Cüneyt Uzunlar** (1968), **Işık Doğantekin** (1964).

Gittiğimiz, gördüğümüz kadarıyla izlenimlerimizi anlatalım birazda. İlk oyun Barbaros Parkı'nda oynanacaktı, eğer oynanmasına imkan tanınsaydı. İzin olmasına rağmen emniyet kuvvetleri gene de izin vermediler. Esas izin kapı kapı dolaşılmış, oraya buraya gidilmiş zar zor en sonunda da Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nde şu şu şu gün, şu şu şu parkta, şu şu şu saatte diye alınmış. Ama ııh dendi, oynamak mümkün olmadı.

Açılışı Gülhane Parkı'na nasip oldu. Bir düşünülürken iki oyun oynandı. Çocuklarla birlikte bir o kadar da anne baba vardı izleyiciler arasında. İlk oyunda park bekçisi oyunu kesmeye çalıştıysa da bir izleyicinin müdahalesiyle vazgeçti. Sohbetimizde bu sahiplenme olayının kendilerini çok sevindirdiğini belirtti beş kafadarlar.

Kartal'da yağmur yağdığından, Pendik'te ise parkta çocuk olmadığından sadece minik bir İstanbul gezisi yapılmış oldu. Gaziosmanpaşa'da Nato Parkı bir yana, herhangi bir çocuk parkı bile yoktu. Dolaşılırken eskiden luna-

Çocuklar, "Güzel", diyor. Nesi? "Herşeyi..." Beş Kafadarlar'a göre bu, "Çocuklar oyunu sevdi", oluyor.

park, yakında ise bina olacak atölyelerin, kaportacıların arasına sıkılmış taş toprak bir alan bulundu. Sinema önünden "biz bir tiyatro oynayacağız" diyerek 4.15 izleyicileri, atölyelerden de on beş dakka çıraklar ödünç alınarak oynandı "Bir Şeftali Bin Şeftali".

Kalamış'ta ilk başta kimseler yoktu ortalıkta. Daha sonra ise gazeteden oyun olduğunu öğrenip çocuklarını getirenleri ve ekip otosundan seyreden beş polis izledi oyunu.

En son oyun Gültepe Yahya Kemal Parkı'ndaydı. İlk gidildiğinde Beş Kafadarlar ve izleyiciler o kadar çok sevmişler ki birbirlerini, ikinci defa ve program dışı olarak kapanışı burada yapmak istemişler Beş Kafadarlar.

Oyun sonraları konuştuğumuz çocukların hepsi ilk defa bir çocuk oyunu izliyorlardı. Tek tük izlemiş olanlar da okullarına gelmiş bir oyunu görmüşlerdi. İstisnasız hepsi oyunu **güzel** buldular. Nesini diye sorduğumuzda ise **"Her şeyini"** dediler. Başka hiçbir laf alamadık ağızlarından. Ufaklıkların cephesinde neler olup bittiğini, neler düşündüklerini bir türlü anlayamadık. Ama en azından ilk tanışıklıklarını kurdular tiyatroyla. Oyunlar sonrası minik bir sohbet yaptık Gülhane Çay Bahçesi'nde. □

"Tiyatroya gelemeyen çocuklara tiyatroyu götürmek.."

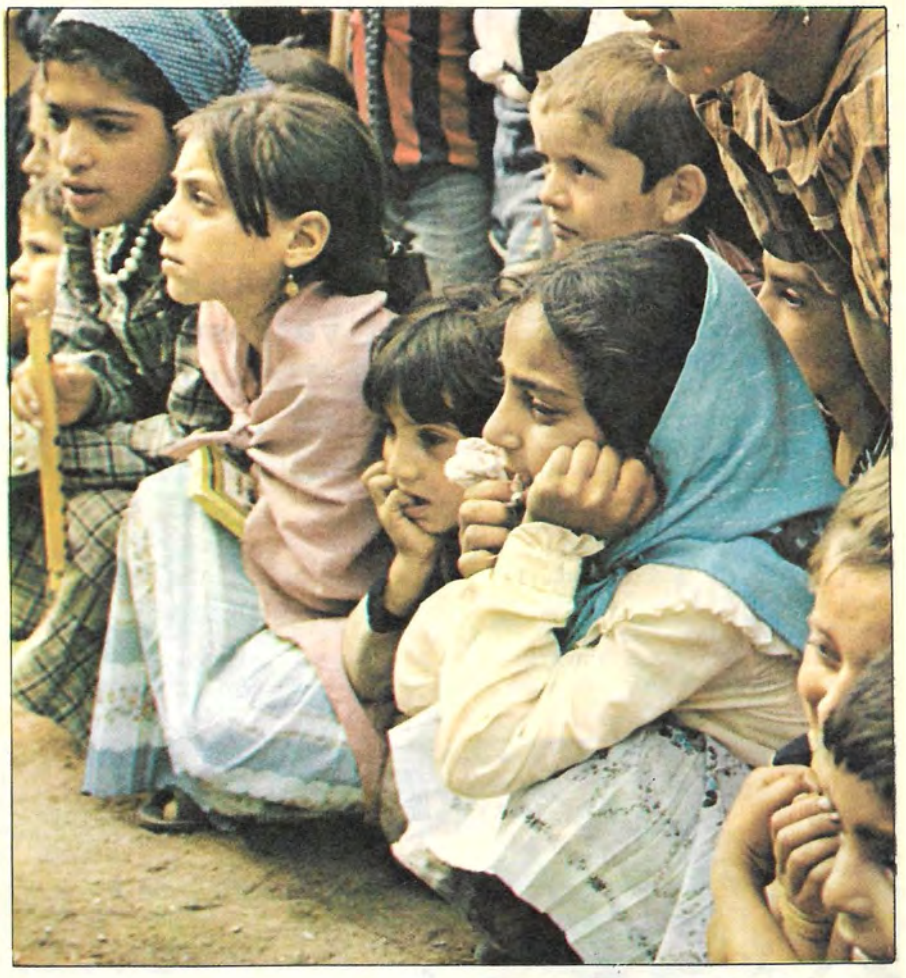

Oyunu belirleme, yönlendirme. Nasıl? Oyunu izlerken sanki başka bir aleme gidiyorlar. Oyundan hatırladıkları sadece şeftali. Gerisi?

— Neden çocuk oyunları ?

Nedim— Büyüklerden ümit kesme sözkonusu çocuk oyunu için. Bunun dışında ülkemizin çocuklarının durumları belli. Eğer biz onlara şu çağda gidemezsek belki kimse gitmeyecek, büyük bir çoğunluğa kimse ulaşamayacak. Çocuk tiyatrosunun ilkesi bu; kitleye ulaşmak, o kitleyi bilinçlendirmek için zaman kazanmak. Çocuğa armağan edilecek çok şey olduğuna, çocuğa hizmet vermenin gerekliliğine ve çocuk olgusuna inandığımız için çocuk tiyatrosu var. Yani çocuğun toplum yapısını bilinçlendirecek, toplum yapısını belirleyecek bir insan olması çok önemli.

Cüneyt— Biz şimdi çocuğu bilinçlendireceğimize inanıyor muyuz? Nasıl olacak bu?

Nedim— Bilinçlendirme değil, kafasına birtakım şeyleri sokabilme de değil. Tabiî ki o olmamalı tiyatronun amacı. Birtakım şeyleri anlatabilme. Biz anlatmazsak kimse anlatmayacak. Bu çocuklar tiyatroya gitmeyecek, gidemeyecekler belki veya en yoz, egemen tiyatrolara gitmek zorunda kalacaklar.

— Egemen tiyatrolar diye bir tabir kullandın. Sizin yaptığınızın farklılığı nerede?

Nedim— Bence içten yaklaşıyor çocuğa. Tüm arkadaşlar çocuk olgusuna inanıyor. Burada şu anda en azından maddi çıkar sözkonusu değil, inanç söz konusu. Çocuğa inanıyoruz. Çocuğu küçümsemiyoruz. Çocuk tiyatrosu tüm dünyada çok para kazandırıyor. Egemen tiyatroyla kastettiğim bu. Egemen dünya görüşleriyle yapılacak bir tiyatro her zaman çok para kazandırabilir. Şöyle derler: "Bakın çocuklar şöyle yapın, böyle yapın! Aslında onlar da belki inanmamaktadırlar. Bu bir görüş değildir, para kazanmak içindir. En büyük farkı bu, ticari bir müessese değil.

Nedim'e göre "Çocuk, oyunları belirliyor ve yönlendiriyor".

Doğan— Çocuk olgun insana karşı bomboş bir yaratık gibi görünüyor. Çocuğu işlemek daha kolay. Çünkü yirmi yaşüstü veya daha fazla kişiler topluma ayak uyduran kişiler her şeyin olmasa bile bir şeylerin bilincinde olan kişiler. Sonuçta çocuğa inmek daha kolay.

Cüneyt— Ben Doğan'a katılmıyorum. Çocukların düzeyine inmek daha zor. Çocukların düzeyine inebilmek için büyük bir deneyim geçirmek lazım. Büyüklerin oyunları algılaması daha kolay.

Nedim— Doğan yanlış anlaşıldı. Çocuğu bilinçlendirme daha kolay diye bir şey yok. Çocuğun kafası daha açık. Beğenisi, zevki, hoşnut olduğu şeyler. Daha doğrusu çocuk daha rahatsız edilmemiş. Halbuki yaşadığımız toplumda hepimiz önyargılarla doluyuz. Biz mesela kendi fikrimizin dışında bir oyun olduğunda hiçbir zaman düşünmüyoruz, hemen bir tepki gösteriyoruz. Hiçbir şey almıyoruz. Çocuğun beyni açık, zihni açık, açık görüşlü bir yaratık. Çocuğun bu açık görüşlülüğünden yararlanarak bir şeyler anlatabiliriz. Fakat bu açık görüşlülüğü sömürmemek gerek. Çocuğa doğru fikirler açıklanmalı. Herkes kendi doğrusunu açıklamalı ve çocuk bütün doğruları kabullenebi-

➡

lir, kafasında tartabilir kanımca. En azından birikim yapar.

Çocuk bizde oyunları belirliyor ve yönlendiriyor. Diğer çocuk tiyatrolarında bunun yapıldığını sanmıyorum. Biz seyircimizle konuşuyoruz, onla birlikte oynuyoruz, onu oyuna katıyoruz. O günkü seyirciye göre oyun birtakım değişiklikler kazanabiliyor. Yani esnek oyunlar oynuyoruz.

— Sahne yerine, parkta oynamayı tercih ediyorsunuz.

Nedim— Maalesef bizim ülkemizde çocuklar parka ve arsalara terkedilmiş. Park çocuğu ve ev çocuğu diye bir ayrım sözkonusu bizim toplumumuzda. Tiyatroya gelebilen de hep ev çocuğu galiba. Parktaki çocuk pek gelemiyor. Bunun dışında pedagojik olarak yaklaştığımızda, çocuklar parkta bedensel bir faaliyet içindeler. Onların zihinsel algılamaya da hazır olduklarına inanıyorum, ben bu bedensel faaliyet içinde. Koşuyorlar, ağaca tırmanıyorlar. O sırada verilecek tiyatronun çok sağlıklı olacağına inanıyorum.

Bütün halka tiyatroyu getirmek, sokak tiyatrosu önemli. Sokaktan geçen adama, çocuğa, insana dur kardeşim, ğildi. Seyirciye göre nabza şerbet vermeye zorlamak sözkonusu. Yoğun günlük tempo içinde insanları bir on iki, on üç dakika "Durun bir dakika, şu hiç aklınıza geldi mi?" demek çok önemli bence.

Mete— İnsan sahnede oynarken hiç kimsenin bir müdahelesi olmuyor. Park tiyatrosunda adamın bir tanesi çıkıyor ordan bir şeyler söylüyor.

Sokak tiyatrosunda belirlenmiş koşullar yok, koşulsuzluklar var.

Nedim— Sokak tiyatrosunun farklılığı elindeki verilerin belli olmamasından kaynaklanıyor. Elinde bir park var. O parkta nasıl bir oyun çıkartacağını bilmiyorsun. Seni seyirci belliyor. O yönlendiriyor. Salonda seyirciyi çok tanımak gerekmiyor. Halbuki burada seyirciyi görüp, seyircine göre oynamak, birlikte oynamak durumundasın. Bunun dışında belirlenmiş birtakım koşullar yok, koşulsuzluklar var. Her yerde değişik oyunlar çıktı. Bir Gültepe, Gaziosmanpaşa veya Gülhane aynı değildir. Seyirciye göre nabza şerbet verme olayı; bence sokak tiyatrosunun bir yönü de bu. Çünkü insanlar tiyatroya gittikleri zaman kendilerini hazırlıyorlar, biz şimdi bir oyun izleyeceğiz diyorlar. Burada yok. Sen insanların yolunu kesiyorsun, dur bir dakika burada bir oyun izle diyorsun. Sen bu insanlara ters geldiğin an da oyunu izlemem diyor.

Park tiyatrosunun yabancılaştırması da yakınlaştırması da iki ekstrem nokta. Mesela salonda seyirci yabancılaşır, susar konuşmaz. Sokakta seyirci yabancılaştığı zaman küfreden, yüzüne tükürür. Salonda seyirci yakınlaşır, ayağa kalkar alkışlar. Sokakta olduğu zaman gelir seni öper. Yani iki ekstrem var. Seyirci ile içiçe oynuyorsun oyunu.

Çocuklar için olduğu kadar, Gültepe'nin sakinleri için de yepyeni bir olay tiyatro. Onların da ilk tanışıklıkları.

Mikrop her yerde yaşar, meselâ parkta

Şeker Portakalı, parkta prova ediliyor. Sahne: Aşıklar Parkı. Dekor: Apartmanlar, ağaçlar. Seyirci: Park sakinleri.

Tiyatro kişileri, toplumun her parçasını, birbirine öyle güzel kaynaştırır ki... Seyircilerin birbirine bakışı bile, insanların kaynaşmasında tiyatronun ne büyük bir rol oynadığını göstermeye yeter. İşte ben, herkesi, her çevreyi, tiyatro aracılığıyla birleştirme olanağının peşindeyim. İngiliz sahne yönetmeni **Peter Brook** bu sözleri birçok kez tekrarlamış. Paris'in işçi mahallelerinden birinin arkasındaki yıkık bir tiyatronun kalıntıları üzerine kurduğu **Gecekondu Tiyatrosu**'nda bu düşünceyi yaşanır kılmaya çalışmış.

Herkesi, her çevreyi birleştirmek ne ölçüde mümkün, bilemiyoruz. Ama Ankara'daki **Mikrop Oyuncuları**, farklı yaşantılar ve düşüncelerden gelen gençleri biraraya getirirken **Peter Brook**'un bu fikrini akıllarına getirdiklerini söylüyorlar. Çoğu **Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi**'nden olan gençler başlangoçta **Grup Çağrı** olarak çalışmaya başlamış 18 kişilik bir ekiple. İlk çalışılan yer, bir ilkokul sınıfı. Daha sonra **Libya Kültür Merkezi**. Ekip 45 kişi. Bu arada isim de değişip **Mikrop Oyuncuları** oluyor. "Neden Mikrop"a verdikleri cevap uzun: **"Gözlerinizle işitebilmeniz için kulaklarınızı patlatmak mı gerek? Seyirci bu sözleri yadırgar. Seyirci tedirgin olur. Bu oyuncular diğerleri gibi değil, bunlar sahnede mikropluk yapıyor derler. Mikrop Oyuncuları, her hafta seyircilerinin karşısına bir değil altı oyunla çıkarlar. Sahnede oyunlarıyla birlikte şiiri, müziği, dansı bir kazanda kaynatırlar."**

Mikrop Oyuncuları, Libya Kültür Merkezi'ndeki çalışmaya Mayıs sonlarında ara vermek zorunda kalınca, Beştepe'deki Âşıklar Parkı'nda prova yapmaya başlamış. Ne de olsa "açık" öğretimde okuyor çoğu! Bir de mikrop'un her yerde yaşama şansına sahip olduğunu söylüyorlar. Ama, **Libya Kültür Merkezi**'nde çalışmaya ara verilmesi, grup elemanlarının çoğunu umutsuzlaştırarak dağınıklığa sürüklemiş. Parkta çalışmaya biraz da bu havayı dağıtmak için karar verilmiş. Gruptan **Ünal**, Mayıs sonundan Haziran sonuna kadar süren park izlenimlerini aktarıyor:

"Başlangıçta park sakinleri şaşkınlıkla karşıladı. Parka hergün gelen beş kişilik bir emekli grubu epey bozuluyordu. Bu bozulma zamanla meraka dönüştü. Bu arada grubun erkek oyuncularına ilgi göstēren kız izleyiciler oldu; gruptaki bazı erkekler de parkta provayı izlemeye gelen kızlara kesik atmaya başladılar. Bu noktada park provalarını biraz disipline ettik. Bir süre sonra parka gelen genç izleyiciler gruba girme isteğiyle artistik gösteriler yapmaya başladılar. Çocuklarını parka getiren aileler de grupla ilgilendi. Hatta bir anne, çocuğuna da oyunda rol verilmesini istedi. Böylece 4 yaşındaki Demet de provalara sürekli katılmaya başladı. Arkasından Demet'in arkadaşları işe karıştı. Bu süreçte Demet büyük bir değişim geçirdi. Çekingenliği gitti, biraz da "büyük" havalara girdi. Haziran sonları yaklaşırken, artık insanlar parkta provayı izlemek için belli saatlerde toplanmaya başladı. Biz de ağaçlara prova yerini, saatini bildiren birtakım haber ilanları astık. Haziran sonunda, Libya Kültür Merkezi'ne dönüş olanağı doğdu. Ama grup elemanları, provaların bir kısmının gene parkta yapılmasını istiyor.

Mikrop Oyuncuları, şimdilerde tatilde. Önümüzdeki tiyatro sezonunun başında **Maruo de Vasgoncales**'in **Şeker Portakalı**'nı oynayacaklar. Romanı kendileri oyunlaştırmışlar. Yerleri gene **Libya Kültür Merkezi**. Mikroplarla ilgilenenler için yazışma adresi:

Mikrop Oyuncuları Turgut Reis cad. 36/9 Maltepe-ANKARA

Veliefendi. Millet ganyan peşinde. Jokey kulübü, atlarla milleti buluşturup kurupiyelik yaparak malı götürüyor. Küçük bir hisse de Kredi ve Yurtlar Kurumu'na kalıyor.

Ganyanın ezeli galibi Türkiye Jokey Kulübü

HAKAN KENİ

Temmuz'un 18'iydi. O gün bulutlar arasına saklandığından mı nedir, hain rüzgar bir yaprak tanesini bile hışırdatmıyordu. Ayın ortası geçilmiş, **Gençlik ve Toplum** çalışanlarının ceplerindeki enflasyon ıslağı paralar suyunu çekmişlerdi. İşte tam bu esnada, çalışanları mali yönden kalkındırmak gerekçesiyle **Veliefendi**'ye gitmeye karar verdik. Öteden beri dergi bünyesindeki örgütlü atyarışı sevenler hareketine muhalif olan **Tanıl**'ın itirazlarına rağmen denkleştirdiğimiz üç-beş kuruşla **Veliefendi** yolunu tuttuk. Biz ayrılırken atyarışı sevenlen hareketinin fedaisi **Yiğit** Tanıl'ı pratik eleştiri yöntemleriyle ikna etmeye uğraşıyordu.

Teklifin genel olarak bu denli ilgi görmesinin en önemli sebeplerinden biri dört gün önce altılı ganyanın 400 milyonun üzerinde para dağıtmış olmasıydı. Ne hazin bir tesadüftür ki senelerin tecrübeli atçısı olan bir arkadaşımız o 400 milyonluk günde **Bodrum**'da bulunuyordu. O büyük günden bir gün önce İstanbul'la yaptığı telefon görüşmesinde o zamana kadar bu soylu spora yüzvermeyen kimi arkadaşların **tiyo** istekleriyle karşılaşmıştı. Karşılıklı fikir teatisinde bulunulmuş, ama bu arkadaşın tahminleri (yarış camiasından uzun sayılabilecek bir süre ayrı kalması nedeniyle) isabet kaydedememiş ve sonuçta kaybedilmişti.

Yarış Başlıyor

Hipodrum hafta ortası olmasına rağmen kalabalıktı. Genç-yaşlı, kadın-erkek her tür insanı yarışlarda görmek mümkün. Genç kızlarının çoğunun heyecan için (genellikle erkek arkadaşlarıyla) gelmelerine karşılık sıkı hasta yaşlı teyzeler de var. Müzmin yarış hastası öğrenci gençler de az değil. Bunlar

umumi görüntüye uyuyorlar. Hipodromdaki umumi görüntü bir elde bira şişesi, öteki elde tahmin bülteni ve kuponlar...

Genç kızların ve çoluğuyla çocuğuyla gelmiş olan ailelerin az olmamasına rağmen, asıl büyük kalabalık yarış hastaları.

Veliefendi'de her koşu günü yedi ya da sekiz koşu yapılıyor. İki-üç dakika süren koşulardaki heyecandan sonra bir de yeni koşuya kadar olan 30 dakikalık arada yaşanan heyecan var. Biten koşuya ait oynadığınız bahis biletleri tutmuşsa koşudan hemen sonra tediye gişelerinin önünde kuyruğa girip paranızı almanız gerekiyor. Bu pek az kişiye nasip olan kuyrukların yanında bir de yeni koşu için bahis bileti alma kuyrukları var. Asıl kalabalık orada.

Bir talih oyunu olan atyarışlarında kimlerin kazandığı konusunda ne yazık ki büyük fikir ayrılıkları var. Karamsarlar atyarışlarında atların (aslında atlara yakın bir zümre kasdediliyor) hep kazandığını, eşeklerinse kazanmak için oynadığını (ama kaybettiğini) söylüyorlar. Bir yarışsever olarak aynı kanıda olmayan birisi bu iddiya şu Arap atasözüyle cevap verebilir: **Saadet-ül Dünya Alâ Zahr-ül-hayl** (Dünyanın nimeti Atın Sırtındadır).

Nimetin (ya da refahın) hep birilerinin sırtından kazanıldığı bir dünyada birtakım insanların da atların sırtından kazanmaya çalışmalarında hiçbir kötülük olmasa gerek.

Yine de birtakım rakamlara bakınca asıl kazananın **Türkiye Jokey Klübü** olduğu gibi bir his uyanıyor insanın içinde. TJK 1953 yılından beri **Tarım Bakanlığı** adına müşterek bahis oynatma işin üstlenmiş özel statülü bir klüp. Yani devlet adına krupyelik yapıyor. Toplam hasılatın yüzde 20'si bu klübe kalıyor. (1983 yılında müşterek bahis cirosu 15 milyar lira idi ve bunun 3 milyarlık bölümü TJK'ne kaldı).

Toplam hasılatın küçük bir bölümünü de **Kredi ve Yurtlar Kurumu** alıyor. Bu parada yeni yurtlar açılması falan için kullanılıyorsa öğrenciler için atyarışı oynamanın bir de sosyal dayanışma yönü var demektir!

ATATÜRK VE AT YARIŞLARI

Cumhuriyetin ilk yıllarında Batılılaşma çabaları içinde hipodromun da önemli bir yeri varmış. Batı'da olduğu gibi devlet ricalinden önemli kişilerin özel yarış giysileriyle gittikleri bir yer durumundaymış Ankara Hipodromu. İnönü, Bayar ilk atçılardan olarak bilinirler ve bu kişilerin atları en büyük yarış olan Gazi Koşusu'nu kazanmışlardır.

Atatürk'le ilgili bir rivayet vardır: İngiltere'den 1933 yılında 10 tane İngiliz atı alınır. Bunlardan **Yıldız** *adı verilen bir at da Atatürk'e verilir (diğer atlardan biri İnönü'ye, biri de Bayar'a armağan edilmiş). Bu dağıtım işlemi, atların performansları belli olmadan yapılmış olsa gerek ki, Yıldız koşmaya başladığında hep nal topladığı ortaya çıkar. Yine Atatürk'ün geldiği bir gün jokey ve seyisler Yıldız'a koşuyu kazandırmak için önceden anlaşırlar. Fakat Yıldız o kadar paspal bir attır ki, bu hileli yarışa rağmen sonuncu olur. Atatürk'ün o günden sonra Hipodroma bir daha hiç gelmediği söylenir...*

Atyarışlarına olan ilgiyi pekiştiren kimi nedenler de var ve bunlar para kazanmakla ilgisiz değil. Bu nedenlerden birincisi her gün yedi-sekiz koşu olması ve her koşu için birden fazla bahis oynama imkanı bulunması. Yani oyun oynayan bir insan büyük ihtimalle bir şeyler kazanabilir, kazanma "mutluluğunu" yaşayabilir.

"Yarışçılığın Dilsiz Felsefesi" adlı yazının yazarı **Necdet Akdemir**'e göre (**Yarış/Yetiştiricilik Dergisi** 1982 sayısı, TJK yayını) hipodromda atların gölgesinde akıllar yarışırmış. Bu görüşe, para kazanma faktörünü pek gözönüne almadığı için katılmak mümkün değil. Fakat binlerce kişi arasında hele sürpriz bir neticeyi yakalayınca bunu teşhir etmek ve bunun mutluluğunu yaşamak yaygın bir olay.

Hipodroma gelenler kabaca ikiye ayrılabilirler: Hastalar ve heyecan olsun diye gelenler. İkinciler için kazanılan ufak şeyler bile yeterli. Hastaların bitmeyen ilgisinin sebebi ise her zaman için kazanma umudunun varolması: bir hafta yakın arkadaşı altılıdan milyonlar kazanırken kendisi beşte kalıyor, öteki hafta sürprizi bildiği halde altılıyı yakalayamıyor vs. vs. ama hep bir gelecek hafta var.

Türkiye'de en zengin yayın faaliyetlerinden biri atyarışı alanında. Her koşu günü 40'a yakın tahmin bülteni yayınlanıyor. İki günlük gazetede koşu günleri tahminlere çeyrek sayfa ayırmakta. Ayrıca iki tane de haftalık yarış dergisi var. Bu dergilerde gelecek koşular üzerine tahminler-değerlendirmeler ve geçmiş koşuların kritiği yapılır.

Bu kadar bol yayın faaliyetinin olduğu ve tarihi Cumhuriyetten eski (**Osmanlı Jokey Klubü**'nün kuruluş tarihi 1909) olan atyarışçılığında kendine özgü bir dili (jargonu) var. Her uzmanlaşma alanında olduğu gibi atyarışı alanında da bu özel dile "eskidikçe" vakıf olunuyor. "Eskiler" kullandıkları deyimlerden kendilerini belli ediyorlar ve belli bir saygınlıkları var.

Umumi görüntüye yabancılaşmamaya çalışarak kalabalığın arasında heyecanı yaşadık. Altılının ilk ayağını bildik. Ama ikinci ayakta bizim tek geçtiğimiz **Serihan** isimli at son on metrede **Sonbatur** isimli hain bir at tarafından geçilince altılı battı.

Hipodrumu terkederken bu sonucun bize burjuvazinin bir oyunu olduğunu mırıldanıyorduk. □

Tahmin süreci, yarıştan 10 kat uzun sürüyor. Tahmin yarım saat, yarış 3 dakika. Aslında sonuç önemli; yani para. Ama bu hengâme içinde insanlar yıllarca yarım saatlik umutlarla sürüklenebiliyor.

Gerçek aşk ve mutluluk 160 sayfa, 150 lira

Tanışma 25.
bakışma 26.
niyetlenme 27.
sevişme 159.
sayfada,
hasret ve
aksilikler de
arada

ŞİMDİ DİZİLER BEYAZ, AŞKLAR BEMBEYAZ

FATMA YILMAZ
DEVİN ERMAN
ÜMİT ÖZCAN

Ama kaburgaların, diye zayıf bir sesle itiraz etti Stacia. Mutluluk onu o kadar çabuk sarmaktaydı ki, alışmakta ve mantıklı davranmakta güçlük çekiyordu.

- Onlar sağ tarafımda. Soldakiler iyi. Burada bir taneye daha ihtiyacım var.

- Bir tane daha ne? Nerede?

- Kaburga. kemiği sevgilim. Gülümsedi Paul. Özgürlükçüler ne derse desin, ben hâlâ kadının Adem'in kaburga kemiğinden çıktığına inanıyorum.

- Sadece Havva.

- Sen Havva'sın. Sen güzel olan herşeysin Stacia.

- Oh Paul.

Onun saçını okşadı Stacia.

- Seni o kadar çok seviyorum ki.

- Oh tanrım seninle... Seninle sevişmek istiyorum.

Henüz kitabın sonuna gelmediniz, dikkat edin 92. sayfadasınız. Unutmayın bir Beyaz Dizi **mutlaka 159. sayfada bitmek zorundadır. Ve sevişme sahneleri genellikle son sayfalarda gerçekleşir. Sakın ilk baştan böyle bir şeye kalkışmayın, şunu bilin ki erkeğe kendisini kolay teslim eden bir kadın kolay terkedilmeye mahkûmdur.**

Önce nazlanın nazlanabildiğiniz kadar. Sol parmağınıza yüzüğü geçirdiğiniz anda başardınız. Artık dilediğiniz gibi davranabilirsiniz. Ama iş bununla da bitmiyor. Onu elinizde tutmanız da önemli.

Eğer genç ve bakireyseniz **ve eğer sıradan bir işiniz varsa hiç üzülmeyin karşınıza çelik grisi gözleri olan bir adam elbet çıkacaktır. Fakat gerçek aşkı arama sürecinde zorluk çekmemeniz için size önce kendinizi tanıtalım, sonra da gerçek aşkınızda bulunması gereken özellikleri sayalım dedik.**

ÖNCE SİZ

Genellikle sıradan mesleklere sahipsiniz, terzilik, sekreterlik gibi. Fakat bazen gazeteci ya da tiyatro oyuncusu da olabilirsiniz. Müthiş gururlusunuz, bunu sakın unutmayın. **Gurur kişiliğinizin temelidir. Bazen kızıl saçlı, çilli ve yeşil gözlü, bazen kumral, beyaz tenli ve topaz rengi gözlü olabilirsiniz. İlk bakışta sıradan görünebilirsiniz, fakat bakmasını bilen o sıradanlığın altındaki güzelliği görecektir. İstisnasız her zaman zarif, uyumlu, uzun saçlı ve uzun bacaklısınız. Çünkü kısa saç genellikle olumsuzluğun ifadesidir. Daha önce de söylediğimiz gibi istisnalar dışında bakiresiniz. Üvey babanız tarafından ırzınıza falan geçilebilir, ama bakireliğinize zeval gelmez. Bakireliğiniz gerçek aşkınızı beklemektedir. Yaşınız 18 ve üstüdür. Hadi artık yolunuz açık, kılıcınız keskin olsun.**

ŞİMDİ GERÇEK AŞKINIZ

Kesinlikle sıradan değildir. Soyludur ve çok zengindir. Bazen tüm umutlarını bağladığı kadın tarafından terkedildiği için kadınlardan nefret ediyor olabilir, size rastladığında hiç yüz vermeyecektir. Umutsuzluğa kapılmayın, kazanacaksınız çünkü o gerçek aşktır. Boyu genellikle 1.90'dır, daha yukarısı da olabilir. Yakışıklılığının en önemli göstergesi budur. Uzun boyludur ama o vücuttan beklenilmeyecek kadar da zariftir. Sportif görünümlüdür. Vücudu üçgen, bacakları uzundur. Üstünde bir dirhem yağ dahi bulunmaz. Gözlerine gelince: Çelik grisi (bakışlar sert ama okşayıcı) engin denizler kadar lacivert, sarı benekleri olan bir yeşil olabilir. Burnu gururludur ve çenesi mutlaka köşelidir. Genellikle esmerdir, çünkü sarışınlık yumuşaklığın göstergesidir. Teni de yaz kış bronzdur. (Nasıl oluyorsa?) Pahalı zevkleri vardır. Sigara kullanmaz velhasıl kötü alışkanlıkları yoktur. Hayatlarına sizden önce çok kadın girmiştir bunu unutmayın. Yani rahip (!) hayatı yaşamamıştır hiçbir zaman ama o da hep gerçek aşkı arayıp durmuştur. Sonunda mutlaka bulurlar, tıpkı sizin bulduğunuz gibi. Yaşları 30 ile 40 arasıdır, daha küçük olamazlar. Sizinle arasında en az 10-15 yaş fark vardır her zaman. Gerçek aşkınızı ararken bu niteliklerin onda bulunup bulunmadığına dikkat edin, sonra hayal kırıklığına uğrayabilirsiniz. Bizden söylemesi.

Artık kadınsanız erkeği, erkekseniz kadınları tanımakta tecrübelisiniz, sırtınız yere gelmez. Korkmayın ve sabredin. Bu sabrın sonunda mutlaka gerçek aşkı bulacaksınız. Ve o aşka genellikle yıldızlı bir gecede rastlayacaksınız.

Eğer uçağınız düşmüşse kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerdeyseniz, her şey bitmedi. Yanınızda yukarıdaki tanıma uygun bir erkek varsa iyi bakın, karşınızda gerçek aşk duruyor. Fakat daha işin başındasınız, çeşitli engelleri (önce gururunuzu) aşacak gücü kendinizde bulmalısınız. Ama biz sanıyoruz ki bu potansiyel sizde mevcut.

Kocanız teröristlerce kaçırılıp geri döndüğünde size soğuk mu davranıyor? İçinde sonsuz hazlar tattığınız yatağınızı yumuşak bulup yerlerde mi yatıyor? Korkmayın! Köşeli çenesi hâlâ yerinde ve çelik grisi gözleri sizi yine delip geçmeye devam ediyor. Çabalayın kazanacaksınız.

Sekreter misiniz? Bütün gün daktilo yazmaktan parmaklarınız mı ağrıyor? Kaldırın başınızı daktilonuzdan ve kar-

➡

Neslihan Beyaz Dizi'de ne arıyor?

"Yaşantıma uymuyor, kitapta yaşıyorum"

Neslihan on yılını Almanya'da geçiren ve bir sene önce Türkiye'ye dönen 17 yaşında bir genç kız. Almanya'da alıştığı hayattan kopan **Neslihan** burada hayallerini Beyaz Dizi'de arıyor.

- Düş kurmayı sever misin, nasıl düşler kurarsın?

Neslian- Düşlere pek inanmıyorum. Çünkü gerçek değiller. Sonuçta kendimi kandırırım. Bazan olmasını dilediğim şeyler ama, hey aptal mısın kendine gel, diye uyarırım kendimi.

- Beyaz Diziyi sürekli okur musun?

Neslihan- Sürekli değil, elime geçtikçe okurum. Bu kitapları genellikle annem okur, ben de bir gün çok sıkılmıştım, bir tanesini okumaya başladım. Hoşuma gitti, şimdi ara sıra okuyorum.

- Beyaz Dizide okuduklarınla gerçek yaşam arasında nasıl bir bağlantı kuruyorsun?

Neslihan- Gerçek olmadıklarını biliyorum. Mesela orada anlatıldığı gibi yakışıklı, zengin ve gururlu birisini aramıyorum. Çok sıkıldığımı ve bir şeye üzüldüğüm zaman bu kitapları okuyarak rahatlıyorum. Mesela ben kendi erkek arkadaşlarımda böyle özellikler ararsam hayal kırıklığına uğrayacağımı biliyorum.

- Erkek arkadaşlarınla ilişkilerin nasıl?

Neslihan- Erkek arkadaşlarımla belli bir düzeye kadar ilişkim var. Ne zaman ki benden yapamayacağım şeyleri istiyorlar, o zaman onlarla ilişkimi kesmek zorunda kalıyorum. Çünkü ailem ve toplum böyle şeyleri hoş karşılamıyor. Hem de ben Almanya'da yaşadığım için erkek arkadaşlarım benden diğer kız arkadaşlarımdan istemedikleri şeyleri talep ediyorlar.

- Ailen erkek arkadaşlarınla ilişkilerini nasıl karşılıyor, onlara her şeyi anlatır mısın?

Neslihan- Ailem anlayışlıdır. Erkek arkadaşım olduğunu bilirler. Ama annem her zaman tembih eder, ters davranışlarda bulunmamam için. Aslında onların rahatsızlığı da çevrenin bunları hoş karşılamaması.

- Bir Beyaz Diziyi bitirdiğinde ne hissediyorsun, kendini kitaptaki kızın yerine koyar mısın?

Neslihan- Kitapta anlatılanların benim yaşantıma uymadığını biliyorum. Ama kitabı okurken kendimi oradaki kızın yerine koymak hoşuma gidiyor. Gerçekte yaşayamayacağım şeyleri kendime ve başkalarına zarar vermeden yaşama olanağını buluyorum. Fakat kitap bittiğinde ben yine Neslihan oluyorum. Fazla etkisinde kalmıyorum, kalmamam gerektiğini biliyorum. Çünkü kitapta okuduğum şeyleri kendi yaşantımda aramaya kalktığımda sonuç hüsran.

- Beyaz Dizinin genç kızları kendilerini genellikle gerçekten sevdikleri ve evlenecekleri erkeklere saklarlar. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?

Neslihan- Evet öyle. Ben öyle düşünmüyorum, fakat bu davranışın dışına da çıkamıyorum. Çünkü toplum böyle istiyor. Bunun dışına çıktığımda aileme de ters düşerim, bu da beni rahatsız eder.

- Peki senin kızın olsa, bu konuda onun nasıl davranmasını istersin?

Neslihan- Ben bu konuda ona baskı yapacağımı sanmıyorum. Dilediği gibi davranmasını, ama her şeyi bana anlatmasını ve benimle arkadaş olmasını isterim.

- Otursan sen de bir Beyaz Dizi yazabilir misin?

Neslihan- Tabii yazarım. Böyle bir kitabı yazmak hiç zor olmasa gerek. Oradaki belli özelliklere, tiplere göre kalıpları yerine yerleştirip kısa bir sürede böyle bir kitap yazılabilir.

- Beyaz Dizinin dışında ne gibi kitaplar okuyorsun?

Neslihan- Okuma alışkanlığı pek edinemedim. Çünkü Türkçe okumakta çok zorlanıyorum. □

şınızdaki masada oturan (Bazen yan odada da olabilir, çeşitli vesilelerle daktilonuzun başından kalkıp yanına gidebilirsiniz) patronunuza bir bakın. 1.90 boyu ile sizi bekliyor.

Kızkardeşiniz çocuğunu başınıza atıp gitti mi? Ve siz onu kendi çocuğunuz gibi benimsediniz mi? (Hep böyle olur) Yine de umutsuzluğa kapılmayın. Çocuğun amcası, dayısı ya da olanlardan habersiz babası bütün karakteri ile birlikte kapınızı çalabilir ve hatta size evlenme teklif edebilir. Gerçeği öğrendiğinizde ondan nefret edecek, ancak çok sevdiğiniz o minicik yavru için istemediğiniz halde bu evliliğe razı olacaksınız. Ama unutmayın o her şeye rağmen kaçırılmaması gereken gerçek aşktır.

Erkekseniz ve gerçek aşkı arıyorsanız mutlaka tesadüfleri değerlendirin. O önemsemediğiniz tesadüfler size gerçek aşka giden yolu açacaktır. Aşkın yolu sarp ve dikenlidir ama her şeye rağmen güzeldir de. Herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda ufak tefek zarif bir kadının saf çocuksu bakışları ile karşılaştığınızda, o bakışların sizin için hiçbir anlamı olmayabilir ama, gördüğünüz her kadında artık o çocuksu bakışları arayacaksınız, çünkü şimdiye kadar size kimse öyle bakmamıştır.

Damarlarınızda ateşli İspanyol kanı mı dolaşıyor? O tesadüfler ki, sizi kibirli nişanlınızdan ayırıp, sizden nefret ettiğini söyleyen (ama acımayan) hiddetli bakışlarından saflık ve gurur okunan bir İngiliz kızına götürecektir. Artık ateşli İspanyol kanınız alev alev kor bir halde yanmaktadır.

Haber peşinde koşan maceraperest bir gazeteci misiniz? Kimbilir gerçek aşk belki Sri Lanka'da, belki Avustralya'da, belki de Yeni Zelanda'da 18 yaşında çilli suratı ile karşınıza çıkacaktır. Gururunuz buna engel olabilir, kadınlardan nefret ediyor olabilirsiniz ve hatta onun o gençliğindeki saflığı, taze liği (kendinize güvenmediğiniz ve ilkelerinizden taviz vermek istemediğiniz için) bozmak istemeyebilirsiniz ama ne yapsanız da nafile, gerçek aşk karşınızda durmaktadır.

Gerçek aşk bazen saf, bakire ve tertemiz, bazen de köşeli çene ve çelik grisi gözlerdir. Gerçek aşkın ensesinden ve göğsünden kıvırcık ve haşin kıllar fışkırabilir. Gerçek aşk zaman ve mekân dinlemez, her an böyle bir şeye hazırlıklı olun. O sizi mutlaka bir yerde hiç beklemediğiniz bir anda yakalayacaktır.

VE ŞİMDİ KUTSAL BAKİRELİĞİNİZ

"Abby kulaklarına inanamıyordu, onun kendisine zorla sahip olmasını beklerken karşısında anlayışlı bir erkek bulmuştu. Genç adamdan kendisine bir tehlike gelmediğini görmek Abby'i rahatlatmıştı... Şimdi onu her zamankinden daha çok öpmek istiyordu."

Böyle bir anı siz de yaşıyor olabilirsiniz. Onu gerçekten hiç kimseyi istemediğiniz kadar istiyor ve seviyorsunuz... Ama şunu unutmayın, hâlâ bakiresiniz. Siz bir Beyaz Dizi kızısınız ve Beyaz Dizi'nin kızları -genellikle- evleninceye kadar bakire kalırlar. Eskaza bakire değilseniz bile, gerçek aşkın karşısında böyle bir şeyi ilk defa yaşıyor gibi olmanın tecrübesizliği içindesinizdir hâlâ.

Bekaret sizin en büyük erdemlerinizden biridir. Bunun dışında iyi yemekler, pastalar yapar, dikiş dikmeyi de becerirsiniz ve hafif bir makyajla muhteşem bir kadın haline gelmeniz işten bile değildir. Dış görünüşünüz ve milliyetiniz o kadar da önemli değildir aslında. Herkes, hatta okuyucunun kendisi bile olabilirsiniz.

➡

BEYAZ DİZİ'LER NASIL YAZILIYOR?

HERKES YAZABİLİR

Piyasada iki tür Beyaz Dizi kitabı satılıyor. Biri eski Beyaz Dizi, diğeri yeni çıkan Beyaz Dizi-Yeni Umutlar. Eski Beyaz Dizi'yi Mills and Boon Limited, Yeni Umutlar'ı ise Publishing Group şirketleri çıkarıyor. Bu şirketlerin çıkardıkları çeşitli diziler arasından yalnızca iki tanesi Türkiye'de basılıyor. Bu şirketler yazar kadrolarını özel olarak yetiştiriyor. Beyaz Dizi yazmak isteyen kişi şirkete müracaat ettiğinde kendisine Beyaz Dizi'nin kalıpları ve konuları veriliyor. Yazarlar küçük bir sınavdan geçirildikten sonra başaranlar şirketin yazar kadrosu arasına katılıyor. İngiltere'de çıkan bu diziler çeşitli insan gruplarına hitap ediyor. Örneğin buradaki eski Beyaz Dizi, İngiltere'de hizmetçiler için hazırlanıyor. Kitapların alıcıları onlar. Türkiye'de ise Beyaz Dizi okurları genellikle sekreterler ve banka memurları.

Türkiye'de çıkan kitapların hepsinin 159-160 sayfa olmasının nedeni kâğıt meselesi. Fiyatların aynı kalması için gerekli kısaltmalar yapılarak hepsi aynı sayfa sayısına indiriliyor. Oysa İngiltere'de sayfa sayısı kitaptan kitaba değişebiliyor. Atılan kısımlar manzara tasvirleri ve konunun bütünlüğünü bozmayan konuşmalar. Yani kitapları biraz daha edebi yapabilecek yanlarının pek de önemi yok. İngiltere'deki Beyaz Dizi'nin de forma sayısı hemen hemen aynı, yaklaşık 10. Türkiye'de bu kitapların satışı onbeş günde bir 25-30 bin arasında değişiyor. Burada Beyaz Dizi için özel kapak hazırlanmıyor, kapakların dışarıdan gelen diaları kullanılıyor. İngiltere hemen hemen her ülkeye Beyaz Dizi dağıtımını yapıyor.

Türkiye'de yazılmış Beyaz Dizi yok, yazdım diye getirenler oluyormuş fakat kabul edilmemiş. Bir de ilginç olan, Beyaz Dizi'nin kadın ve erkekleri belli kalıplar içindedir. Çelik grisi gözler, köşeli çene, gururlu burun, uzun boy ve bacaklar vs. Şimdi Türkiye'de yeni çıkmaya başlayan Yeni Umutlar dizisinde ilk defa bıyıklı bir erkek çıkmış. Zaten Yeni Umutlar'ın genel kalıbı da eski Beyaz Dizi'den farklı, bakire genç kızların yerini ilk aşklarında hayal kırıklığına uğramış kadınlar aldı. □

KURALLI HAYATIN KURALLI DÜŞLERİ

Neden Beyaz Dizi **okuyorsunuz, diye sorduğumuzda birbirine benzer cevaplar aldık:** Beyaz Dizi **insanın kafasını hiç yormuyor, şakır şakır okuyorsun ve çok kısa bir sürede bitiyor. Gerçekleşmeyeceğini bildiğiniz ama hayalini kurmaktan yine de vazgeçemediğiniz büyük aşkları yaşıyorsunuz. Sonları hep mutlu bittiği için insanı hiç üzmüyor. Deniz kenarında, seyahatte, tuvalette bile kolaylıkla okunuyor.**

Beyaz Dizi**'nin okuyucuları kim? Bunu belirlemek gerek herhalde. Büyük şehirlerde ve varoşlarında yaşayan normal ve normalin üstünde yaşantısı olan banka memurları, sekreterler, işçiler, konfeksiyon çalışanları ve günlerini evlerinde geçiren kızlar okuyor. Hayatını kendisine tanınan sınırların dışında temellendiremeyen, bu sınırların neler olduğunun dahi "farkına varmadan" hayatın akışına kendini bırakarak, özledikleri-bekledikleri şeyleri birtakım tesadüflere, kadere teslim eden bu insanlar hayatlarındaki monotonluğu bir nebze olsun renklendirebilmek için çareyi** Beyaz Dizi **okumakta buluyor.**

Durmadan değişen modasıyla, kozmetiğiyle sürekli tüketmeye itilen bu insanların Beyaz Dizi**'lerdeki sıradan aşkları da üzerinde "küçücük" de olsun düşünmeden birini bitirip hemen bir diğerine başlamaları, açlıkla tüketmeleri bu insanları tatmin ediyor. Uğraşı alanları çok sınırlı olan bu kızların kendilerine sunulan her şeyi tüketerek kendilerini tatmin yoluna gitmeleri onların yaşamlarındaki sıradanlığın dışına çıkmaktaki sıradanlık. Hayatlarındaki monotonluğun sancısını duyan bu insanların değişikliği kendi üzerlerinde yaptıkları birtakım değişikliklerle (makyaj, giyim vs.) kendilerini ideal kocaya hazırlama sürecinde epey yardımı olduğu için** Beyaz Dizi **diyebiliriz.**

Çocukluğumuzdan beri "yarın" için hazırlanan çeyizlerle, bize öğretilen güzel yemek ve pastalarla, kutsal bakireliğimizi ideal kocamız içi nsaklamamız gerekliliğini meşrulaştırdığı için Beyaz Dizi.

Bir kere evlendikten sonra "pek de farkında olmadan" kocanızdan başka bir erkekle beraber olmanın düşüncesini dahi kabul edemeyeceğiniz için (hayallerinde dahi bir başka erkeği düşünen kadın kocama ihanet ettim diye kendisine az acı çektirmez), yine de her şeye rağmen 15 günde bir, değişik bir erkekle beraber olma olanağını sağladığı için Beyaz Dizi.

Düşünmeye, çevrenizi ve yaşamı sorgulamaya başladığınızda alışılmış kuralların dışına çıkmanın çok zor olduğunu bildiğiniz ve kaçışın bir türü olduğu için Beyaz Dizi.

Daha ileri gidip yok saydığınız kuralların yerine yenilerini koymaktan korktuğu ve böylesinin en kolay yol olduğunu bildiğiniz için Beyaz Dizi.

Bazen bekaretinizi romanın başında bir yanlışlık -hata- sonucu kaybetseniz de üzülmeyin, kitabın sonunda mutlaka ilk ve tek erkeğiniz olan gerçek aşkınızla evleneceksiniz. Bu yüzden size fizyolojik olmasa dahi psikolojik bakire de denilebilir.

Gerçek aşkınızla aranızda geçen sevişme sahneleri neredeyse pornografik bir üslüpla ayrıntılarına dek anlatılır. Gerçek aşkınız sizi okşarken aldığınız nefes dahi betimlenir (nabız sayısı da bazen verilebilir) ve giderek okuyucunun nefesi haline gelebilir. Gerilim önlenemez bir biçimde artmaktadır. Bundan önceki erkeklerin sizi öpmesi hiç de önemli değildir artık. Çünkü sizi şimdiye değin hiç kimse gerçek aşkınız gibi titreterek ve cezalandırırcasına öpmemiştir. Ancak kaçınılmaz son**'un gelmesi kolay değildir. Bir yığın engele göğüs germeli ve her şeye rağmen gerçek aşkınıza güvenmelisiniz. Onun öpüşleri karşısında kendinizi kaybedecek denli zayıf olsanız da, ilk sayfalarda bekaretinizi yitirme tehlikesi gerçek aşkınızın soylu tavırları sayesinde kitabın sonuna bırakılacaktır.**

Bir Beyaz Dizi**'yi daha bitirmenin burukluğunu yaşarken gerçek hayat tüm acımasızlığı ile pencerenizden size bakmaktadır. Dışarıda yağmur yağıyor ve belki de sevgiliniz sizi terketmek kararını alıyordur. Fakat tüm acımasızlığına rağmen yaşam sürüyor. Alın bir** Beyaz Dizi **daha, okumaya başlayın, gerçek aşk 1.90'lık boyu, köşeli çenesi, gururlu burnu, haşin kılları, güçlü ve adaleli kollarıyla sizi beklemektedir.** □

HEDEF?

DETERJAN SEÇMEK Mİ ÖNEMLİ SİYASÎ PARTİ SEÇMEK Mİ?

ENGİN YILMAZ

Toplumsal olarak belirlenmiş kadın-erkek eşitsizliğinin her alanda sürdüğü Türk toplumunda genç kızlara sunulan ideal yaşam "iyi" bir evlilik yapıp "iyi bir aile kadını" olma amacı çevresinde biçimleniyor. Genç kızları, adeta teleolojik bir zorunlulukmuş gibi gösterilen bu amaca yöneltmek, yoldan sapmalarını önlemek için dolaylı ve dolaysız yollarla yoğun bir ideolojik kampanya yaşamın her alanında sürmekte. Özellikle aile-içi eğitim bebeklikten başlayarak kız çocuğunu ev kadınlığı ekseninde belirlenen ve "cinsiyet rolleri" olarak tanılmanan görevlere hazırlarken filmler, renkli basın, ideal ev kadını el kitapları gibi bol ve çeşitli araçlar da bu eğitimi tüm yaşam boyu sürdürmektedir. İdealize edilmiş aşkları perçinleyen mutlu evlilik senaryoları, evlilik işlemlerini süsleyen giysiler, törenler, buruk bakışlar karşısında kolay mı dört duvar arasında sürecek mutluluğa koşmamak?

Tabiî bu arada "evde kalmış kız" görüntüsü yaratmamayı da unutmamak gerekiyor. Tüm yaşamı boyunca bu "mutlu olay" için hazırlanan genç kızın evlenmek istediği halde şu ya da bu nedenle bir türlü evlenememesinin onda yarattığı psikolojik bunalım korkunç bir olay. Acaba kurumsal evlilik ve onu çevreleyen ilişkiler ve değerler ağı dışında başka seçenek yok mu?

Ev kadınlığına uzanan yoldaki son viraj olan genç kızlık gereksindiği gözetim ve denetleme işlemlerinin de yoğunlaştığı bir geçiş dönemi. Artık genç kızın önünde uyması gereken verili bir kadın imgesi var. Bu imgeye uyduğu ölçüde mutlu bir geleceğin onu beklediği söyleniyor. Dolayısıyla bu imge onun yaşamının aynası olmalı, bakıp bakıp kendini biçimlendirmeli. Örneğin artık birtakım faaliyetlerin yalnızca erkeklere özgü olduğunu kesinlikle kavramalı. Politikayla uğraşmak, erkeklerle zekâ ve bilgi yarıştırmak mı, amanallah, olanaksız. Deli misin kız, sonra evde kalırsın! Oysa ev işlerini çekip çevirmeye yarayacak meslekî formasyonu edinmek ne kadar tatlı bir faaliyet. Deterjan ya da yemeklik yağ seçmek aslında genel seçimlerde parti seçmekten daha mı az önemli? Ev kadınının her gün yaptığı bıktırıcı, tekdüze, hiç bir düşün faaliyeti gerektirmeyen işlerin bir sanat olarak sunulduğunu hatırlayalım.

Açık bir gerçek ki yaşamda amacın ev kadını olma ile sınırlandırılması, evlilik öncesi ve sonrası genç kızın tüm ilişkilerini belirlemekte, davranış kalıplarını çizmekte ve verili egemen erkek ideolojisi içinde sunulan kadın anlayışını yeniden üretmektedir. Örneğin şu olguyu çevremizde rahatlıkla gözlemleyebiliyoruz: Evlilik yüzünden üniversiteye gidemeyen ya da öğrenimini yarıda bırakan birçok genç kız olduğu gibi, evlendikten sonra diplomalarını mutfağa saatli maarif takviminin yanına asan da çok. Bu durumda, sonuçta üniversite koca bulma yeri olmaktan öte bir işlev görmemekte.

Cinsellik de bu bağlamda en çarpıcı biçimde görünüyor. "İyi aile kadını" imgesi cinsellikten arındırılmış bir evlilik öncesi yaşamı istemekte. Bu da genç kızı sürekli gerilim altında tutmakta, cinsel yaşamı yadsımak zorunda kalmaktadır ki **Freud**'dan beri cinsel isteklerin bastırılmasının ruh hastalıklarının temel nedeni olduğu bilinmektedir.

Ancak tek sorun cinsellik değildir. O yaşamın yalnızca karmaşık bir boyutu. Belirleyici olan tüm toplumsal faaliyetlere katılma, bilinçlenme, bağımsız kişilik sahibi olma sorunudur. Hayatı bir bütün olarak gerçekleştirme anlayışı doğal olarak hayatın anlamını çocuk doğurma, büyütme ve eviçi işleri görmenin ötesinde görmeyi gerektirir. Öncelikle "cinsiyet rolleri" kavramı sorguya çekilmeli. Gerçekte bu yanıltıcı ve verili toplumsal ilişkileri ve kurumları destekleyen ideolojik bir kavram. Çünkü toplumsal olarak belirlenmiş işlevleri biyolojik yapıya (cinsiyete) atfediyor. Oysa çocuk bakma, yemek pişirme, bulaşık yıkama gibi işler hiç de kadın cinsiyetine özgü doğal roller değildir; belirli toplumsal ilişkiler sistemi tarafından kadına buyurulmaktadır.

Kutsal aile ideolojisinin egemenliğini sürdürdüğü toplumumuzda genç kızların bu çemberden çıkması nesnel ve öznel koşullar nedeniyle son derece güç. Ancak kanımızca, eğer hayat tüm boyutlarıyla, insana özgü tüm faaliyetleriyle yaşanmak isteniyorsa kuramsal evlilik bir doğal zorunluluk, "olmazsa olmaz" bir yaşam biçimi olarak görülmekten çıkarılmalıdır.

Kuşkusuz tartışmaya açık bir sav bu. Gerçekte genç kızların hayat deneyimlerinin sergilenmesi dile getirdiklerimizi somutlayacak temel kaynak. Gündelik hayatın zengin örnekleri sorunu tüm boyutlarıyla gün ışığına çıkarabilir. Farklı toplumsal kesim ve mekânda kadın-erkek eşitsizliğinin yaşanma biçiminin de farklı olduğunu biliyoruz. Sorun tüm boyutlarıyla onu yaşayanlarca tartışılmayı bekliyor. (Yoksa böyle erkeklerin yazdığı yazıları okumaya devam edersiniz...) □

BİR KISIM MÜHİM HUSUSLAR

BEYAZ DİZİLER TEHDİT EDİYOR

Neyi mi? Okuma alışkanlığını. Kısacık, okunması kolay ve dertsiz tasasız ve mutlu sonlarıyla bu kitapların okuma alışkanlığının daha kazanılmadan kaybedilmesinde çok önemli payı var. 150 tane **Beyaz Dizi** okuduktan sonra eline başka bir kitap alıp okumaya kalkan kişinin öfleyip pöfleyerek sıkılması ve alıştığı, bildiği mini romanlarına dönmesinden daha doğal ne var.

BEYAZ DİZİLER KORUYOR

Neyi mi? Bekaretimizi. En kutsal varlığımızı, olması gereken biçimde ideal kocamız için saklamamıza yardımcı olarak. Bize bu konuda altın gibi öğütler vererek. Bir genç kızın en kıymetli hazinesinin bu olduğunu unutmamamızı her hafta perşembe günleri hatırlatarak.

BEYAZ DİZİLER ÖĞRETİYOR

Neyi mi? Nasıl koca bulunacağını. Pastaları, yemekleri, terziliği, temizliği, hafif bir makyajla çekici olabilmeyi, eski de olsa temiz ve zarif giyinmeyi, tavladığımız kocamıza nasıl ilk günkü gibi taze görünebileceğimizi.

BEYAZ DİZİLER GEZDİRİYOR

Neyi mi? Dünyayı. Hayatımız boyunca belki de hiç göremeyeceğimiz, Sri Lanka'dan, Yeni Zelanda'ya, Avustralya'dan, bilmemne adalarına, dağları, denizleriyle.

BEYAZ DİZİ MEŞRULAŞTIRIYOR

Neyi mi? Çocukluğumuzdan bugüne şartlandırıldığımız düşlerimizi. Kendimizin dışında bir "başka kişi" için hazırlandığımız (yemeklerle, pastalarla, temizlikle ve modayla) "ideal koca"ya varma sürecini.

BEYAZ DİZİ EVRENSELDİR

Neden mi? İngiltere'nin dünyanın dört bucağına Beyaz Dizi ihraç ederek genç kızları bekaret bayrağı altında toplayıp dünyanın bütün genç kızlarını birleştirdiği için.

Sultanahmet Ticaret'in tiyatrocuları:

"Nota göre rol dağıtılmasın"

Yazıya başlamadan önce hiçbir basın organının ilgilenmediği **İstanbul Liselerarası Tiyatro Şenliği**'ne (İLTŞ) gösterdiği ilgiden dolayı **Gençlik ve Toplum** dergisine teşekkür ederiz.

Evet, dediğimiz gibi ülkemizin ileri gelen sanat dergilerinin biz gençlere göre çok önemli olan bu sanat olayında, gençlerin büyük bir çaba ve özveriyle hazırladıkları olayda, ama iyi, ama kötü yapamadığını **Gençlik ve Toplum** dergisi başarmıştır. Fakat bize göre belirtilmesi gereken bazı konular yayınlanmamıştır. Bu da herhalde şenliğe ayrılan sayfaların azlığından ileri geliyordu. Biz şimdi belirtilmesini istediğimiz konuları iletmek amacındayız.

Birinci husus olarak, tiyatroya seçilen öğrencilerin başarı durumundan bahsetmek istiyoruz. Okulda tiyatro çalışmaları yapılmaya başlandığı zaman, ilk önce görev alacak öğrencilerin seçimi yapılıyor, bu seçimler çoğunlukla kendini tiyatro konusunda çok üstün sayan öğretmenler (genellikle edebiyat öğretmenleri) tarafından gerçekleştiriliyor. Tiyatro kolundaki oyuncunun ders durumu başarılıysa bu öğrenci tiyatro oyunculuğu açısından ister yetenekli olsun ister olmasın oyuna alınıyor. Alındığı gibi, oyunun başrolü denilen (aslında biz başrol diye bir şeyi kabul etmiyoruz, çünkü oyunda emeği geçen tüm arkadaşlar bir çaba harcadıkları için bizim gözümüzde aynı seviyedirler) büyük rolü almaktadırlar. Yetenekli, ama dersleri zayıf ve tiyatro yapmayı çok isteyen bir öğrenci tiyatro olayında kol yöneticisi öğretmenler tarafından dışlanıyor.

İşte biz bu anlayışa karşıyız. Biz gene buna bağlı olarak başka bir temayı da belirtmek istiyoruz. O da yine öğretmenlerin tiyatro yönetmenliği yapmalarıdır. Bahse gireriz ki bu öğretmenlerin aşağı yukarı hepsinin, bir iki bilemediniz üç defa tiyatroya gitmişlikleri vardır. O da ancak ve ancak okula toplu olarak bilet alındığı vakit, öğrencilere bekçilik etmek amacıyla olur. Bunun dışında hiçbir öğretmenin tiyatroya gittiği söylenemez veya çok enderdir. Tiyatro kültürü olmayan bu öğretmenlerin okuldaki çalışmada öğrencilere verecekleri oyunculuk ne kadar iyi olur orasını siz tahmin edin! Tahmine gerek yok: **1984 Tiyatro Şenliği**'ndeki bütün oyunları izlemiş kişiler olarak bunu açıkca gördük.

O zaman bu okullar şenliklere katılmasın mı? Hayır, biz öyle bir şey demiyoruz. Bizim önerimiz şudur: Öğrencilerin içinden tiyatro kültürü fazla olan bir arkadaş seçilir, bu seçim öğrenciler tarafından yapılır ve bu seçilen arkadaş yönetmenlikten çok arkadaşlarına yine onların yardımıyla bir şeyler vermeye çalışır. Veya bu işle daha yakından ilgilenmiş ve kendini tiyatroya vermiş kişilerden yardım istenir. Böylece okullardaki tiyatro çalışmaları göstermelikte kalmaz, iyi bir **emek ürünü** olur. Bunun yanısıra öğretmenler kendi komplekslerini öğrenciler üzerine kusamazlar. Örnek olarak **Kartal Lisesi**'ni verebiliriz: Bu arkadaşları çalıştıran kişi yine bu lisede okuyan bir arkadaştır. Bu lisemiz iyi bir ekip çalışması ödülüne layık görülmüşlerdir.

İşte bizim istediklerimiz, işini bilmeyen öğretmenlerin böylesine önemli bir konuya girişmemeleridir. Giriştikleri vakit sanki kendileri bu işi çok iyi kotarmış gibi şenliğin sonunda dağıtılan Özendirme Ödülü'nü istiyorlar. Böylece şenliği, şenlikten çıkarıp yarışma havasına sokuyorlar. □

Sultanahmet Ticaret Lisesi
Tiyatro Grubu adına
Faruk Üstün-Vehbi Aslan

Çağdaş ergenlik töreni

GÖKHAN CENGİZHAN

Çağdaş dünyanın hızlandırılmış, her şeyi özetleyen hızlı ritmi, disko müziğinde tam karşılığını buldu.

Diskonun müzik yönünden anlamı, seri üretim mantığının müzik üzerinde de egemenliğini kurması olarak "özlü" biçimde ifade edilebilir. Başlangıçta "asi gençlerin" ileriyle kavga pahasına gittikleri bodrumdan bozma sakıncalı mekanlar olan diskolar, kapitalizmin böylesi muhalefetçikleri dizginlemekteki geleneksel yöntemi olan endüstrileyme ve ticarileştirme ile ehlileştirilmişler. Bugün disko, kurulu eğlendirme düzeninin saygın bir üyesi. Türkiye'de de disko ile ilgili olarak, aynı süreç genel mantığıyla geçerli. Diskonun yerleşikleşmesine ve popülerleşmesine yönelik son işaret de, herhalde, arabesk kralı Gencebay'ın bu alana el atacağını açıklaması.

Evrensel eğlence sanayiinin bu vazgeçilmez üyesini yakinen tanımak gerek. Cürmü sanılandan büyük olan bir ateş, çünkü...

Yanmayalım!

Disko müziği, 1970'lerde **MİDEM**'de doğdu. **MİDEM**, Fransa'nın **Cannes** kentinde düzenlenen, popüler müzikte söz sahibi sürüyle ülkenin katıldığı, bir dolu müzikçi ve yapımcının boy gös-

DİSKO

Bir müzik yapımcısı, "herhangi bir rock grubunda müziğe herkes katkıda bulunur; ama diskoda bunu yapan tek kişi yapımcıdır" diyordu.

terdiği, dünya üzerindeki popüler müzik akımlarının belirlendiği, önemli bir festival ve plak pazarı. İlk yıllarında disko müziğini dikkate değer bulmayan ve önemsemeyen güngörmüş plak şirketleri ve yapımevleri, tez zamanda aklı kâmile erişip 70'li yılların son çeyreğinde hız kazanan ve 80'li yılların başında durgunlaşan bir gelişme sürecinde, dünyamızda tam bir "disko ateşi/fırtınası" estirip kavurdular. Müzik endüstrisinin egemenleri, toplam yatırım hacmi milyonlarca dolar tutan dev bir disko sanayi oluşturdu. Ol hikayât böyle başlıyor!

Çoğaltılabilir müzik

Disko bir eğlence müziğiydi. Bir eğlence müziği olarak, rock müziğin tarihinde "yoz" bir dönemi başlatıyordu. Ancak bu "yozluk", Batı uygarlığı için, o toplumsal formasyonların müzik kültürünün, organik bir ürünüydü. 60'ların hareketliliği atlatılmış, çıkardığı bütün kurumlar, kültür öğeleri gibi, rock müziği de "protestocu" nitelikleriden soyundurulmuştu. 70'lerin ortaları ile birlikte, gerek Avrupa, gerek Amerika'da gene toplumsal bir hareketlilik yükseldi. Bu hareketlilik, bir yönüyle gene protestocu bir yönelim içine girerken, yeni toplumsal muhalefet akımları doğuruyor, bir yönüyle de düzen içinde yeni boşalım kanalları oluşturuyordu. Bu boşalım kanallarından biri de, disko müziğiydi. Bilimsel ve teknolojik devrim, sanatın tüm kollarıyla birlikte müzikte de, tarihi olarak yeni imkanlar, boyutlar ve çizgiler geliştirmekte ağır davranmadı. Artık müzik, yeni ileşitim araçları yoluyla teknik olarak çoğaltılabiliyor, bu yolla tüketilen bir nesne durumuna gelirken başlangıçtaki gelenekselliğini yitiriyor; ancak aynı anda, yığınlara ulaşarak toplumsallaşırken popülerliliğini kazanıyordu.

Bu yoğun teknolojik ilerleme ve üretim, müzik sanayindeki elektronik iletişim aygıtlarına, yeni çoğaltım teknikleri armağan ediyordu. Bir müzik parçası, belli bir zaman ve mekanda, diyelim bir kayıt stüdyosunda imal edilerek çoğaltılıyor, sonra plaklarda, kasetlerde, yani bir başka tarihilikte, defalarca yinelenebiliyordu. Müzik artık mekanikleşen bir sesti. Kasette çalan "sahici" değil, teknik olarak "çoğaltılmış" bir müzikti. İşte bu teknolojik gelişmenin içinde farkedilebilen popüler müzik, giderek ticari kârın pençelerine yenik düşüyordu. Müzik, seri ve yaygın üretim sonucu anonim pazara sürülen bir meta, müzisyen de pazar için üreten bir tacirdi. Dev müzik endüstrileri, bir çeşit fabrikasyon ürün durumuna gelen pop müziği, ABD'li, Avrupalı profesyonel yapımcıların öncülüğünde, yeni reklam ve pazarlama teknikleriyle, ticari dağıtım kanallarıyla, dünyanın dört bir bucağına ulaştırdı.

Amerika, öteden beri eğlence ve sanatın metalaştırılması, popüleştirilmesi, sürecinde doruğu temsil ediyordu. II. Dünya Savaşı'nın sonunda, ekonomik olarak Amerika'nın yeniden doğuşu ile, eğlence endüstrisi de yerini garantilemiş, en yoksul kesimlerin tüketim sepetlerinde bile birikiki kalem malla yeralma yoluna girmişti. Özellikle **tüketicilik dışında** hiçbir misyonu olmayan gençlik, eğlence endüstrisinin baş müşterisi olma potansiyeli arzediyordu. İlk yıllarında disko müziği üzerine Batı kaynaklı yorumlar şöyle: **"Bireylerin en büyük gereksinimlerinin enerji ve coşkularını ortaya koymak olduğu açıktır. Bir yandan toplumsal çelişkiler ve farklılıklar, öte yandan aşırı vergiler ve enflasyonla bireylerin sırtına binen ekonomik yükler, onların kolaylıkla bunalıma sürüklenmelerine neden oluyor. Disko, bireylerin bedenlerini kullanarak bu dünyanın sorunlarından müzik süresince uzaklaşma, duygularını dans yoluyla dilediğince kullanma olanağı veriyor."** Rock'n roll başkaldırı müziği olarak biliniyordu. Dahası bir gençlik kültürü olarak ortaya çıktı. Rock'n roll önce **Elvis Presley** ve dans demekti. Şarkılarının sözleri bütünüyle aşktan, cinsellikten örülüydü. Rock'n roll dansı da, cinselliği dışa vurmaktaki bonkörlüğünün ötesinde serbestçe hareket etmeye, kıvranıp bükülmeye elverişli yapısıyla, her genç için benmerkezli, rock'n roll gençliği için de **gençlik merkezli** bir dünya imajını tamamlıyordu. Rock müziğinde ise, ortaya çıkan tablo açısından acı ve keder vardı. 60'lı yıllar boyunca Batı gençliğinin büyük bölümü,

KLASİKÇİ, HAFİF MÜZİKTEN ANLAR MI?

Türkiye'deki disko tartışmasında, 70'lerde, hafif müzikçilerle klasik müzikçiler çatışıyordu. TRT Denetim Kurulu'nun 4 klasikçi ve bir cazcıdan oluşması, "Plak yapıp para kazanmak için yapılan müziğe karşı alerjileri vardır. İzlemezler, anlamazlar" gerekçesiyle eleştiriliyordu. Klasik müzikçilerin cevabı akademikti: "Klasikçiler, hafif müziği değerlendirebilirler. Çünkü on tonluk bir kamyon, iki ton yükü rahat taşır!"

DİSKO

Disko müziği, cazdan rock'a kadar bütün müzikleri aynılaştırıp ritme indirgedi.

bir alt-kültür olarak, şurasından burasından hippilik hayatına bulaştı. Dünyayla ilişki kurmanın hippice iki aracını, rock müziği ve uyuşturucu kullanımı teşkil ediyordu. Ancak hippilik de popülerleşirken yozlaşmaktan ve metalaştırılmaktan kurtulamadı. Rock'tan evrilerek gelen disko'nun ise, tüm bunlardan uzak bir ritmi var. İnsanın beynini değil, bedenini yönetiyor, bedenin ritmik hareketleriyle beyne ulaşıyor. Çağdaş dünyanın ritmi içinde her şey çok hızlandırılmış, kısaltılmış ve özet halinde yaşanıyor. İşte gündelik hayatın bu ritmi, disko müziğinde tam karşılığı buluyor.

Disko Müziği Yükseliyor

Klasik müzikten jazz'a, rock'tan raggie'ye kadar tüm müzik türleri disko'da aynı'laşıyor, bir'leşiyordu. Bu nasıl sağlanıyordu? Disko'nun tez zamanda büyük yaygınlık kazanmasını sağlayan özelliklerinden biri de, dakikada 125 vuruşla elde edilen, bir metronom tekdüzeliğiyle yenilenen ritmiydi. Bu ritm, kolaylıkla diğer müzik parçalarına da uygulanıyordu. Örneğin **Walter Murphy**'nin, **Beethoven**'ın bir senfonisini **'a fifth of Beethoven'** olarak diskoya uyarladığını görüyoruz. **Adorno, Beethoven** için şöyle konuşmuştu: **"Beethoven'ın müziksel söylevine içkin olan dinamizm ile, liberal burjuva hareketi arasındaki hısımlık belirgindir"**. Elbette, bütün bir müzik kültürünü arsızca yağmalayan disko'nun markajında, Beethoven'ın tarihi içeriği de, başlangıçtaki sâfiyetini koruyamazdı.

76'larda pop müziği, altın çağından uzak bir dönemi "idrak" ediyordu. Bu durgunluk bir anlamda fırtına öncesinin sessizliğiydi. Disko müziğinin yükselişi, fırtınanın patlamasının gürültülü bir ifadesidir. **Boney M**'in **"Nightflight to Venüs"** albümü, 1978 Haziran'ında piyasaya çıkartılıyor ve 7 ayda 6 milyon adet satıyordu. **Boney M** adlı grubun, süper menajeri **Frank Farian**, önce **Boney M** adlı hayali bir vokal grubu kurmakla işe girişmişti. Hazırlanan enstrüman bandı üzerine, çok kanallı kayıt stüdyosunun imkanlarından yararlanarak, **Boney M/Disco sound**'u üretti. Ancak TV gösterileri ve konserler için bir grup oluşturmak gerekiyordu. **Farian**, grubun prodüktörü ve şarkıların bestecisi olarak, diskotek gençlerinin beğenileri üzerine köklü bir araştırma yapmıştı. Böylece değişik ritm ve melodi arayışları içinde, pop müzikte bir hayli yenilik getirebilecekti. Ocak 1976'da **Boney M** grubu ilk TV gösterilende biraraya geldi. Üç kızı ve bir erkek zenciden oluşan grupta, basbariton sesiyle şarkı söylüyor izlenimi veren zenci **Boby Farrel**'in yerine, **Farian** giriyordu stüdyoya. **Farrel**'in görevi yalnızca kalça kıvırmaktı. Grubun şarkıları, dansları öylesine çekiciydi ki, yeryüzünde "sallanan" gençler için, yeni bir enerji doğmuştu. **"Daddy Cool"** ile **"Ma Baker"** çok tutulunca, **Boney M** ünü yayılan bir disko sound'u oluverdi.

79'larda, başta Amerika'da olmak üzere, dünya plak listelerine "bomba gibi patlayan" vokalleriyle, "şurup gibi akan" müziğiyle **Village People** topluluğu gelip yerleşiyordu. Ünlü yapımcılar **Jacques Morali** ve **Henri Balelo**, Amerika denilince akla gelen tipleri (Kovboy, kızılderili, motosikletli, şarkıcı, asker, polis, işçi...) bir grupta toplayıp biraraya getirdiler. Sahnede yaptıkları şov mükemmeldi. Ancak, bir ayıpları vardı, play back eşliğinde şarkı

Disko müziğini "süper-beynelmilel" yapan Boney M. Jamaikalı dörtlü, rujlarının tonundan sahne üstündeki en küçük mimiklerine kadar tam bir "endüstriyel tasarım" ürünü.

DİSKO

Unkapanı müzik piyasası disko salgınını "Diskomatik Katibim"le başlayan bir salvoyla yakaladı.

Disko, dansın çiftler tarafından yapılması geleneğini yıktı. Disko dans, kahramanlaşmak için yapılıyor. Cinsellik öğesi karşılıklı değil, kendi başınalığa ve kendini yüceltmeye dayanıyor.

söylüyorlardı. Benzer durum tüm disko grupları için geçerliydi. Bu müzik akımının ortaya çıkmasıyla mantar gibi türeyen bu grupların sahnede seslerini duyan yoktu. Hepsi muhteşem stüdyo imkanları ile plaklar dolduruyor, kareografi için aylarca çalışıyor, sahnede de havaya girip dans ediyorlardı. **Village People** grubunun şef **Victor Wish** (polis) dışında tüm üyeleri homoseksüeldi. Yapımcı/menajer **Morali**, yaptıkları müzikle homo'lara seslendiklerini iftiharla söyledi. Talep nerden geliyorsa, arz da oraya yöneliyordu. Hit parçaları **"YMCA"**, merkezi Amerika'da bulunan **"Genç Hıristiyanlar Birliği"** Derneği'nin adının baş harflerinden oluşmuştu. Şarkıda bu dernekte homoseksüelliğin yaygın olduğu "ima" ediliyordu.

Disko Müziğinde Önemli Olan Sound'dur

Bilboard dergisi, 78'in müzik oskarlarından beşini de **Cerrone**'ye verdiğinde, **Cerrone** tek başına bir müzik tarzıydı. Berberlik yaparken, en büyük tutkusu davul çalmak olan **Cerrone**'ye, çalış stili nedeniyle "oduncu" deniliyordu. **Cerrone**'nin disko üzerine yorumu şöyle: **"Disko'da tek önemli şey sound'dur. Latin müziğinden perküsyon aletlerini ve onun duygulu, vurucu ritmini aldık. Keskin gitar vuruşları da uygun düşüyordu bu yeni ritme. Basit ama yinelenince insanı etkileyen sözler de, tam aradığımız lirik yanı veriyordu. Bazen buna "rithym and blues"un saksofonunu eklersek, ortaya pop müziğinin tüm geçmişini birleştiren yeni bir tür çıkıyordu."** **Cerrone** için şöyle konuşuldu: **"Cerrone İtalyan ateşliliğini, Fransız kurnazlığını ve Amerikan teknolojisini en yaratıcı biçimde birleştiriyor. Öyle bir sound elde ediyor ki, insan ona kulak verince ister istemez müziğin ritmine uyuyor."**

Pop müziğin, teknolojik üretim ile yakın flörtlüğü sonucu, şarkıcı ve grupların önemleri kalmıyordu. Tüm "yaratıcılık" yapımcıların elindeydi. Stüdyoda ve sahnede ne yapılacağı en küçük ayrıntılara kadar, onlar tarafından belirleniyordu. **"Midnight Express"** adlı filmin, Oskar kazanan müziğini, Münih'te kurduğu stüdyosunda tek başına hazırlayan **Giorgio Moroder** şöyle diyor: **"Herhangi bir rock'n roll grubunun her üyesi yaptıkları müziğe katkıda bulunur, ama disko'da bunu yapan tek kişi yapımcıdır".** 48 kanallı kayıtlara sırasıyla enstrümanlar alınıyor, üstüne vokaller ekleniyordu; topluca kayıtlarda emprovize (doğaçlama) sololar da tarihine karışmış durumdaydı. Önlerine konan notaları ya da yapımcının dileğine göre kendi partisyonlarını "icra" edip giden teknisyenler, çoğu kez hangi plak için çaldıklarını dahi bilmiyorlardı. Yapımcıların böyle ön plana çıkmaları, müzik üretimindeki teknolojik farklılaşmanın ve işbölümünde faaliyet daralmasının "nihai" bir ürünüydü.

Bilinçaltı çık dışarı!

Müzikte uzlaşmacılığın (konformizmin) yetkinleşmesi, müzik yapıtının teknik olarak çoğaltılabilmesi, sesin plak üzerine verilip **"high fidelity**/yüksek sadakat" ve stereo ses düzenleriyle yinelenebilinmesi sonucu, diskjokeylere de büyük iş düşüyordu. diskjokeyler, muhteşem araçlarda, çeşitli volümleri, filtleri, ses ayarlarını kullanarak, parçalara diledikleri rengi verebiliyorlardı. Diskoteklerde tutulmayan bir plağın satış yapması olanaksızdı. Plağın tutulması ise, diskjokeylerin nasıl çaldıklarına bağlıydı. **Stüdio 54**'ün diskjokeyi **Richie Kaczor**, güldürücü gazlarla karıştırılmış, marijuana, amilnitrat dumanlarını piste yayarak, dansedenleri bir hayal beldesine sürüklüyordu. **RCA** plak şirketi sahibi, diskjokeyler için şöyle konuştu: **"Onlar insanın beğenileriyle diledikleri gibi oynayabilirler".**

Disko parçalarının dinlenebilir olmaktan çok, özellikle dansedilebilir olmaları, disko müziğine "has" bir ayrıcalıktı. Amerikalı kör şarkıcı, piyanist **Ray Charles**, zencilerin bu alanda başarılı olmalarını şöyle yorumluyor: **"Elvis Presley nasıl üne erdi? Kalça kıvırarak. Peki bunu nereden öğrendi? Memphis'te, Beale Street'teki zen-**

Dans, toplumsal bir boşalım kanalı haline gelerek bodrumlardan lüks yerlere taşındı.

Michael Jackson, diskoda en son ilâh.
"Jacksonmania"dan söz ediliyor. Her yeni gelen ilâhın kendi özgü bir şeyleri oluyor. Jackson'un da beyaz/zenci, kadın/erkek ortalaması bir görünümü var.

cilerden. Biz TV'ye çıkıp kalça kıvıramazdık. O kıvırdı. Nat King Cole, Alabama'ya gidip sevda şarkıları söyleyemezdi, yoksa kafasının kırarlardı. Neden mi? Çok basit, Nat söyleyince bütün beyaz kızlar sahneye saldırarak "Ah Ant, ah" diye bağıracaklardı. Eh, beyaz ana babalarsa bunu hiç istemezlerdi". Ünlü kareograf **Maurice Bejart, "Herkesi kıçı yerde yaşadığı şu kötürümler uygarlığında, dansetmek bedenin birliğine yeniden kavuşmaktır"** diyordu. **Bejart**'a göre, dansetme arzusunun toplumca bilinçaltına itilmesi sözkonusuydu. Toplumsal bir ifade olan dans, bodrumlara, geceye, karanlığa çekiliyor, topluma aykırı bir şey olup çıkıyordu. Başlangıçta dans vardı. Şimdiyse gizli saklı, kıl payı göz yumulan bir eylem durumunda, bir bakıma geneleve benziyor. Gece kulüplerinde, diskoteklerde dansetme, kapalı aşk evine benzetilebilecek bir faaliyet artık.

70'lerin sonlarında diskotekler, tüm ihtişamlarıyla yeniden doğdu. Ancak bu yeniden doğuş, eğlence endüstrisinin "ana babalığı" ile oldu. Birçok dans topluluğu yalnızca diskoteklere yönelik olarak, seri üretim halinde müzik yapıyorlardı. Bu plaklar, **"disko unlimited", "disco radio action", "automatic disco ekspress", "movie lovers disco"** gibi orijinal adlarla piyasaya sürülüyordu. Dans, disko müziğiyle, dans edenin ilahlığını, üstünlüğünü teşhir edeceği, bir kimlik edineceği, özgüvenini sağlayacağı bir faaliyet, diskotek de bu faaliyetin gösterileceği bir arena haline gelmişti. Diskoteklerin işlevi, hayatlarının bütününde edilginleştirilmiş, asimile edilmiş, ne yapacakları verili olarak belirlenmiş bireyleri, kendilerini dünyanın merkezi olarak gördükleri "rehabilitasyon merkezleri" olmaktı. **Patti Laballe** bir şarkısında: **"Uğruna yaşanabilecek hiçbir şeyin olmadığı bir dünyadan geliyorum/yalnız gündüz geceye döndüğünde/neon ışıkları altında bir yıldız olurum ben/bilirim kurtuluş yalnız dans etmektir/dans ettiğimde bütün gözler üzerimdedir/işte benden alamayacağınız tek şey budur"** diyordu.

Diskotekler yalnız gençlere değil, bütün hafta boyunca iş sürecinde yaşayan memurlara, işletmecilere, tüccarlara, evet işçilere de kapılarını cömertçe açıyordu. Bütün haftanın yıpranmışlığının dans yoluyla atıldığı "boşaltım mekanları" olarak işlevselleşmeleri nedeniyle, belli zamanlarda belli bir "iş" için gidilen, hayatın diğer alanlarından "tecrit" edilmiş yerler oldular diskotekler. Bu süreçte, tarihin bir zamanlarında "asi" gençliğin "izbe" yuvaları olarak tanımlanan diskoda, jet-sosyeteye kadar "inmişti"! Bu sınıflararası ayrımın da ortadan kalkmasıyla diskotek, yalnızca her keseye değil, her yaşa da uygun bir eğlence metaıdır artık.

Türkiye ve tepkiler

Disko fırtınası, 70'li yılların son çeyreğinde, hafif esintilerle bizi de yokladığında, "hafif" müzikçilerimizi, oldukça hazırlıksız yakalanmıştı. 1968/73 döneminden itibaren, halk türküleriyle beslenen **Anadolu-Pop** tarzı hafif müziğimiz, **Berkant**'lı, **Kamuran Akkor**'lu, **Erol Büyükburç**'lu ilkel aranjmanlar dönemini kapamış, çağdaş bir arayışa doğru yönelmişti. Öte yandan, Türk Hafif Müziği'nin, bir türlü tanımlanamamasının sonucu, bu boşluktan yararlanan, Batı kaynaklı pop müzik, "ruh ve felsefesi"ni de borçlu olduğu teknolojisi ile birlikte, "ithal malı" bir müzik olarak ve daha çok da "ambalajıyla" Türkiye'ye giriş yapıyordu. Bu süreç yaşanırken, sekter bir tepkiyle red gören ya

Türkiye'de müzik piyasasını hazırlıksız yakalayan disko müziğe klasikçiler nostaljik bir direnmeyle karşı çıktılar.

Arabesk ve disko-uzlaşmaz karşıtlıklar gibi gelebilir çoğuna. Ama, arabesk kralı öyle düşünmüyor. Diskonun piyasasından yararlanmak için mi? Disko müzik üretimi her türlü müziği kullanmaya elverişli olduğundan mı?

da popülist bir önkabulle yüceltilen pop müzik, kendi mücadelesini, yerleştiği yapılarla birlikte vermeye başlamıştı.

Magazin, müzik dergileri, plak endüstrisiyle "içli dışlı" olarak, bu süreci hızlandırmak görevini başarıyla ifa ediyorlardı. Saytalarında plak eleştirileri, listeler, müzik haberleri, dedikodular fazlasıyla yer dolduruyordu. Bir dergi yönetmeni: **"Türkiye'deki genç müzikseverlere acıyor ve onlar için üzülüyorum. İnsan nasıl acımaz, nasıl üzülmez ki... TRT, gençlere yönelik yabancı müziğe aldırış bile etmiyor"** derken, en radikal çözümü de ifşa ediyordu: **"Gençler, TRT'yi mektup bombardımanına tutunuz!"** Öte yandan, hafif müziğe "ciddi olmayan müzik" nitelemesini yakıştıran, klasik müzikten gelme otoriteler: **"Radyolarda, televizyonda, otomobil, minibüs ve otobüslerde, büyük mağazalarda, lokanta ve gazinolarda, kentin işlek caddelerindeki müzik mağazalarının sokağa dönük vericilerinde hiç durmadan, dinlenmeden duyulan... düşüncenin yerini, okumanın yerini, sporun yerini, kısaca hüner, beceri ve akıl isteyen her işin yerini sinsice alan, bu fondaki müziğe"** büyük bir kızgınlık duyuyorlardı. Gençler için düşündükleri çözüm de, kendi kafalarındaki nostaljik bir özlemi nedense aşamıyordu: **"Televizyonsuz o mutlu yıllardan, konser, opera, tiyatro, sinema içi içine sığmayan, sanat tutkunu gençleri coşturan, büyük hayranlıklar, büyük aşklar, büyük nefretler yaratan olaylardı."**

Hafif müzikçilerle, klasikçiler arasındaki zorlu bir kavga da, TRT'nin "Denetim Kurulu" üyelerinin çoğunluğunu klasikçilerin oluşturduğu konusundaydı: **"4 klasikçi, 1 cazcıdan oluşan kurul, hafif müziği nasıl denetler? Beğenmediği, sevmediği, takip etmediği müzik hakkında nasıl karar verir? Müziğin gelişmesi için tek yol vardır: Plak yapmak. Plak yapan firmalar da, en basit ekonomi kuralı olarak üretilen "şey"in satışını düşünecektir kuşkusuz. Yeni plaklar yapmak, yeni müzik türleri denemek, yeni ses, yeni şarkıcı lanse etmek için bu sermaye çarkının dönmesi lazımdır... TRT'ciler, özellikle müzik denetleyicilerinin bu sermaye piyasasına karşı alerjileri vardır. Yapılan işten para kazanmayı düşünmek doğal değil midir?"** Hafif müzikçilerin bu yakınmasına, sızlanmasına karşılık, klasik müzikçilerden, tek ve akademik bir cevap yükseliyordu: **"Klasikçiler, hafif müziği değerlendirebilirler. Çünkü on tonluk bir kamyon, iki ton yükü rahat taşır!"**

Toplulukların Çoğu Düş Ürünüydü

Bu arada, "hit" olabilen disko parçalarının 45'lik, 33'lük olarak plak listelerinde yer almalarıyla, müzik dergileri de plak eleştirisi alanında, bir hizmet yarışına girdi. Sözgelimi, **Musique** grubunun, **"In The Bush"** adlı plağı şöyle tanıtılıyordu: **"Her zaman Avrupa, Amerika'ya grup ihrac edecek değil ya, bu kez de Amerika'dan bir grup geldi ve listelere el koydu. İngiltere'de bomba gibi patlayan "In The Bush" da, tıpkı "La Freak" gibi ilginç bir disko parçası. Musique topluluğu bağırmadan, çağırmadan tatlı tatlı bir melodi ile de gençleri dans ettirebileceğini kanıtlıyor".** Oysa plak eleştirmeninin bilmediği bir şey vardı. Disko plaklarında adı geçen toplulukların çoğunluğu düş ürünüydü. **Patric Adams** adlı bir yapımcı, stüdyo müzisyenleriyle gerçekleştirip **"In The Bush"** adını verdiği parçaya **"Musique"** diye bir topluluk adı uydurmuştu. Bir diğer örnek: **The Abdul Hassan Orchestra**'nın, **"Arabian Affair"** albümü için yazılanlar olabilir: **"Abdul Hassan ve Cemal Atam'ın hazırladıkları düzenlemelerde kemanlar şiir gibi kullanılmış. Oriental diskonun en verimli parçaları bunlar. Eğer "Arabian Affair"de Avrupalı gençler, diskolarda dans ederken 'Şark'ın egzotik havasını teneffüs ediyorlarsa ve bundan da zevk duyuyorlarsa, buna kimse bir şey diyemez".** Biz bir şey diyelim de içimizde kalmasın. **The Abdul Hassan Orchestra**, "hikaye" bir topluluktu. Plak ise, her zamanki gibi, stüdyoya kapanan, Hollandalı bir bestecinin, **Hans Van Eijk**'in ürünüydü.

İstanbul'da İ.M.Ç çarşısının kendi çaplarında plak şirketleri, plak yerine "kuş yemi" satmaya başlar olunca, işin özünü bir anda kavrayamadılar ama, modayı yakalamakta geç de kalmış sayılmazlardı. **Osman İşmen Orkestrası**, prodüktör **Yeşil Girsunlu**'nun öncülüğünde: **"Discomatik**

DİSKO

İlk diskoya gidiş, ergenliğe geçiş töreni haline geldi. Harbî müzikçiler evlerine çekildiler, evlerde çalışan mini dans grupları diskoya taşındı.

Bunlar da Village People. Show mükemmel, ama bütün şarkılar play-back.

Katibim'' adlı bir long-play çıkarttı piyasaya. Böylece, diskoda, o süratle ''yeri malı'' haline gelmekteydi: **''Üsküdar'da diskoteğe giderken''**, **''Süt içtim diskotekte''**, **''Rast disco intro''**, **''Disco kasap havası''** **''Azize discotekte''**... Disko fasıllar, pop fasıllar, türküler derken, **''Disco-kebap''**, **''Hamsi Disco''** gibi aşırılıklarla ipin ucu sonradan fena kaçacaktı.

Disko müziği, 80'lerde artık topyekûn bir ''imaj'' olarak Türkiye'ye ''ithal'' ediliyordu. Ancak talep ve imaj arasındaki, o pek organik olmayan ilişkiden dolayı, ithalat biraz karışık oluyordu. En protestocu rock toplulukları bile ''munisce'' ve ne dedikleri anlaşılmadan dinleniyordu. Dil başlı başına bir iletişim blokajıydı. Öte yandan disko müziği gitgide uzmanlaşarak popülerleşme sürecini tamamladı, hatta monotonlaşmaya bile başladı sayılır. Gruplardan biri gidiyor, diğeri geliyordu. Diskocular, nazlı toplulukların ''dağıldık, dağılacağız'' yollu reklam numaralarını artık yutmuyorlardı, ''biz sizsiz ne yaparız'' demiyorlardı artık. O yıllarda, dünyayla/hayatla/toplumla aralarında, kurulu ve verili olan ilişkilerden hoşnutsuz olan gençlere siyasallaşma dışında bir başka toplumsallaşma alanı, müzik yolula şırınga ediliyordu. Bu bir komplo değildi tabiî. Ancak Türkiye'de, disko, hayat tarzı açısından bir alternatif oluşturamazdı, bunun nesnel imkanları da yoktu.

Evlerde Diskolar

Diskoya gönül veren gençler dans etmeyi önemsiyorlardı. Evde arkadaş grubu içinde, kendi kendine yapılan dans antremanları ve figür çalışmalarının işe yarayacağı, sergileneceği yer diskoteklerdi. Sayısız ''kendiliğinden'' mini dans grupları oluştu. Arasıra, boş bulunan evlerde yapılan toplantılarda, ufak tefek içki içilerek, disko müziği dinlenerek, ilk cinsel ''elenseler'' eşliğinde ''dans lady, dans'' nidalarıyla, ''hayata atılmaya'' yönelik ilk teşebbüsler yapılıyordu. Bu ev-diskolar oldukça işlevseldi. Diskotekte ise, herkes bir başınaydı. (Bir bakıma da, malum iş için ''çiftler'' halindeydiler). Burada, kişilik kanıtlanıyor, ''birey'' olunuyordu. İlk rocka sadık kalanlar diskoteklerden kaçıp, evlerine çekilirken; zirveye tırmanan disko müziğinin, ''aşırı bireyci'' disko yaşantısının kalabalığı, evlerini terkedip diskoteklerde safları sıklaştırıyorlardı.

80'lerde, Arabesk müzik Türkiye'de popüler müziğin diğer bir sıkı kanadıydı. **Orhan ağbi**'mizle birlikte başkaldırıcı bir heyûla gibi ortaya çıkıp, **Ferdi**'lerden **Tayfur**'la uysallaşan ve **Özbeğen**'le egemen müzik kültürünü aşağılamayı bırakıp, bağrına bastığı, müzik dolabına koyarak olumladığı arabesk müzik, bu yaygınlaşmasına paralel olarak, disko müziğiyle ''elele'', ''gönül gönüle'' ve ''kardeşçe'' yaşamasını çok güzel beceriyordu. 80'lerin başlarından itibaren diskoteklerde **Boney M, ABBA, Olivia Newton** vb. yanına **Ferdi**'ler de çalınıyordu. Arabesk'in popüler müziğe demokratik katılımı ve aşamalar kaydetmesi, hayatın her alanında kendini gösterdi. Taverna/Pavyon geleneği ile disko kültürü, ''tarihi'' bir ''uzlaşma'' sürecinde gelişimlerini tamamladılar.

Bugün Türkiye'de disko kültürü, arabeskle birlikte, yukarıdan aşağıya inme sürecini tamamlamış bulunuyor. Öte yandan, popüler müziğin potansiyel öğelerinin sağlıklı ve kapsamlı bir eleştirisi, yeni bir iletişim dizgesi oluşturma adına, hâlâ bakir bir alan olarak önümüzde uzanıyor. Sorun, galiba bu alanın mevcudiyetinin mutlaka farkına varılmasında ve bu alanın dinamik öğelerinin, politik olarak ele geçirilmesinde yatıyor. □

İÜ HALKOYUNLARI TOPLULUĞU'NDAN

Ast-üst ile değil kolektif çalışıyoruz

İstanbul Üniversitesi Halk Oyunları Topluluğu kurulduğundan günümüze toplumun ileriye doğru gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla çalışmalarını en etkin ve verimli kılabilmek için halkın yanında olmak ve halkla dolaysız bağlar kurmak gerektiğine inanarak halk kültürü alanındaki çalışmalarını sürdürmektedir.

Çalışmaların amacı genelde halk kültürünün araştırılması, incelenmesi; özelde halkın maddi yaşantısından kaynaklanan halk oyunlarının geniş yığınlara tanıtılması, halkın kendi öz kültürüne yabancılaşmaması, ona sahip çıkması doğrultusunda süregelmektedir.

Günümüzde halkın kendi yaratıları gibi gösterilen ve benimsenmesi için her türlü propaganda aracından yararlanılan "yapay kültürler" halk kültürünün yozlaşmasına hatta yok olmasına neden olmaktadır. Halk kültürünün içindeymiş gibi gösterilen ama özünde tamamen onun karşısında yeralan bu yapay kültürlerin, halk üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesi ancak halkın kendi yaşantısı, acıları, sevinçleri, kavgaları temelinde yükselen gerçek kültürlerin var edilmesine bağlıdır.

Topluluk olarak halk kültürünün yozlaştırıcı, yok edici kültürlere karşı mücadelede başarılı olabilmemiz, kitleleri gerçek kültürel değerlere sahip çıkma yolunda etkileyebilmemiz bu alanda geniş bir birikime sahip olmamızı gerektirmektedir.

Bu amaçla oluşturulan çeşitli araştırma gruplarından biri de seminer tartışması komisyonudur. Komisyon bu konuya ilgi duyan ve belli bir birikime sahip olan topluluk üyelerinin gönüllü katılımları ile oluşturulur. Komisyonun işlevi ilgi alanımız olan konuların belirlenmesi, bu konuların araştırılması, seminer halinde sunulması, bunun için yine topluluk üyelerinden oluşan alt grupların oluşmasını sağlamaktır. Öncelikle topluluğun ilgi alanları olan konular belirlenmekte, bu konular üyeler arasında istekleri doğrultusunda paylaşılarak hazırlandıktan sonra topluluğa seminer halinde sunulmaktadır. İsteyen üyeler belirlenen konular dışında hazırladıkları seminerleri de sunabilmektedirler. Derginizin üçüncü sayısında çıkan yazıda yönetim kurulunun seminer tartışma komisyonunu atadığını, hazırlanan seminer metinlerini denetime tabî tuttuğunu ve onayladığı seminerlerin verildiği belirtiliyor. Seminer tartışma komisyonu YK'nın atamasıyla değil üyelerin gönüllü katılımıyla oluşturulur. Seminer konularının topluluk faaliyet alanı içerisinde olacağı düşünülürse, konuların önceden belirlenmesi de çok doğaldır. Kaldı ki, daha öncede belirttiğimiz gibi isteyen üyeler konu dışında kendi hazırladıkları semineleri de sunabilmektedirler. Seminerlerin denetlenmesi hiyerarşik bir sistem içerisinde değil, hazırlayan kişilerle seminer tartışması komisyonu arasında tartışma yöntemiyle yapılmaktadır. YK'nın bu konudaki görevi seminerlerin vaktinde hazırlanmasını sağlamak ve katılımın yüksek olması olması için gerekli olanakları yaratmaktır. Bu koşulların sağlanması için herhangi bir zorlama sözkonusu olmadığından katılım ve seminerlerin iyi hazırlanması üyelerin duyarlılığı ölçüsünde gerçekleşmektedir.

Özetle İ.Ü.H.O.T.'nda çalışmalar ast-üst ilişkisi içerisinde değil kolektif bir çalışma yöntemiyle yürütülmektedir.

HEM TARTIŞALIM HEM YAŞATALIM

Okullardaki sosyal faaliyetlerle ilgili kulüplerin işleyiş sorunlarını bu kadar yoğun biçimde tartışmamız "fuzuli" gelebilir. Mediko-Sosyal Merkezlerin YÖK tarafından kapatılıp, yerlerine "Daire Başkanlıkları" kurulmasının planlandığı günlerde aynı yoğunluk ve duyarlılıkla kulüplerimizin işleyişlerini tartışmamız, bu faaliyetlerin kimler tarafından, hangi mekanizmalarla yapılacağı sorusuna cevabın kafamızda gayet açık ve net olmasından kaynaklanıyor: öğrenci kulüplerinin sorunları öğrencilerin sorunlarıdır ve bu konuda tek söz sahibi buralardaki öğrenciler olmalıdır.

Bunu vurgulayarak, tartışmaya devam...

Kulüpleri resmî daireden ayıran tartışmadır

RECAİ HALLAÇ

Yaratıcılığımız, dinamikliğimiz, atılganlığımız ve özverimiz varolduğumuz birimler içinde silikleştiriliyor, geliştirilmek istenmiyor. Merkezinde öğrencilerin bulunduğu kulüp faaliyetleri buna karşı bir tepki.

Halk Oyunları Topluluğu üyesi **Hakan** kulüp faaliyetlerini böyle değerlendirmişti ve biz, birkaç arkadaş bir öğrenci kulübünü **(Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tiyatro Kulübü)** tanıtmayı, ayrıca **İ.Ü. Halk Oyunları, Cerrahpaşa Tiyatro ve İ.Ü. Gider Kulübü**'ndeki seminer çalışmaları hakkında edindiğimiz izlenimleri anlatmayı amaçlayan yazımıza bu cümlelerle başlamıştık.

Üniversite kulüplerinin kurulmasının ve bu kulüplerde faaliyet göstermenin üniversite (ya da kahve) hayatının tekdüzeliğine ve önceden belirlenmişliğine karşı bir tepki olduğu çok açık. Ancak önemli olan, bu kulüplerdeki faaliyetlerin ve buralarda kurulan ilişkilerin bu önceden belirlenmişliği, karar verenadına karar verilen ayrımını kırap kıramadığı. Bizce bu konuda kendi aramızda bir tartışmayı başlatmamız gerekiyor. Kulüp çalışmalarının nasıl yapıldığı ve nasıl yapılabileceği üzerine tek tek kulüplerin içinde sıkışıp kalmış tartışmaların yaygınlaşmasının çok daha verimli olacağını düşünüyoruz. Bunun için **"Düşündüklerinizi, yaşadıklarınızı, kulüplere neden girdiğinizi ya da girmediğinizi bize yazın"** demiştik, halen diyoruz.

Çağrımıza gelen ilk yazılı cevap üzerine sesli düşünmeye başlayarak kulüplerin bir kısmında yaşayan eğilimler konusunda ipuçları edinebiliriz. Yazıda **"halkın yanında olmak", "halkla dolaysız bağlar kurmak gerekliliği", "geniş yığınlara tanıtmak", "kitleleri gerçek kültürel değerlere sahip çıkma yo-**

lunda etkileyebilmemiz'' gibi ifadeler geçiyor.

Sözünü ettiğimiz, karşısında **''geniş yığınlar'', ''kitleler''** gören, kendisinin o yığınların ve kitlelerin içinde değil, önünde veya üstünde olduğunu varsayarak görevinin onlara doğruları, hatta ''tek doğru''yu göstermek olduğuna inanan bir anlayış. Böyle ayrıcalıklı, elit bir durumda olunca da yığınları o doğrulara inandırmak, (inanmak istemeyenler de olabileceğine göre) giderek yönetmek gerekiyor. Bu tür yönlendiricilerin ''görevi'' de diğer insanların kendi insiyatiflerini geliştirmelerini, kendi sözlerini oluşturmalarını ve rahatça söyleyebilmelerini teşvik etmek değil, önceden belirlenmiş bir insiyatifi benimsemelerini sağlamak. Kulüpteki konuşmalarımız sırasında söylenen bazı sözleri aktarırsak bu anlayış daha iyi görülecek sanırız.

ÖĞRENCİ KULÜBÜNDE DEMOKRASİ TARTIŞMASI

Biraz yetki almaz mıydınız?

Doğa ve Kültür Kulübü'ndeki öğrencilerden ot olmaları istendi

Bir demet sosyal faaliyet

Cerrahpaşa Tiyatrocuları "Bir Şey Yap Mer"in provası sırasında.

Doğa ve Kültür Kulübü kuruluyor. Kulübün görevleri doğayı sevmek, ağaç dikmek, bununla da yetinmeyerek gazete filan çıkarmak. Henüz ne resmî bir kimlik, ne yönetim ve kurulu sözkonusu. Kulüp bir ilan vererek tiyatro komisyonda yetenekli gençler arandığını duyuruyor. Çelikoğlu'nun isteği üzerine işin ilgili, hem de doktorlara sevdirilerek saklayan bir oyun aranıyor, "Hastalığın kestane mi"

BA'lar kulübe girdiler ve zamanla NİBA oldular. (Şimdiki NİBA? Ne İdüğü Belirli Adam)

Kulübü kuranların hazırladığı tüzüğe göre, başta YK (Yönetim Kurulu) olmak üzere hiçbir K'ya meydan verilmeyecekti. "Ortada ağır bir taş vardı. Herkes bu taşı gücü yettiğince ve istediği oranda caba göstererek kaldıracak

Gençlik ve Toplum'un 3. sayısında İstanbul Üniversitesi kulüplerinin işleyiş ve ''kulüp içi demokrasi'' sorunlarını tartışmıştık.

''Gençliğin ne istediği önemli değil, ne istemesi gerektiği önemli.'' ''Herkes konuşsun dersek, ortaya bir kargaşa çıkar.'' ''Kulüpteki modele A modeli, buraya gelen bir insanın kafasındaki modele de X modeli diyelim. Sorun hiçbir zaman A modelinin X modeline uyması değil, X'in A'ya uydurulmasıdır.''

Bir toplulukta hakim olan eğilim, mesela seminerlerin hazırlanmasını da belirler. Ama bize cevap yazan arkadaşlar, **Halk Oyunları Topluluğu**'ndaki seminer çalışmalarını yanlış tanıttığımız, Seminer Tartışma Komisyonu'nun Yönetim Kurulu tarafından atanmadığını, üyelerin gönüllü katılımıyla oluşturulduğunu söylüyorlar. Bu ifade pek açık değil. Gönüllüler arasında kimlerin komisyonu oluşturacağına eğer Yönetim Kurulu karar veriyorsa, bu yine bir atamadır. Ama eğer bu komisyonun oluşma biçimi hakkında yanlış bilgi aldıysak, (dolayısıyla verdiysek) özür dileriz.

Eğer Yönetim Kurulu'ndaki arkadaşlardan aldığımız bilgi de yanlış değilse, gelecek yıl hangi konularda seminer verileceği, bu yılın sonunda seçilen Yönetim Kurulu tarafından şimdiden belirleniyor. Dolayısıyla kulübe katılan bir öğrenci önceden seçilmiş bir Yönetim Kurulu'yla ve önceden belirlenmiş seminer konularıyla karşılaşıyor. **''Seminer konularının topluluk faaliyet alanı içerisinde olacağı düşünülürse, konuların önceden belirlenmesi de çok doğal.''**

Eğer ''çalışmaların amacının genelde halk kültürünün araştırılması'' olduğu düşünülürse, A, B, C, D, E seminer konularının seçilmesi bize göre pek doğal değil. Mesela ''kitle kültürü'' gibi bir konu halk oyunu oynamak ve birkaç yeni arkadaş edinmek için gelmiş biri için fazla kapsamlı olabilir. Onun pek de ilgisini çekmeyebilir. Bir insanın böyle bir konuyu birkaç ay içinde hazırlaması da mümkün değil. Onun için birçok metin iki-üç yazının birleştirilmesiyle, çok çok bir kitap okunmasıyla hazırlanıyor ya da hiç hazırlanmıyor. Çok kişi de seminerlere gelmek yerine bahçede oturmayı tercih ediyor. Derslerde de öyle olmuyor mu? Bu durumda ''üyeler duyarsız'' demek oldukça kestirme bir çözüm.

Üyeler hiçbir ahlaki koşullanmayla karşılaşmadan her gün yaşadıkları ''küçük'' konuları seçebilseler bu çalışma çok daha çekici olabilir ve seminer olmaktan çıkıp canlı tartışmalara dönüşebilir. Mesela kahveye erkek arkadaşıyla elele giren bir kıza çatık kaşlarla bakılmasının ya da yoldan geçen bir ''fıstığa'' laf atılmasının halk kültürüyle uzaktan yakından bir ilgisi yok mu? Ama kafasını böyle şeylere takanlar ''ıvır zıvırla uğraşmış'', kulüp odasında elele tutuşanlar da ''yozlaşmış'' olursa üyenin duyarlı olduğu konuyu önermesi baştan sınırlanmıştır. Bunlar iki örnek, her gün yaşadığımız daha yüzlerce ''ıvır zıvır'' var.

Yaptığımız iş ister ''halk kültürüne sahip çıkmak'', ister yararlı ve gerekli bir başka şey olsun, eğer bizimle birlikte çalışanlara **''Sizin ne düşündüğünüz önemli değil, biz sizin en doğru olanı saptadık, gelin ve uyum sağlayın''** dersek, arkadaşlarımızın sadece verilen kararları uygulayan değil, karar verebilen insanlara dönüşme şanslarını baştan ellerinden almış oluruz.

Zaten kulübe yeni gelen insanlarda bir çekingenlik oluyor. Geldiği anda, orada kendisinden daha bilgili, tecrübeli birtakım ''eskiler''in olduğunu, genel havaya uyması gerektiğini anlıyor. Birçok şeyin önceden saptanmış olması ya da kendi dışında saptanması, onda onun da karar verip uygulanmasını sağlayacağı şeyler olduğu duygusunun uyanmasına izin bile vermiyor.

İnsanların denetleyemediği, ulaşılmaz, değiştirilmez bir kurum içinde bir uygulamacı olduğu duygusuna kapılmasını önlemenin tek yolu, onları kurumun yönetimine giderek artan ölçüde doğrudan katmak bizce. Futbol oynamayı öğrenmek de iyi futbol seyretmekle değil, o kadar iyi olmasa da bizzat oynamakla mümkün.

Şimdilerde YÖK'ün kulüpler meselesini toptan halletmek için bir planı var. **Gençlik ve Toplum**'un 5. sayısında **Mediko-Sosyal Merkezi** Müdürü Prof. Dr. **Aysel Ekşi**'nin verdiği bilgiye göre, **Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı** diye bir yönetim organı daha oluşturulacak, o da alt daire başkanlıklarına ayrılacak, başlarına birer öğretim üyesi getirilecek, kulüpler de bu sisteme entegre edilecek. Bütün bunlar gerçekleşirse, kendi yanlışımızı kendimiz yapma ve tartışıp, deneyip kendi doğrularımızı arama şansımız da elimizden alınacak.

Tepeden inmeci uygulamalara karşı çıkışımızın etkili ve yaygın olabilmesi ise, kendi faaliyetimizi belirleme alışkanlığının, bunun kazandıracağı tecrübenin ve bilincin hepimizde gelişmiş olmasıyla mümkün ancak. □

OKUL BİTMEMİŞ MİYDİ?

Bu iş gerçekten ciddi! Yazın ortasında üniversite ile ilgili yazılar geliyor. Okullar bitince, yazın ortasında okuldan söz edilir mi, diye düşünmüştük. Fakat okulla ilgili yazıların gelmesi düşüncemizin değişmesine yol açtı. Okuldan **şimdi** dertli olan varsa, buna **şimdi** yer vermemiz gerekir dedik. Okul hakkındaki yazılar peşimizi bırakmıyor. İşte iki izlenim: Biri Adana, diğeri İzmir'den.

Çukurova Üniversitesi'nden bu yıl mezun olan Mustafa'nın çizgilerinden, "YÖK normallerinin" gelenekselleşip neredeyse törensel hale geldiği anlaşılıyor. Zavallı bir doktor adayının aktardığı mezuniyet töreni izlenimleri ise, bizzat törenselliğin ve "meslek saygınlığının" ardında yatan ilişkileri alaya alıyor. Okul TIP olunca, saygınlık ve törensellik endişe verici biçimlere bürünüyor.

SAVULUN MİKROPLAR!

Brahms'ın Akademik Festival uvertürü eşliğinde genç doktorlar geliyor

19 Haziran 1984 Salı günü İzmir Atatürk Kültür Merkezi Büyük Salonu'nda, 316 adet genç doktor "Sağlık Ordusu"na katıldı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, bu yıl da geleneksel mezuniyet törenini, kapılardan taşan bir kalabalık içinde tamamladı. Tören, saat tam onda, bir gün önceki kostümsüz provada belirlendiği gibi, genç doktorların Brahms'ın Akademik Festival uvertürü eşliğinde davetliler arasında iki koldan ilerleyerek, bu kez kostümleriyle, sahneye çıkmaları ile başladı. İki gün önce Balçova Kaplıca Tesisleri'nde öğrencilerin düzenlediği "Veda Gecesi"nin açılışında, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi mezuniyet balosunda doktorlara "yabancı ideoloji mikrobu"nu öldürme görevi verildi.

Saim Falakalı'nın **"Hem güzeller hem yakışıklılar, ancak tıp fakültesinde birarada bulunabilir"** şeklindeki savını kanıtlar nitelikteki bu muhteşem görüntü karşısında içimiz ister istemez titredi. "Veda Gecesi"nde uçuşan tüller ve taftalı etekler içindeki genç bayan doktorlar ve bıçak gibi ütülenmiş takım elbiseleri ve halk arasında "medeniyet yuları" olarak bilinen kravatlarıyla genç bay doktorlar, bu kez siyah cüppeleri içinde, henüz kazandıkları "mesleki ve yüksekten tecessüsleriyle" gözlerimizi doldurdu. Bu tecessüsün ustası olan büyükler —yani **"Dalailamalar"**— da hiyerarşinin üst kademelerini belirleyen sırmalı siyah cüppeleriyle protokolun ön sıralarını işgal etmişlerdi ve "eser değil şaheser"leri ben yetiştirdim gözleriyle izlemekteydi. ➡

SAĞLIK ÖĞÜTLERİ

Yazan: Türk Profesör Sermet Cihangir

YABANCI İDEOLOJİ ZEHİRLENMESİ

Bütün ilaçları olduğu gibi, zehirli bir madde olan yabancı ideolojiyi de gençlerin erişemeyeceği bir yere koymalısınız. Bildiğiniz gibi, insanlar, özellikle genç yaşlarda her şeye meraklıdır ve tehlikeyi bilmedikleri için de her ideolojiyi yemeye kalkabilirler. Eğer bir genç bilmeden yabancı ideolojiye kapılmışsa, şu söylediklerimi yapın. 5 okul kitabına koyduğunuz "milli ideoloji"yi her sabah, 2 TRT programına 3 çorba kaşığı koyduğunuz "milli ideoloji"yi de her akşam içirin. Bu ilk müdahale tehlikeyi ortadan kaldırmaya yarayabilir, ancak yine de bir mahkemeye çıkarmayı ihmal etmemelisiniz.

SAĞLIK ÖĞÜTLERİ

Yazan: Fransız Profesör Pierre Moulin

Çocuğunuzun yemeğini az tuzlu pişirin

Son yıllarda yapılan araştırmalar, tuzun fazlasının vücut için zararlı olduğunu ortaya koydu. Bu zararların başında yüksek tansiyon olayı geliyor. Tuzlu yiyecekler seçğını sürdürerek kendisine tuzlu yiyecekler seçecektir. Bu alışkanlık da giderek sağlığın bozulmasına yol açabilir.

Yaklaşık 300 genç doktor sahnedeki **uygun** yerlerini aldıktan sonra, sağ köşeye yerleştirilmiş olan kürsüde, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Spor ve Sanat Hizmetleri Sorumlusu Pediatri Kürsüsü Öğretim Üyesi Sayın Prof. Dr. **Müfit Arcasoy** göründü. Salonda bulunan herkesi Atatürk'ün anısına saygı duruşuna davet etti. Bu duruşun ardından İstiklâl Marşı söylendi ve söz, Ege Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. **Sermet Akgün**'e bırakıldı. **Akgün**, beyaz makam cüppesiyle "meslektaşlarım" diye başladığı hitabında, kalkınma savaşı veren ülkemizdeki en önemli yatırımın, insan üzerine yapılan yatırım olduğunu söyledi. Konuşmasının "öğütler" bölümünde, **"Genç doktorlar, ülkemizdeki yabancı ideoloji mikrobunu öldürmekle de görevlisiniz"** şeklinde konuştu. Sayın Rektör'den sonra söz alan Sayın Dekan, doğayı her türlü güzelliği ile temsil eden insanın, insan sağlığının ve TÜBİTAK Proje Yarışması'nda ödül alan ilk üç kişinin "biz"den olmasının önemini vurguladı. O da, Rektör gibi, genç doktorlara "hayatın sarp ve dikenli yolları"nda başarılar diledi. Ve kendilerine ne kadar güvendiğini belirtti. Ancak, genç doktorlar, daha çok önceden başarılarından kuşku duymuyorlardı. Zira, altı yıllık öğrencilik dönemlerinin 8-10 dakikalık müthiş "ironik" bir parodi ile özetlendiği "Veda Gecesi" için program hazırlayan bir gurup öğrencinin (henüz cüppe giymemiş olduklarından öğrenciydiler) besteledikleri türkülerde kulaklarımız **"Doktor olduk, geliyoruz"** diyen kahramanca sesleri duydu ve adeta Viyana kapılarına dayanan Kanunî ordularının ürkek heyecanını yaşadık. Üstelik bu kez Prof. Dr. **Müfit Arcasoy**, haleflerine, **"Biz, her türlü kötü koşula adaptasyon yeteneği mükemmel olan doktorlar yetiştiriyoruz"** da demişti. Zaruret sonucu verilecek "hizmet" koşulları da malûmumuz ya... Sayın Dekan'dan sonra, sözü, yıllardır birinciliği elinden bırakmadan çok sıkı bir koşu çıkarmış ve fakülteden de birincilikle mezun olan genç bayan Dr. **İlgün Köklükaya** aldı. **"Diploma yalnızca bir başlangıcı simgeler"** şeklinde konuştu. "Kutsal görevimiz" ve "Türk Tıp Ailesi"nden saygı ve sevgiyle söz etti ve meslek arkadaşlarına, kendisini geçmemeleri koşuluyla, bol başarılar diledi. Mutluydu. Sıra hep bir ağızdan huşu içinde içilen "Hipokrat Andı"na geldi. Birlik ruhuyla son derece inandırıcı bir hava içinde, bir Dalailama'dan sonra tekrarlandı, her bir kelime. Cihan-ı umumiye, şimdiden, minnettar bakışlar ve kulaklarla izledi "beyaz gömlekliler tarikatı"nın yeminini. Bu arada güvenilir kaynaklardan aldığımız bir habere göre, töreni çeşitli neden/bahanelerle protesto eden birkaç genç doktor, gelmeyenlerin daha sonra Öğrenci Bürosu Şefi karşısında **tek başlarına** yemin edeceklerini öğrenince, aniden törene katılmaya karar verip cüppelerini giymişlerdi.

"İnsanî" olan her şeye bağlılık yemininden sonra şakacıktan diplomaların dağıtımına geçildi. Ancak, daha önce, ille de "biz"den olan TÜBİTAK Proje Yarışması'nın ilk 3 kazananına bilmemkaçıncı kere ödülleri verildi. Ardından fakülteyi mezuniyet derecelerine göre ilk 10 sırada bitiren genç doktorlara 10 Dalailamaca başarı belgeleri coşkulu kutlama alkışları arasında teslim edildi ve diğer "sıradan" öğrencilerin belgeleri ise iki görevli Prof. arasında paylaşılarak dağıtıldı. Aslında, Sayın Dalailamalar, her bir genç doktoru kucaklayabilmek için yanıp tutuşuyorlarmış ama nerede o vakit, nerede o hava (içerisi sıcaktan kaynıyordu çünkü).

İşte, her şey ve her yer, böylesine gurur, minnet ve yemin doluydu. Bu dolulukla bir kez daha şahlanan gençlerimiz, gösteri sonunda tekrar düzgün bir sıra halinde sahnedeki **uygun** yerlerini aldılar ve yine Brahms'ın Akademik Festival Uvertürü eşliğinde, davetlilerin alkışları arasında iki koldan oyun sahasına çıktı. Flaşlar şak şak patlıyordu. □

ÜŞENMEYİP YAZANLAR

PİNK FLOYD MUHİPLERİNDEN CEM SEVİN'E CEVAPLAR

NE İŞ YAPARSINIZ?

Waters deli, Pink Floyd da aslında bir holding ve en aslında okuduk gördük, bize bütün bunları müjdeleyen Cem Sevin de medar-ı iftiharımız, en milli kahramanımız oldu. Tebrikler Cem Sevin ve arkadaşları. Pink Floyd bitti mi yazısıyla acayip hava bastınız. Ne diyelim, alıştık artık, kral öldü yaşasın yeni kralımız, bilmiyorum bizim memleketin huyundan mı suyundan mı, meydanı boş bulan pehlivan, kaleyi boş gören Platini kesiliyor. Golü biz yiyoruz hep. Her şey bir yana, tüm şunları açık sözlülükle; "oğlum Pink, Cem Sevin uyuşuk müzikten hoşlanmıyor, oynak bir şeyler çal, şöyle Sulukule gibi. Waters'a da söyle artık başımızı şişirmesin, anlamıyoruz. Biz buraya eğlenmeye geldik dili mi ama! Bak bir okurmuz diyor ki dergimiz bir iki bayiye bir iki tane geliyormuş. Diğerleri adını bilmiyormuş, bakıyormuş mor mor. Antep mi ittiret, üç büyükler bize yeter. Hani tüm yurda seslenecektik, söz vermiştik en başında. Tüm gençliğe, tüm topluma, vermedik mi yoksa sözü? Ticaret mi? Yok canım varsa yoksa toplum ve gençlik. Reklam olsun diye toplum küçük. Müzik kalite mi? İttiret. Biz ile bir şeyler çalarız, hadi Cem sen iyi bilirsin, harbi rock dinlersin, harbi delikanlı. Kültürlü olmak da başka şey canım. Hey okuyucular! Fazla ve lüzumsuz düşünüp felfese yapmaya gerek yok. Bizim başımız zaten ağrıyor. Siz siz olun sakın fazla ve lüzumsuz düşünmeyeni, felsefe yapmayın. O iş bizim işimiz (bizi ekmeğimizden etmeyin). Bu meslek böyle, bu endüstri böyle.

Siz, Cem Sevin, Pink Floyd eleştirisinden önce kendi özeleştirinizini yapın. Çünkü, gördük ki en az Waters'ınki kadar sizin düşünce yelpazesinde de değişim olmuş (loş ışıklarda poster görüntüsünden, nefret etmelere kadar). Eğer siz kendinizi restore etmişseniz iyi bırakın herkes kendi kendini becersin. Peygamber olmayın, olmaya çalışmayın, bildiğiniz gibi eğlenin ve müzik zevkinizi tatmin edin. **Gençlik ve Toplum** lütfen yazılarınız daha açık olsun ki sizler daha iyi tanıyalım. Niçin Pink Floyd alelacele kurban seçildi. Underground, avant-garde ve hippi felsefesinin asıl amacı neydi? Bunları Pink Floyd mu yozlaştırdı? Kravat takıp dolaşan insan daha iyi mi oluyor? Pink çok kazanmamalı, parasını bir yere yatırım yapmamalı mıydı? Pink Floyd karın tokluğuna, gezginci topluluklar gibi dolaşmalı mıydı? Onların bizi en çok özel yaşamları mı ilgilendiriyor. Peki sizin elinize biraz para geçse ne yapardınız? Yapacağınızı sanıyor musunuz? Eğer hâlâ kendinize harbi diyebiliyorsanız, bu yazıyı yayınlar mısınız? Yayınlayabileceğiniz sanıyor musunuz? Neden yayınlayamıyacağınızı çok iyi biliyorum. Çünkü harbi delikanlılarsanız, harbi rock dinler, Pink Floyd'u sevmez, sevdirmezsiniz.

Harbi rock'ı da Pink Floyd'u da seven bir okuyucu.

Yazıyı aynen yayınlıyoruz. Biz buradayız, siz neredesiniz (ve kimsiniz) ey sevgili okur!

WATERS'IN İLAH OLDUĞU TARTIŞILAMAZ

Syd Barret ölse daha ilgi çekici mi olurdu senin için sevgili Cem? Waters deli olabilir ama normal, tekdüze yaşayan birinden beklediği müzik "kıçını oynatabileceğin" bir şey herhalde. (...) Şunu unutma ki gençlik Pink Floyd'dan ve Waters'dan çok şey öğrendi ve daha öğrenmesi gereken çok şey var. Hepimizin bunalımını ve felsefesini dile getiren Waters'ın deli olduğu tartışılabilir ama onun müzik dünyasının ilahı olduğu tartışılamaz. Çünkü Pink'in yaptığı müzik zamanla gelişen bir "olay"dır.

Dilek/İSTANBUL

DÜŞÜNMEK GEREK

Yaptıkları bunalım müziğinin tükenmesi, dağılmalarına neden kanımca. Bunalım dönemlerinde batıda oluşan tüm müzik akımları gibi onlar da göçüp gidiyorlar.

Özcan Doğan/ANKARA

GÖSTERİŞLİ ÇOCUKLARIN DERGİSİ

En sert Heavy Metalcisinden, diskocusuna dek herkes Pink Floyd'a saygı duyarken bu yazı eleştiri değil, kişisel bir düşmanlığın pasif ve çok çirkin bir saldırısı olmuş resmen.

Zaten gösterişli çocukların dergisi olmaktan öteye gidemediniz, bari boyunuzdan büyük işlere kalkışmayın. Eleştiriyi de sanatçının yaşamıyla değil yalnızca sanatıyla ilgilenenlere bırakın. Yoksa magazin dergilerine dönersiniz... Not: İyi araştırmacı da değilsiniz. Rick Wright "Zee" adlı bir ikili kurdu ve bu yıl içinde "Identity" adlı New Wave parçalardan oluşan bir albüm çıkardı.

Okan Tuncer-Arada bir okuyucunuz/İSTANBUL

GERİ BIRAKILMIŞ ÜLKE İÇİN MÜZİK

"Floyd hayranları, bu meslek böyle, bu endüstri böyle" diyerek son bombasının da patlatan zat-ı şahaneleri, yirminci yüzyılın sonunda ateşi yeniden keşfeden bir adem oğlundan öteye bizim için bir anlam taşımamaktadır. (...) Floyd hayranı olmakta ve O'na (Waters'a) yüzyılımızın peygamberi gibi tapınmak su götürmek bir ahmaklıktır. Ancaaaak Floyd'u eleştirmek için de müziği, bilmem kaç watt'lık anfilerde "harbi rock" çalan zıpırları ve "tuzsuz yemek" gibi içinde "eleştiri ve yorum" unsuru taşımayan gürültüleri dinlemekten ibaret sayan insancıklardan biri olmamak gerekir. Yoksa arkadaş amacım düşünmek değil, İbo'yu, Pop Gırgıriyeyi, Vırvırıyeyi dinleyerk hem müzik zevkimi tatmin ediyor, hem de eğleniyorum" diyen adama bir şey diyemeyiz. Çünkü müzik bir eğlence aracı olduğu gibi, özellikle bizim gibi geri bırakılmış ülkeler için bir "mesaj iletici"dir de.

Hakan Demiray/ANTALYA

DERGİ YAZİYETLERİ

DOĞANIN NE İLGİSİ VAR?

Ramazan Bayramınızı içten dileklerimle kutlar, çalışmalarınızda başarı arzumu sunarım.

Doğayı koruma ile ilgili olarak sekiz sayfa ayırmanız yanlış bir davranış, gereksizdir. Bir sayfa ayrılsa neyse... Derginizde gençliğin sorunlarından bahsedecektiniz hani! Doğanın gençliğin sorun ile ilişiği ne? Siz bir anlam veriyor musunuz? Bence gençliğin en önemli sorunu "İstikbal Güneşi"dir (Üniversite). Yaklaşık 450 000 üniversite adayı mevcuttur. Maalesef çoğu sınav, meslek, puanlama vs. hususlarında yeterince aydınlanmış değil.

Selam Mergit/İSTANBUL

DAR BAKIŞ-DEVAM-TRABZON

Genel olarak dergiyi iyi buluyorum. Derginin havası ve anlatım hoşuma gidiyor. Ama, bazı olaylara bakışınız dar gibi. Örnek veremeyeceğim ama, sizin konu hakkında bir görüşünüz var ve biz de okurken o görüş doğrultusunda şartlanıyoruz veya şartlandırılmış oluyoruz. Oysa, sizin bir fikri empoze etmeden dolayı ortaya koymanız, mümkün mertebe olayla ilgili farklı, hatta uç görüşlere yer vermeniz gerekir. Sentezi biz yapalım.

Bir de, bence şu ana kadar pek bahsetmediğiniz, oysa bugüne kadar yayınladığınız pek çok konudan daha güncel ve daha **Gençlik ve Toplum**sal bazı konular var. Mesela, çalışan öğrencilerin devam sorunlarıyla ilgili bir paragrafa rastlamadım.. Bir başka konu... Futbolda Trabzon olayından bahsetmek için neyi bekliyoruz? Takımın küme düşmesini, Şampiyon Kulüpler Kupası'nı almasını mı?

Murat Kara/TRABZON

Kemal Urgenç/İSTANBUL ➡

Can-ı gönülden

ÜSTÜNÜ KARALIYORUZ

Derginizin 5. sayısında yeralan **"Can-ı Gönülden"** başlıklı paket hakkındaki görüşlerimizi belirtmek istiyoruz. Gönüllü gençlik hizmetleri ve gençlik turizmi üzerinde yoğunlaşan bir çalışma üretmeniz bizleri sevindirmiştir. Gönüllü gençlik hizmetleri olarak tanımlanan gençlik aktivitelerinin dar grup aktivitesi olmaktan çıkıp, bütün gençliğe mal olması samimi dileğimizdir. Gençlik turizmi kapsam ve olanaklarının Türk gençlerine tanıtılmasında önümüze koyduğumuz bir hedeftir.

Sevincimizin nedenini, yayın paketinizin bu dilek ve hedeflerle uyuşması olarak açıklayabiliriz. Ne var ki: **"şirketlerin güneş gözlüğü"** alt başlıklı bölümün oldukça önyargılı ve suçlayıcı bir şekilde hazırlandığını düşünüyoruz. Bu sadece bizim düşüncemiz değil. Yazıdaki, **"geveledikleri..."**, **"hizmetlere bulaşmış..."** gibi tanımlama ve sıfatlar yazıyı okuyan herkese aynı düşünceyi paylaştırmaktadır.

GGS paketde tanıttığınız bazı uluslararası kuruluşların Türkiye branşı, temsilcisi veya üyesidir. Bir sayfada bu kuruluşları tanıtmak diğer sayfada onların Türkiye temsilcilerine saldırmak, hangi mantığın ürünüdür (?) diye sormuyoruz, biliyoruz ve size de açıklayalım: Yayınınızın bütününde bizlere alternatif olarak bir derneği öne çıkardığınız görülüyor. Bu, sizin tercihinizdir ve biz ancak "siz bilirsiniz!" deriz, fakat dernekler konusunda daha hassas olmanızı da tavsiye ederiz. Sonuçta, dernekleri öne çıkarıyor gibi görünürken, özde "dernek ağalığı"nın hortlatılmasına hizmet ederseniz, bu sizin için büyük talihsizlik olur. Katkıda bulunanlar listesinde yeralan iki isim, yayınınızın mantığını kolayca anlamamızı sağlamıştır. İnsanlara sun'i hedefler, yel değirmenleri göstererek, cemaat oluşturmak ve şeflik düzeni idame ettirmek işte budur. Sözkonusu mantık ona buna çamur atarak değil, iş üreterek var olmayı ilke edinmiş bir kuruluş olarak, bize çamur atma ve alehtarlık temelinde biraraya gelen insanların kafa ve ruh hallerine susmamamız elde değil. Düzeyli bir dergi olarak bildiğimiz **Gençlik ve Toplum**'un, bizi şaşırtan insanlar arasına dahil olması, açıkcası bizi daha da şaşırtmıştır. Bize atılanlar sadece çamur değildir. Hayali suçlamalar ve ihbarlar da bir kalem oluşturmaktadır. Yine katkıda bulunanlar arasında yeralan iki ismin bizi yıpratmak için her yolu kullanmaya çalışacak kişilikte olduklarını ve hatta asılsız ihbarlar yapmak üzere bazı kişilere muhbirlik teklif ettiklerini bildiğimizi belirtmek istiyoruz. Bunlar bizi şaşırtmıyor. Şaşırtmıyor, ama derginizin de bu plastik mermilere sarılması.. Ne diyelim bu da sizin bileceğiniz bir iş (!). Yeri gelmişken bir GGS çalışanının bir "kurucu üye" (?)ye saldırdığını yazıyorsunuz. Çok kesin bir ifade "saldırdı", sanki görmüş gibi... Ama bir parçaydı ve savcılık tarafından itibar edilmedi. Bütün bunlardan sonra hakkımızda bir yargı geliştirilecekse bu işin bir iki kişinin dolduruşuyla değil, yaptıklarımız ve söylediklerimizin incelenmesiyle yapılmasını doğru bulduğumuzu belirtmekte yarar var. Çok kısa olarak GGS'nin kampçılık ve gençlik turizmine teorik düzeydeki yaklaşımını açıklamak isteriz. Temel prensip olarak GGS'nin şu ana kadar yaptıkları dikkatli bir göz ile analiz eden bir kişi yaptıklarımızın **Gençlik ve Toplum** dergisinin 5. sayısında yazıldığı gibi **"egzotik olsun diye köy"**, **"kolay ve sorunsuz olsun diye su kanalı açımı"** veya **"kazma kürek turizmi"** olmadığını anlayacaktır. Aksine "enerjisini topluma harcamaya yönelik, toplumsal özgürleşmeyi ve aşamalı olarak farklı fikirleri sentezleyebilen, tartışabilen ve kalıplara sıkışmayan ve hiçbir şeyin alternatifi olmayan bir gençlere yönelik kampçılık çalışmaları olduğunun farkına varacaktır. □

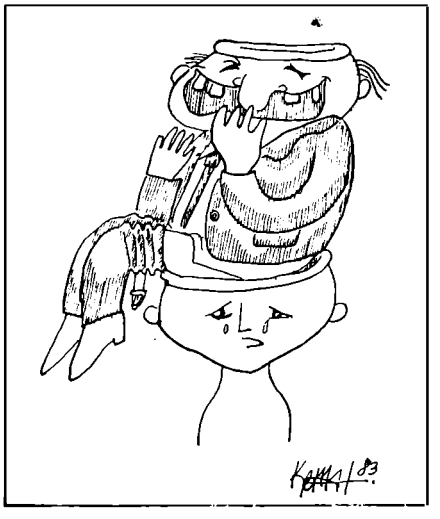

Hakan Yavuz-Metin Dalman

KÜÇÜK İLANLAR

Acele bana mektup yazacak kız (kadın da olabilir) aranıyor. Acele ederseniz iyi olur, çünkü yakında Dovramacının eline düşeceğimi zannediyorum... Yaş haddi 15-19.
Süleyman Arıtürk
46. Sok. 28/7 Bahçelievler-Ankara

Her türlü bilimsel ve sosyal konularda ilgi sahibi olan arkadaşlarla yazışmak istiyorum.
İsmail Yimsek
İnci Gıda Pazarı
Kiremithane Mah. 181 Sok. 1/1 Mersin

Aziz Günel'in Türk Süryanileri Tarihi'ni arıyorum. Kaç paraysa olur.
E. Yılmaz
Dikmen Cad.e 139/8 Ankara

AFSAD/GENÇLİK VE TOPLUM FOTOĞRAF PROJESİ

AFSAD ile birlikte düzenlediğimiz fotoğraf ''projesi'' devam ediyor. Projenin konusu 'Gençlik' Gençlik ile ilgili olduğunu düşündüğünüz, tasarladığınız her konudaki fotoğraflarınızı bekliyoruz. Yineleyelim: fotoğrafların ille de usta işi olması gerekmiyor. Maalesef ödül de yok. Gelen fotoğraflardan tuttuklarımızı dergide yayınlayacağız. İşler yolunda giderse, projenin sonunda bir de sergi düzenlemeyi düşünüyoruz. Fotoğraflarınızı isim ve adresle birlikte **Gençlik ve Toplum, Klodfarer cad. İletişim Han Cağaloğlu-İSTANBUL** adresine bekliyoruz.

ÖZÜR
5. sayıda Garantili Kız Tavlama Sanatı'nın ilk yazarı yanlışlıkla Suat Yağmuroğlu yerine Suat Vardal olarak yazılmıştır. Bu yanlışlıktan dolayı Suat Vardal'dan özür dileriz.
Yiğit Ekmekçi

ÇALIŞAN GENÇLER!
Arkadaşlar! Çalışıyorsanız mesleğinizi ve mesleğinizle ilgili bilgileri (iyi veya kötü yanlarını) anlatan mektuplarınızı bekliyorum. Çünkü çalışan arkadaşların dertlerini devşiren bir yazı yazmak istiyorum. Şimdiden gösterdiğiniz alakaya teşekkürler.
M. Emin Keleş- P.K. 13 Beykoz-İSTANBUL

ACELE SATILIK
2 x 80 Pioneer müzik seti ihtiyaç üzerine satılıktır. 100.000 TL. Tel: 333 80 51

Satılık İtalyan baskı Dünya Müzeleri resim albümü, 19 cilt.
Etem İyisan Tel: 575 07 77

Arkadaşlar toplandık, düşündük, kitaplık kurmaya karar verdik. Amacımıza ulaşmamız için sizin de imzanız olsun. Erkek ve kız arkadaşlar eski kitap, dergi, bize moral vermek için de mektuplarınızı bekliyoruz.
Ali Hıdır Akter
Gülsuyu Mah. K. Karabekir Cad. Pınar Sok. No: 24 K.Maltepe-İstanbul

Kullanılmış KISS albümleri. Rock'n Roll Over, Love Gun (orijinal), Destroyer, Dynasty (orijinal), Ted Nugent-Weekend Waariora satılık.
Cem Koçak Pilot sok. No: 16/7 Çankaya-Ankara Tel: akşam 19'dan sonra 39 21 60

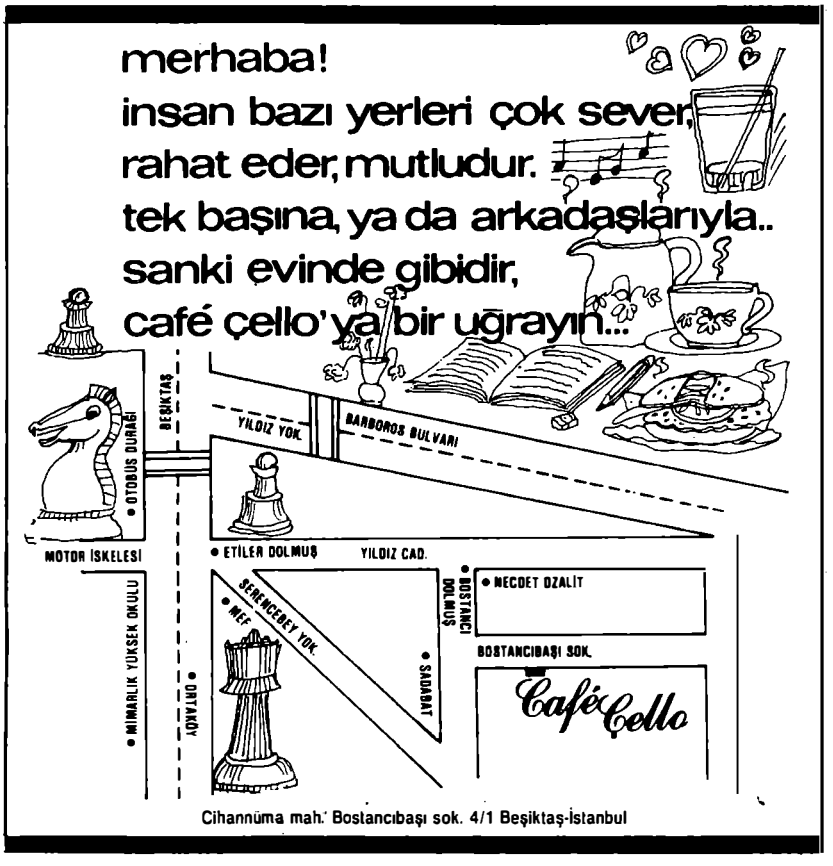

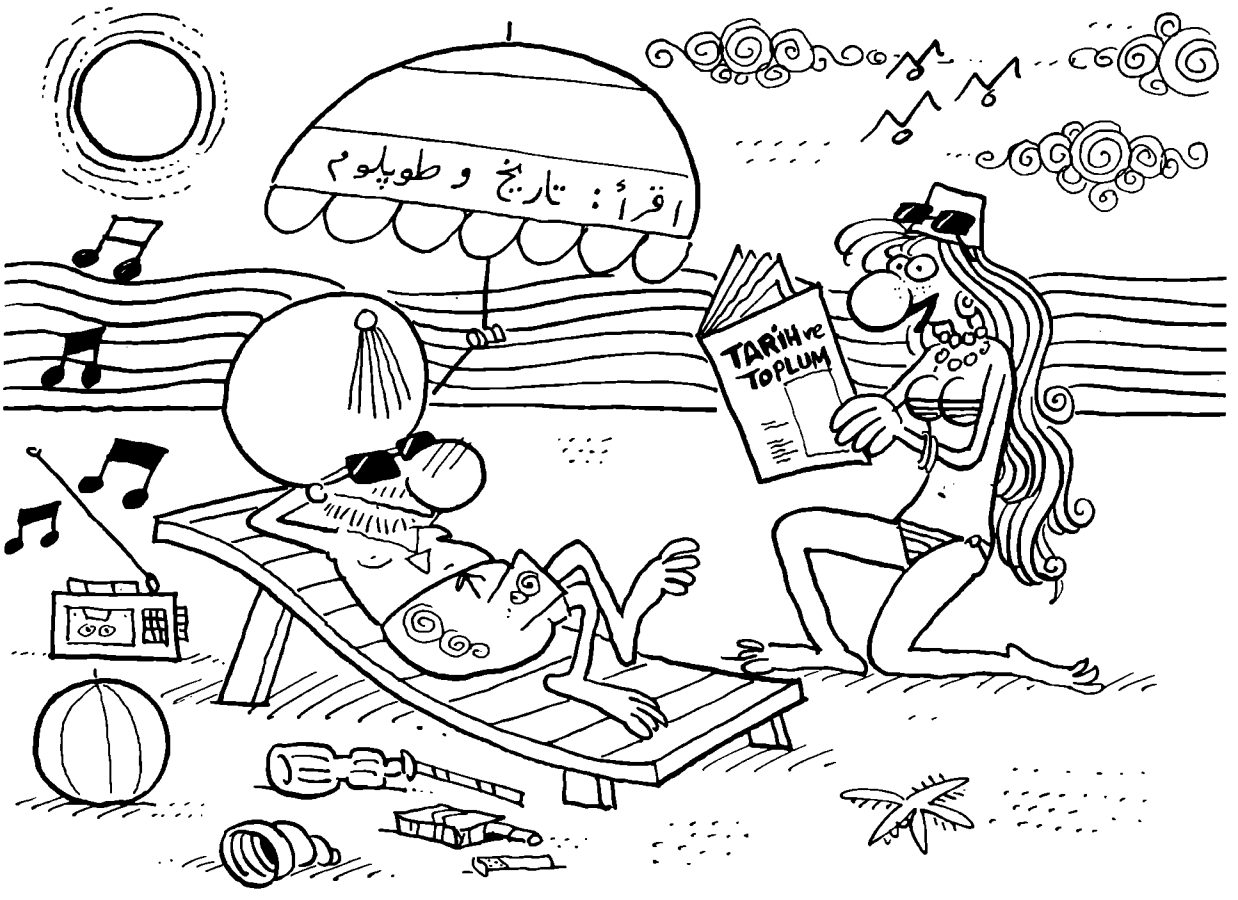

Tatilde Tarih ve Toplum Keyfi

Ağustos sayımızda:
Tanburî Cemil Bey
Haliç Köprüleri
Eski Yazı, Güzel Yazı
Pul Öncesi Posta Damgaları ve
İlk Osmanlı Pulları
III. Selim Tragedyası

İLETİŞİM YAYINLARI/PERKA A.Ş. Klodfarer Cad.
İletişim Han Cağaloğlu-İST. Tel: 520 14 53/54/55

SÜPER İNCE
SÜPER ZARİF
SÜPER SAĞLAM

SAKS'IN YENİ ÜRÜNÜ

Süperlüks 1700

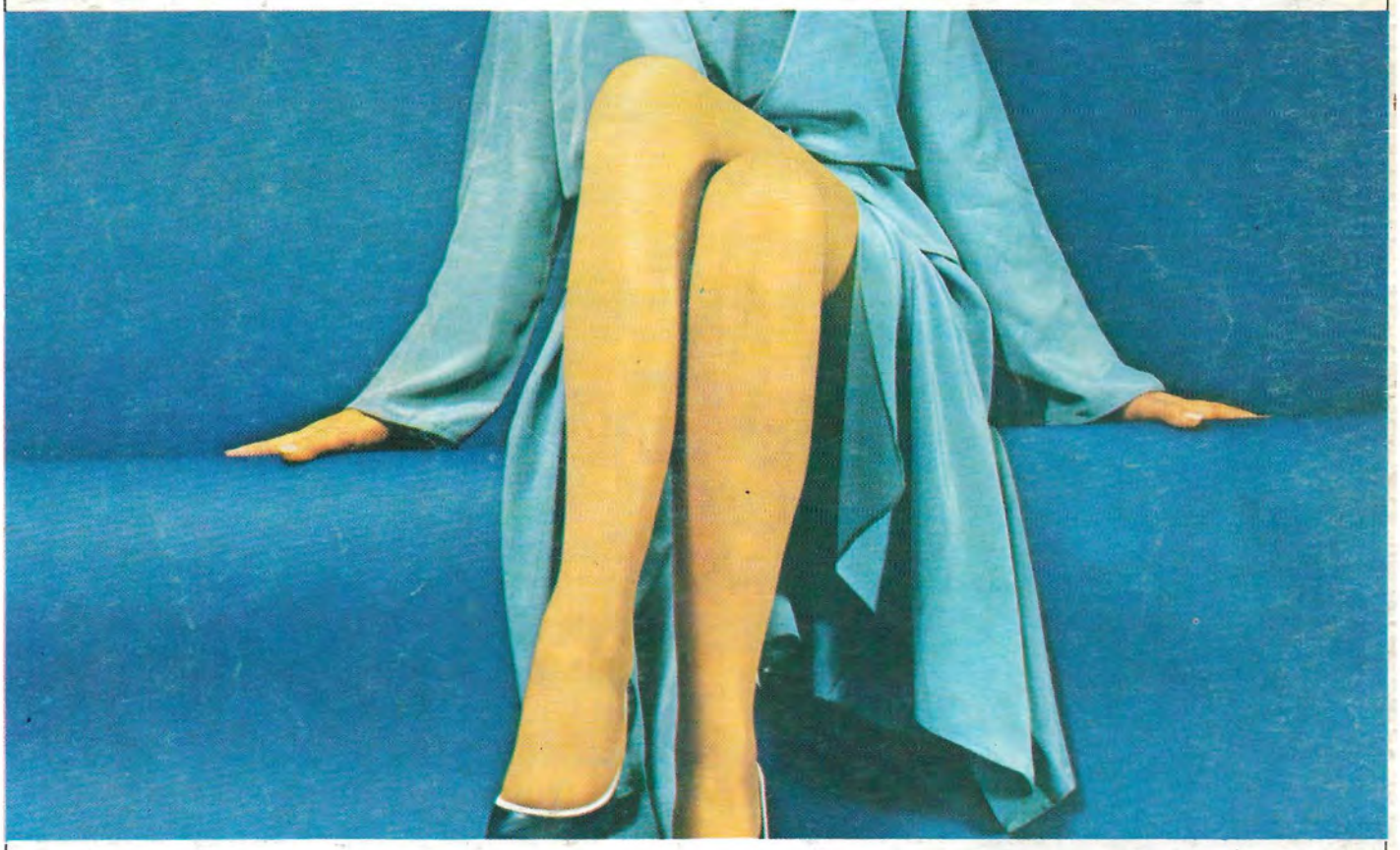

saks

ATÖLYE